

Carles
Soldevila

Fanny

se

L≡LIBROS

Libro proporcionado por el equipo

Le Libros

Visite nuestro sitio y descarga esto y otros miles de libros

<http://LeLibros.org/>

[Descargar Libros Gratis, Libros PDF, Libros Online](#)

La transició de noia de sa casa a dansarina ofereix massa atractius psicològics per no temptar els literats. Carles Soldevila n'ha bastit una novel·la en forma de confessió de la protagonista, o, per dir-ho amb els seus mots, de monòleg interior: Fanny. Aquesta novel·la no sols és un dels majors exponents de la prosa elegant de Soldevila, sinó una de les millors novel·les que ha produït la literatura catalana en els darrers cinquanta anys.

L≡**LIBROS**

Carles Soldevila

Fanny

Q UATRE PARAULES PRELIMINARS

(PRÓLEG DE LA SEGONA EDICIÓ)

Dono aquesta segona edició de Fanny amb algunes correccions i addicions. L'única d'aquestes que potser cal que sigui esmentada és la del monòleg penúltim, que és enterament inèdit. No és segur que fés veritable falta per a entendre la tessitura interna de la protagonista, però tinc la convicció que no arriba a fer nosa.

La meua novel·la ha produït dues polèmiques, que ara com ara no penso pas reprendre, però que em sembla oportú de deixar registrades en aquest lloc.

La primera discussió ha estat, com era de llei, la de la moralitat. Un sector de la crítica més inclinat a l'exercici de la censura eclesiàstica que al de la censura literària, ha titllat d'immoral la meua novel·la. Hi ha vist una apologia del llibertinatge o una exaltació del paganisme.

No cal sinó llegir-la per a comprendre que aquest sector de crítica ha exagerat. Fanny és, si voleu, amoral, però no immoral. L'autor deixa perfectament expedida per a cada lector la via de les reaccions i dels judicis. Si els nostres puritans han complert llur obligació en alguna altra esfera que l'exclusivament literària, llurs prosèlits condemnaran el que hagin de condemnar i lloaran el que sigui lloable. Si els han preparats per a resistir les temptacions de la vida, com és possible que no resisteixin les de la literatura, molt menys poderoses i pertorbadores?

El paternalisme dels nostres puritans és tan oficios, que no m'estranyaria que arribés a ofendre els mateixos que en són objecte.

La segona polèmica, molt més agradable, ha estat purament literària: la forma en què està escrita Fanny mereix el nom de «monòleg interior»?

Després d'haver llegir els models del gènere, ha cregut que sí. D'altres han opinat que era monòleg, però no pas interior.

Com he explicat ja en un article, el concepte d'interioritat, per a mi, no té altre valor que el d'una acotació escènica. El monòleg de Fanny és interior perquè no és exterior; és a dir, perquè no és recitat en veu alta.

He explicat també amb tota la claredat possible que en els únics moments que el monòleg interior en sembla versemblant és en els moments d'exaltació del subjecte, llavors que el seu pensament es concreta en una direcció i no deixa gaires esclertes a la intervenció de les imatges i de les sensacions. És a dir, quan l'element lògic, consubstancial al monòleg que el duu en la seva etimologia

mateixa, agafa una certa consistència. Si la meva novel·la és composta per nombre de monòlegs breus i no pas per un sol monòleg continu, és per poder limitar-me a copsar moments d'aquest tipus.

Així que es relaxa la força il·lativa del pensament, el film interior esdevé tan ric d'elements no traduïts en paraules, el discurs es troba tan interceptat per imatges que no s'anomenen, el simultanisme de les sensacions tàctils, visuals, olfactivés és tan extrem que ningú, ni el mateix James Joyce amb la seva potència meravellosa (ajudada per trucs en el fons puerils, com la supressió dels signes de puntuació), no pot aspirar a copsar-lo.

Ens en dona la il·lusió com ningú no ens l'havia donada fins ara? Conformes! No és això el que discutim. El que discutim són els graus de convenció que hi ha en aquesta forma literària. Discussió vana: no em costarà gaire d'afirmar que, de fet, entre tota forma d'art i tota forma de vida hi ha la mateixa distància: l'infinit.

Una introspecció, per subtil i aferrissada que sigui, no pot donar un transsumpte exacte de la nostra consciència. El sol fet d'estar-nos a l'aguait per descobrir els seus fenòmens, no dubtem que els falsifica, tot conferint-los intencions que no tenien i un ordre que els mancava.

El film realment interior, com certes substàncies químiques, no pot projectar-se a la llum del dia sense alterar-se. A còpia d'art, en podent oferir il·lusions suggestives i fins admirables. Però no pas transcripcions autèntiques.

Noteu com en totes les modernes temptatives literàries d'aproximació a les realitats profundes, no contaminades per la raó (sobrerealisme, freudisme, monòleg interior), passa el mateix: només ens interessen quan són practicades per persones intel·ligents.

Això sol indica com són de convencionals. Per ventura poden ésser altra cosa?

C. S.

Barcelona, març 1930.

FANNY

Quina foscor! I pensar que a fora fa un sol que enlluerna. Aquest teatre només es pot mirar amb tota la lluminària i tota els reflectors encesos. Aleshores dissimula que és una barraca innoble. Però, ara!... Les llotges buides semblen boques esdentegades que badallen... Fan horror. I aquest fustam mig podrit cruix només que el gat hi passi. I la pudor dels *wàters* —diguem-ne *wàters*. Tanmateix trobo que en fan un gra massa d'obligar-nos a assajar amb aquesta misèria de llum: un parell de bombetes. És ridícul i fins contraproduent. Desanima. Després aquest pobre Míster Wallace anirà dient que *elles manquent d'entrain*. Doncs, no! Qui més qui menys s'acaba de llevar i encara no s'ha desensonyat del tot. Després, la majoria no hem fet un desdèjuni de princesa. Ah, els meus desdèjunis d'abans: mel, melmelada, cacau, cafè, llet, mantega... Val més no pensar-hi. Em roda el cap. No és que pateixi fam materialment, però..., no sols de pa viu l'home. L'única que deu aplaudir aquest estalvi de llum és la mamà. La pobra! Com s'adorm en el seu racó!... Ben mirat, és la millor cosa que pot fer. Quan la veig conversar amb les altres *mamàs*, pateixo. No hi lligarà mai. No sap situar-se. Ca! Al cap de cinc minuts de parlar amb algú, ella ja fa venir bé la conversa per col·locar el disc de la nostra passada grandesa, i del servei que teníem i dels viatges que fèiem i de les bones relacions que cultivàvem... És horrorós! No comprèn que amb totes aquestes evocacions no fa altra cosa que tirar-se terra als ulls. Les unes la prendran per una fantasiosa, que sols conta boles; les altres, per una orgullosa que les vol humiliar fent-los saber que no és del seu braç... No ho vol entendre. Es fa antipàtica i de retop em compromet a mi. No pararé fins que la convencí que no em cal cap mena d'acompanyament per a venir a assajar..., ni per a venir a la funció. Ja es pot haver adonat que aquest ofici és molt menys perillós del que semblava de fora estant. És a dir, ara com ara, no me'n sembla gens de perillós... T'asseguro que em trobo més tranquil·la aquí dins que en alguns cinemes, quan hi anava amb la *miss*, en els nostres bons temps... Fa quinze dies que visc entre bastidors!, que freqüento un escenari!, que hi exhibeixo les formes!... I no passa res. Res. És admirable, no? De vegades, fins penso si no serà un mal senyal i tot. Dec interessar molt poc. Potser, malgrat que procuro adaptar-me, faig encara un posat esquiu, distant, *aristocràtic*!... En fi, jo estic certa que em sabré situar; sé on sóc. Però la mamà valdria més que restés a

casa, llegint novel·les. Ja ho sé; ella s'obstina a acompanyar-me per apaivagar els seus remordiments. La seva Fanny ballant i desfilant en una revista del Paral·lel! Realment no és això el que somniaves per a ella. Pensionat belga, tennis, equitació, viatges... No hi ha dubte que la teva Fanny era candidata a un bon matrimoni burgès. Amb qui?... Ni la mamà ni el papà no eren gaire complicats en les seves exigències. Un minyó de bona família i amb pessetes... Això era suficient. En Quintana els semblava un bon partit per a la seva nena. No m'ho deien clarament; però no calia pas que badessin boca. Els papàs tenien una diplomàcia tan ingènua! A mi, en Quintana no m'acabava d'entusiasmar. No sé per què. Reconec que tenia qualitats... Però mai no em va fer sentir cap emoció que valgués la pena... A estones, potser quan parlava seriosament i desava el seu repertori d'acudits, havia arribat a escoltar-lo amb una espurna de simpatia. Però això va ocórrer tan poques vegades!... No era el meu tipus. I era demanar-me massa que a aquella edat em fes càrrec de la situació de la família i m'avingués a sacrificar-li totes les meves inclinacions... El papà no tenia pit per a coaccionar-me; si no fos per les insinuacions de la mamà, jo no hauria arribat a conèixer que en Quintana era el seu candidat... I què? Encara que m'hagués resignat al sacrifici, ja era un joc ben arriscat d'esperar que la seva passió per mi resistiria, sense decaure, la ruïna del papà i totes les seves conseqüències. Cal pensar que jo aleshores només tenia disset anys. Per a mantenir la flama a través d'aquests desastres es necessita molta trapelleria... Almenys, és això el que jo penso. Jo, a disset anys, era una noia molt decidida, molt despreocupada, però en el fons sense cap malícia... Com ara? No: ara sóc més maliciosa. Els anys no han passat inútilment. Això no vol dir que em senti capaç d'aferrar un home com en Quintana i de dur-lo fins al peu de l'altar, si us plau per força. No és precisament que em manqui malícia; és que no vull! En aquest punt no he variat gaire. Així que un home comença a fer-me l'amor, hi ha dintre meu un sentiment que s'imposa a tots els altres: que ell no es pensi que em deixo entabanar. Imaginar que un qualsevol, amb quatre frases usuals, amb només abaixar la veu i gesticular amb vehemència, ja es pot permetre el luxe de suposar-me encantada o seduïda, és una cosa que em revolta. No serveixo per a flirtejar. O serviria si ell i jo comencéssim per declarar rodonament que no fem altra cosa que jugar, passar l'estona... En Quintana no era carn ni peix. Després, aquell caminar que semblava que tingués por de trepitjar alguna cosa... No, no: en Quintana, no. Que sóc idiota! Entretenir-me a resoldre problemes absolutament retirats de la circulació. Si no em vigilés semblaria la mamà. Ella encara repeteix que *això* és transitori i que no podem trigar a trobar una cosa més decent i que aleshores és segur que pescaré un marit digne de mi... Pobra dona! No sap tirar per la borda totes les il·lusions que ha fabricat durant vint anys a base de la seva Fanny... Fanny! Veus? Ja va ser una imprudència de dir-me aquest nom... Resulta tan de «noia de conjunt»! Jo crec que té la culpa de tot. Ha fixat

la meua planeta. Sempre és més fàcil que acabi ballant en una revista una noia que es diu Fanny que no una que es digui Montserrat o Carmeta. Això és filosofia pura. Pura i falsa. Perquè aquí mateix hi ha una Montserrat que fa exactament com tu... Per cert, que té una poca solta per a combinar la seva *toilette d'assaig*. Amb aquests enagos retallats i aquesta mena de matiné rebregat sembla un carnestoltes. En canvi, l'Elvira, quin luxe! Vol imitar aquella anglesa que compareixia amb uns pantalonets de seda blanca, un *jumper* sang de bou i una gran llaçada del mateix color al cap. No és original, però està bé. És eixerida aquesta noia. Una de les poques que té conversa. Se li veu que és filla de menestrals i que ha tingut una educació molt prima; però la picardia la salva. Les altres són unes veritables pepes. He de fer un esforç per a canviar-hi quatre paraules... Però no deixaré de fer-ho cada dia; m'esgarrifaria que comencessin a dir que sóc tan tibada o que tinc tants fums!... No no; Llibertat, Igualtat i Fraternitat del matí al vespre. Per al que m'ha de servir la meua superioritat!... « És intel·ligent aquesta noia... ». Ho deia el papà; el seu vot no compta. Ho havia dit l'oncle abans de morir; aquest parer ja em fa més efecte. Ho deia Madame Michaud... En fi, ho deia molta gent. I al capdavant, què, la intel·ligència? El que m'ha valgut, ara com ara, són les cames... Qui m'ho havia de dir, que el meu destí era tan avall! Però és un fet... L'única cosa que ens ha sortit bé en aquests darrers mesos: ensenyar les cames. Ensenyar les cames i restar contractada va ser qüestió de dos minuts... Em convenia de trobar algun motiu de confiança en mi mateixa... Ah, sí! Fet i fet, eren massa negatives seguides, massa fracassos, massa portes tancades... « Em sap molt greu, però no tenim cap plaça » ... « Massa jove » ... « Les volem més jovenetes » ... I l'un perquè coneixia la meua procedència pensava que no serviria per a treballar de debò, i l'altre perquè la ignorava tenia por de carregar amb una nina inútil... Al diantre tots plegats! Aquí, almenys, m'han trobat apta immediatament, i sense demanar-me gaires informes: sols un cop d'ull que anava fent-se menys ràpid a mesura que descendia... I acceptada! La mamà diu que va patir horriblement, que les galtes li cremaven de la vergonya. Sí, sí; me'n faig perfectament càrrec. Semblava que els ulls de Mister Wallace i els d'aquell altre home malcarat que no em recordo com se diu — Falguera? Miralbell?... —, no sé..., és igual... —, semblava que els ulls d'aquelles dues persones em despullessin. Altrament, jo no anava gaire vestida. Però és el que li deia a la mamà: és un examen tècnic sense segones intencions. En canvi, per què em mirava tant la cara i el cos i va faltar poc perquè em fes voltar com un maniquí aquell advocat a qui vaig anar-me a oferir com a mecanògrafa? Per què, veïam? De més a més, aquí va ser un examen ràpid; a penes vaig tenir temps de ruboritzar-me, ja vaig saber que era admesa. Admesa amb un somriure de compliment adreçat a les meves extremitats... Això reconforta. Val a dir que ja m'havia adonat que tenien un mèrit poc comú. No duc estadístiques, però em jugaria qualsevol cosa que els compliments dedicats a

les meves cames fan més embalum que els dedicats a la meva intel·ligència. Cap dubte. No pretenc pas que siguin com les de la Misstinguett, que l'han aguantada al cim de la glòria fins als cinquanta o seixanta anys... Però, vaja, ara com ara ja m'han fet un servei importantíssim: han remuntat la meva moral, m'han donat confiança en mi... Si fossin franceses les meves cames!... Els francesos tenen tanta traça a valorar els seus productes... Qui sap on arribaria?... Música?... Música: « *Mesdemoiselles, en rang s'il vous plait* ». De simpàtic no n'és gens aquest director; té una veu de comandament tan aguda, que fereix el timpà. Però en sap. I s'adona —com a tècnic, ei!— de la perfecció de la meva plàstica... Som-hi!

Un desastre, una vida esguerrada, un castell d'il·lusions fet a miques... Aquesta és la visió de la mamà quan té la fal·lera de reflexionar sobre la meua existència. Sort que no la té sovint! No és un ésser reflexiu, la mamà. I potser és una sort. Gaires matins com el d'avui arribarien a fer-me perdre el meu bon humor. No nego que té raó des del seu punt de vista... Però hauria de comprendre que el seu punt de vista no és el meu i sobretot que no convé que ho sigui. Passa dies sencers vivint als llimbs, en una mena de somnambulisme; però si per casualitat torna a tocar de peus a terra, ja la tenim indignada davant la meua tranquil·litat. « Filla, tens una flema! ». No, mamà. Tinc vint anys. Estic cansada de patir; veig una escletxa de claror i m'hi llanço amb les ales esteses. Que hauria estat més bonic de seguir les tradicions de la família? Ei, mamà. Anem amb compte. Ara em sap greu de no haver tingut coratge de dir-t'ho... Però ja fóra ben bé hora que parléssim francament de tot, deixant de banda els convencionalismes. Fet i fet, ni tu, mamà, ni la tia Amèlia, al cel sia, no heu estat gaire felices en els vostres honorables matrimonis. Jo era molt jove quan vas estar a punt de separar-te del papà després d'aquella gran renyina... Però ho vaig saber tot, amb tots els ets i uts! No us adonàveu que jo seguia amb ànsia totes les incidències del drama? Perquè tancaven bruscament la porta així que començaven a discutir a crits, creien que jo no sabia la història del pis del carrer de Calàbria i d'aquella senyora Giménez, que hi feia visites freqüents... Després, a taula, es deien coses terribles amb frases aparentment inofensives i creien que jo no hi entenia res... No es recordaven de quan ells tenien quinze anys? Una és ingènua, però no tant. A més a més, hi havia el servei. Aquella cambrera de Maella que teniem —es deia Maria?—, a penes em trobava sola cuitava a donar-me detalls i a fer comentaris. Maria!... La veig talment amb la seva cara pigada i el seu cabell roig i sento aquell català tot estrany que parlava... « Què ha *set* això?... ». Això ha *set* un desastre. La primera revelació va trasbalsar-me extraordinàriament. Al pensionat havia sentit parlar de renyines entre papàs i mamàs i fins de divorcis. La Marthe Puech, sobretot, mira que me n'havia contat coses dels seus pares! Allí la culpa havia estat de la seva mamà, que no tenia dret a visitar-la sinó un cop el mes, davant la superiora... Però em feia l'efecte que a casa meua no hi podia passar res d'això. Quan vaig adonar-me que sí, que també hi podia passar

tot, que contra aquestes calamitats no hi ha assegurances, em vaig desesperar. Dues hores, tirada sobre el llit, amb la porta tancada, i sanglotant, gemegant, dient frases. Ara reviso les meves reaccions i em trobo una mica exagerada. Era greu, desagradable, trist; però no n'hi havia per tant. No disculpo gens el papà, que tanmateix abusava; però tampoc no trobo la mamà tan digna de llàstima. M'he arribat a convèncer que el fet de la traïció li era si fa no fa indiferent. Entre ells dos l'amor devia fer molt temps que era mort i enterrat, això si és que mai n'hi havia hagut gaire... La mamà protestava per fórmula i feia aquelles grans escenes per treure profits ben determinats. El viatge a Egipte i el braçalet que li va regalar el papà no devien ser altra cosa que les reparacions convingudes en el tractat de pau... Vaja, no; no em fa gens de goig la idea de repetir la teva història, mamà. Arribo a pensar que no és sols la desgràcia el que m'ha dut a ser ballarina de revista; en el fons, crec que era la meva vocació. La mamà s'esgarrifaria si em sentís. Però és la veritat. No em sé imaginar convertida en una dona de sa casa. L'existència que faig és dura, és aspra, és miserable; aquests terrats i aquestes galeries que es veuen d'aquesta finestra estant són d'una sordidesa que dóna nàusees... Tanta roba apedaçada —blau sobre groc, vermell sobre blau... Cadires coixes i cossis abonyegats; rentamans minúsculs sobre tres ferros torts; baguls de qui sap quin temps, sortits d'algunes golfes de poble i que han vingut aquí després d'una collita perduda... Màrfegues aplanades, suades, tacades, com no sabia tan sols que poguessin existir. Fins aquestes pobres gallines, dins la seva gabiota improvisada, respiren angúnia i no semblen de la mateixa raça que les que veia al galliner de casa, netes, brillants, ufanoses... Veus esqueixades que surten de pertot i que ventilen tots els plets amb una impudicícia que esborrona... Com si la reserva també fos un luxe que els pobres no es poden permetre... Les criatures anèmiques, rampelludes, indòcils que es rebolquen per terra, damunt la brutícia... No les prendrien pas per anunci de cap llet condensada... Sí; tot plegat, és ben bé la misèria, i segurament encara n'hi ha de pitjor... Però me'n puc defensar; acluco els ulls i desapareix. Tanco aquesta finestra i obro la de l'altra banda i ja tinc un panorama menys depriment. A més a més aquesta modèstia no serà eterna. Milloraré! En tinc la seguretat. I potser és per això que tantes vegades com em poso a comparar la meua vida d'ara amb la dels darrers anys, resulta que prefereixo la d'ara. És més viva i no em cal fingir gens. Sóc el que semblo. S'han acabat les angúnies per mantenir una façana que no s'apuntala en res! Mamà: deixa que la gent digui el que vulgui. Comptat i debatut, què ens importa el que pugui pensar la senyora Martí i la senyora Requesens i la baronessa de Granyer, i tota la seva llista de visites? (Si trobo la llibreta, cuitaré a tirar-la al foc!). Els meus germans? Que es preocupin d'ells, que bona falta els deu fer... Han promès que enviarien tants pesos... «que el mes entrant» ..., «que ara el negoci flaqueja» ..., «que potser la setmana entrant». Si arribem a esperar ja fórem mortes de fam. No tenen cap dret a jutjar-nos... El papà és una

altra cosa. Els difunts es presenten amb un posat tan dolç i tan trist que de seguida et trenquen el cor. Era un home negligent, somiatruites, baliga-balaga... Qui sap si en mans d'una dona de més caràcter que la mamà podia haver estat un altre home... La seva inhabilitat en els darrers anys arriba a indignar quan una hi pensa... Però és mort i m'adorava! Adoració ben inútil; ja ho sé. « Valia més que t'hagués adorat menys i que t'hagués deixat un avenir més decorós... ». Tens raó, mamà. Tanmateix, fa el seu efecte aquesta sensació de tendresa que irradia el seu record. No li'n parlaré més a la mamà, perquè es posa nerviosa; ella té més greuges que jo i no el sap perdonar... Però, és indiscutible que si el papà veiés la seva Fanny desfilant en una revista del Paral·lel i ballant mig nua sota els reflectors, es desesperaria. Aquestes coses sempre els han fet compassió als papàs. Tenen una mena de gelosia... Els papàs més que no les mamàs. Sí, sí; no rectifico. Les mamàs són dones al capdavant. Tenen més comprensió i saben adaptar-se o consentir sense impaciència que les altres s'adaptin. D'on ho trec! No sé... És igual. La meua experiència m'ho diu: jo almenys m'adapto, m'adapto a una velocitat fantàstica... El pobre papà ni en tots els anys de la seva vida no va poder renunciar al tipus d'home que s'havia imaginat de ser. Un *gentleman*. Ell parlava horriblement l'anglès, però es sentia *gentleman*. El veig afaitant-se al lavabo, tot voltat de blancors i de niquelats, la *gillette* d'or, la barra de sabó —m'agradava l'olor que feia... Diuen que és una tortura l'haver-se d'afaitar. Per al papà era un plaer. Sempre somreia a la seva pròpia imatge reflectida en el mirall. I es resseguia la cara amb un compte, amb una voluptuositat... Jo crec que s'admirava de veure sortir sota la sabonera el seu cutis tan fi i tan rosat... « Fanny, Fanny, no em facis ganyotes, que em tallaré... ». La mamà diu que era una criatura —quan es conté de dir que era un insensat. Si hi hagués tribunals per a jutjar els papàs imprevisors, el condemnarien sense remissió... Però jo no puc condemnar-lo... Sóc...

—*La sopa a taula!*

—Ja és hora... Ui, la una menys cinc minuts... Temps just... No prendré sinó la sopa i un ou... Ui, quina sabor tan estranya!... Què hi has tirat, mamà?

—*El de sempre.*

—Ca!

—*Doncs, jo no hi trobo res de particular.*

—No? Deus haver perdut el paladar...

—*Però, sabor de què?*

—No sé precisar... Un gust infernal. En fi, deixem-ho... No et preocupis. També me la menjó... No em moriré pas. Deu ser alguna herba nova... Mister Wallace recomana molt les herbes. No sé si les recomana com a director de ball o com a vegetarià... Més ben dit: Mister Wallace no és vegetarià; és naturista.

—*Què més té?*

—No és igual, mamà. Jo també m'ho pensava abans de parlar amb ell; però

ja he rectificat. Mira: els vegetarians, per exemple, no admeten el formatge, i els naturistes, sí. Comprends? Per a règim rigorós el que segueix la primera ballarina, la Txernicova.

—*Però el conyac...*

—Ah, el conyac és una altra cosa. La vas veure dimarts passat que no treballava? No es tenia dreta. Feia fàstic. Diu que tots els russos tenen molta afició a la beguda.

—*I els americans, recorda't d'aquell..., com se deia?*

—Williamson. És veritat... I els holandesos; mira que els Sluyters!... En fi, tots els estrangers..., tots embriacs, llevat de Mister Wallace, que sembla la personificació de la virtut...

—*Més val així.*

—Ah, però és antipàtic.

—*Per què?*

—Què sé jo! Misteris de l'electricitat humana... I consti que amb mi no pot estar més amable ni més correcte... Fins m'ha dirigit la paraula dues vegades, fora de l'assaig. Què et penses! La primera vegada vàrem parlar del pròxim eclipsi; la segona de la dispèpsia i del règim. Veus? D'alguna cosa m'ha servit de saber parlotejar en anglès...

Si Sœur Euphémie veiés en quins medis fa pràctica d'idiomes la seva deixeble predilecta!

—*De què rius?*

—Res. Un record de col·legi.

—*Déu et conservi l'humor! Jo, en canvi, així que retreu el col·legi i la bona educació que et vàrem donar i comparo amb el present, em poso furiosa...*

—No siguis maniàtica. I aprèn a veure humorísticament aquests contrastos... A mi em prova molt! No te n'adones?... Ui, la una i deu!

—*Beu amb calma; tens temps.*

—Tinc punt a no retardar ni un segon.

Realment la mamà no es sap avenir al meu dinamisme. Ja van tres cops que l'atrapo mirant-me com si fos una bestiola rara. Si li fes cas em prendria el meu ofici amb molta parsimònia... Complir justet perquè no et plantin al carrer... I prou. No s'adona que jo m'aferro amb totes dues mans a la meva feina com a una fusta de salvació..., ser alguna cosa; maldar en alguna direcció...

—Adéu, mamà!

—*Adéu, filla... Seny i prudència!*

—Sí, dona, sí, precisament és el meu lema.

—No diguis això, Elvira.

—*Et dic que sí... Aquí mateix, entre bastidors, el negre i aquella francesa, la..., no me'n recordo com se diu, la que canta al segon quadro..., abraçant-se i besant-se com uns desesperats!*

—I la direcció no hi intervé?

De què riu aquesta imbècil?

—De què rius, Elvira?

—*De tu, Fanny, de tu.*

—I jo què dic que faci riure tant?

—*No és el que dius, és la cara que hi fas. Ja es coneix que ets novella i que no has vist el món per un forat... Besar-se i abraçar-se, això rai! Només fos això... Però és que aquest parell fan un posat de viciosos... No pararé fins que els atrapi... Espera't.*

—On vas?

Aquesta noia és mig boja.

—*Han entrat plegats al quarto d'ella..., deixa'm!*

És mig boja. Ves ara quina tafaneria. A ella què li importa el que facin la francesa i el negre... Però, què fa? Té l'audàcia de posar-se a espiar pel forat del pany. Quina criatura més insensata!

—Elvira!

Ca! No em sent. Em neguiteja de veure-la així. No comprèn que la poden descobrir en ple espionatge? I a més a més, què vol saber?, què vol saber? Déu meu! Voldria tenir prou forces per a anar fins allí, agafar-la pel braç i arrossegar-la a fora d'una revolada... Però no em puc ni bellugar. Tremolo. Sembla mentida. Realment tinc fred... I suo d'angúnia. És ridícul... No em pensava que em faltés tant la serenitat.

—Però, Elvira...

Em fa senyal? Sí, sí; em fa senyal que hi vagi... Déu me'n guard d'acostar-m'hi. No, no; ja pots fer, no m'interessa. Em repugna... Em repugna i encara no sé el que és!, ni tan sols tinc esma d'imaginar-ho! Santa Innocència? Tan innocent com vulguin, i què? És un pecat, per ventura? Prou coses que he après durant aquests trenta dies..., més que en tota la vida... Ai, com pateixo! Per què no

tindrè coratge per a anar-me'n definitivament del corredor i deixar sola aquesta boja?... I ella, quina alegria tan espantosa! Ha encertat!... Són viciosos... Deu ser això el que la posa tan contenta... És una mania ben estranya... No voldria pas encomanar-me-la... Ah!!!...

—Ah!!!

El negre! L'ha atrapada. Haurà notat que els espiaven... Veus! Ja ho deia... Era una temeritat... Què fa?, la insulta?... Li pega!!!

—Auxili!... Auxili!... Noies!...

No puc cridar. M'ofego.

—Auxili! El negre pega a l'Elvira!

No tinc valor per a acostar-me.

—Salvatge! Canalla! Margot! Ramoneta! Lluïsa!... Apa!...

Són més valentes que jo... Fort! Fort! Pegar a una noia!

—On vas, Alice, sense un fil de roba?; tu, no veus que vas nua?...

Ni la por, ni el fred, ni la vergonya no les detura... Són valentes! Quina barreja de cossos... Blanc, negre, bru, cafè amb llet... Mai no hauria dit que pogués passar una cosa així... La Margot lluita com un lleó... Ja han tirat el negre a terra... I la francesa tancada amb pany i clau... És que si sortia la linxarien com a ell... Ai, prou!... Potser en faran massa.

—Prou!... Deixeu-lo!... Té prou càstig.

Mister Wallace!

—Mister Wallace: jo li ho explicaré. Elvira i jo érem allà en aquell extrem del corredor quan han passat Mademoiselle Eve Joubert i el negre...

—*Fanny, em sembla que ho agafes de massa lluny... És molt senzill, Mister Wallace. El negre ha pegat brutalment a la nostra companya Elvira. El motiu em sembla que tant se val que sigui aquest o l'altre. No cal que s'hi encaparri... O plega el negre o pleguem nosaltres...*

—Molt bé.

—*Si senyor!...*

—*O ell o nosaltres.*

—*La francesa també hauria de plegar...*

—*No crideu totes alhora...*

—*«¡Silencio!... La Dirección hará una enquete y resolverá... Et maintenant habillez-vous, mesdemoiselles... That is too shoking...».*

—*Què diu?*

—*Què dieu?*

—Que ens anem a vestir i que la Direcció ja resoldrà.

—Déu meu, sembla un somni! Encara no m'ha passat l'esglai..., quan he vist que ell t'agredia amb aquella fúria... Aquest blau que tens al costat trigarà a anar-se-

te'n... Encara sort que no se't veurà a l'escena.

—*Vols dir que no?*

—No. Estigues tranquil·la. El cenyidor t'hi arriba justet, però t'hi arriba. Et fa gaire mal?

—*Una mica.*

—L'àrnica et consolarà molt... Et donava cops de puny com si boxegés talment... Jo crec que s'ha enecat. El que és si no vénen les noies a defensar-te, et mata. Quin energumen!

—*Se'n va ben tou... Jo, quan ha caigut a terra li he pogut clavar tres o quatre puntades de peu als costats i al cap que ja t'asseguro que li couran. I ara que estem soles: veus com tenia raó?*

—De què, Elvira?

—*Són uns viciosos! A penes han tancat la porta, ella...*

—No!! Per l'amor de Déu. Calla. Un altre dia m'ho explicaràs... Avui, no. Estàs massa excitada i no convé que tornis a pensar en aquest episodi. No m'estranyaria que tinguessis febre i tot. Creu-me: fica't al llit de seguida. Demà ja passaré...

—*Tinc molta vista per a aquestes coses; no se me n'escapa ni una...*

—Sí, sí: ho crec... Un altre dia en parlarem. Adéu! És tardíssim. No despertars la teva mare per dir-li res?

—*Ca! No val la pena. Ja t'hi veuràs? Vés amb compte, que aquesta escala fa moltes giragonses.*

—Retira't i tanca. Adéu.

—*Adéu, nena!*

Viu en una casa ben miserable, aquesta pobra Elvira. El que em molesta més són aquestes pudors indefinides que hi ha pertot. L'altra misèria, els mobles, la pols, les parets, les teranyines..., és allò, acluques els ulls i desapareixen. Però contra les olors no hi ha defensa... O n'hi ha una que no em satisfà. La defensa d'avesar-s'hi. Vaja! Al costat d'aquesta cofurna, el nostre piset del carrer de Floridablanca és un palau. I no és més car que aquest... Es veu que la família d'Elvira és tan desordenada i tan esbojarrada com ella. I ella no té sinó el jornal; n'estic segura. És curiós, no? Tan adelerada per descobrir gent viciosa, i de fet, *una bona noia...*, bé: el que diem *una bona noia*. Pot mentir, envejar, trair, envanir-se, etc. Si no té tractes amb homes, és una bona noia. «Són viciosos!... Són viciosos!...». Ho deia amb una mena d'exaltació!... Quina mania! Els ulls se li omplien d'una perversitat que esgarrifa... En aquells moments fins fa dubtar de la seva conducta. I no en puc dubtar, perquè vivim plegades gairebé les vint-i-quatre hores del dia... Quin món! Pertot misteris... Creus conèixer qui sap què, presumeixes de dominar la situació, i tot d'una descobreixes que ets una pobra senyoreta innocent i ve d'un pèl que no te'n desmais. Qui em deia que una noia que ha estat en un pensionat estranger i que ha freqüentat el cinema, ja està com

qui diu vacunada contra aquestes terrors?... M'agradaria haver vist qualsevol altra noia de col·legi en aquell corredor del teatre, quan ha sortit el negre lívid, trèmul, amb una expressió de simi irritat que esglaiava. Això no priva que em senti tota avergonyida de no haver sabut reaccionar com les altres... Una altra vegada potser sabré dominar els nervis... No vull que em puguin assenyalar amb el dit. Ai, Fanny! És tot un aprenentatge el que fas dins aquella barraca il·luminada... «Estudis superiors!»... A la mamà no li diré res del que ha passat aquesta nit. Es preocuparia massa i em sermonejaria durant tres o quatre hores... Diu unes coses! La trobo molt més innocent que jo. Oh, molt més! Jo rectifico les meves opinions cada cop que topo amb una realitat que no hi lliga... Ella, ca!... Primer, que ja no veu mai la realitat tal com és, i segon, que s'aferra als prejudicis que va fabricar o que li varen fabricar, fa vint anys. La pobra no guarda gaire bon record del papà, però gairebé totes les idees que tragina són d'ell..., les conec d'una hora lluny! I les meves idees, a qui les he manllevades? Aneu a saber! Una mateixa no és la més indicada per a fer la tria. Però, evidentment, a la mamà, no... I als meus germans tampoc... Si ho mires bé, has parlat tan poques vegades amb els teus germans, el que se'n diu parlar... Tant en Joan com en Miquel em tenien per l'eterna nena petita i mai no em varen considerar seriosament. En Miquel era més afectuós que en Joan. Recordo aquella temporada que li havia agafat la fal·lera de les regates i es llevava d'hora per anar-se'n a entrenar; abans de sortir de casa entrava al meu dormitori de puntetes —ell ja era un xicotàs, devia tenir setze o disset anys; jo onze, amb prou feines...—, s'acostava al llit i em feia pessigolles als peus o m'esquitxava la cara amb aigua freda. Ara sembla que vegi exactament la meva cambra, només aclarida per la llum que deixaven traspasar les cortines —rosa i blau—, molt boniques. A la dreta, hi havia el tocador amb faldilles prisades, del mateix color de les cortines; a l'esquerra, l'armari mirall petit i rabassut amb aquella escultura a sobre... Quan ell obria la porta jo ja estava alerta, perquè el soroll de l'aigua al lavabo feia una estona que m'havia desvetllat; però aclucava els ulls i feia veure que dormia. L'ombra s'acostava a poc a poc i així que m'havia fet riure o m'havia sentit protestar, em deia: «Calls, calla, que despertaràs els papàs...». Res, puerilitats. Quan vaig tornar de Bèlgica, ja no semblàvem ni germans. Ells anaven sols per la seva banda, la mamà i jo per la nostra... I el papà sempre absorbit pels *negocis*... La família...! Ni la imminència de la catàstrofe no va acostar-se gens. Semblava que ens fèiem nosa els uns als altres; o potser era que ens avergonyíem de sentir-nos tan estranys... Bo! Ja em torna a seguir algú. Aquests passos no enganyen. S'ajusten massa bé als meus perquè corresponguin a una persona que segueix un itinerari propi. Ganes de perdre el temps! Res a fer, senyor meu; l'hora és molt sospitosa, ho reconec, i la meva professió no inclina a imaginar-me santa..., però la *deliciosa* Fanny, la de les cames perfectes i els ulls verdosos, se'n va a dormir com un angelet. No es cansi. Prengui el tramvia ara

que passa i retirirà a dormir. És un consell lleial. Miri, que de la una endavant el servei és raríssim... No em vol creure. A aquesta hora els homes són particularment tossuts. Ja me n'he adonat. És inútil que una tingui un aire decent, no serveix de res que marxis seguit, seguit, sense girar el cap, tot fent una ganyota de persona preocupada per arribar a casa... Ells tenen la seva idea i no veuen res més. No m'atraparà pas!, sóc lleugera com una daina. Agilitat professional! M'hi guanyo la vida, comprèn? No comprèn res. Deu haver fet el servei militar; marxa amb molta regularitat. Un, dos, un, dos..., un, dos, tres, quatre... I segurament té un tipus infame... No l'he vist. Renuncio a veure! Ara la maniobra més insignificant que fes per descobrir-lo li donaria ales... Cinc passos i ja sóc a casa. *Voilà!*

—*Vol que l'ajudi a obrir?*

Silenci, Fanny. El silenci és més eloqüent que la paraula... S'ha deturat en sec. Bah, no és dels impetuosos... Val més així. Ara aquesta clau fa una mica el ximple. Serenitat, Fanny... Ara!

—*Bona nit, princesa.*

Ui, princesa! Això sí que no m'ho esperava. Deixa-me-li dir « Bona nit », ara que no em sent. I no tenia mal aspecte. Vestia força bé. Alt. El capell era flexible i dels que a mi m'agraden... Vint-i-tres o vint-i-quatre anys... Mira que he arreplegat detalls amb una sola ullada furtiva i a contraclaror del fanal! És un do. Un do que no em serveix per a res... Perquè, jo, impertèrrita. *Monsieur, vous avez fait fausse route.* Potser encara és plantat a fora i contempla la porta... Fóra d'un romanticisme ben inesperat. Ai, de què que no em mato. Aquest replà mai no sé quan acaba ni quan comença... Encendré altre cop el bocinet d'espelma... És empipador. Devia haver-me comprat la lampareta elèctrica com deia la mamà... El mes entrant, potser. Sembla mentida els miracles que arribem a fer amb deu pessetes diàries. No hi ha millor escola que la necessitat... Aviat no em caldrà llum de cap mena; em sabré de memòria totes les escales i tots els replans... Amunt, Fanny! Cap a les altures, vencedora de la temptació i de la tenebra!... Fins faig frases; què et sembla? I tinc una certa pruja de cantar..., no pas per espantar la por, que no en sento gens ni mica... Ja hi som... Veus?, la porta untada d'oli llisca suaument, sense un grinyol. Els veïns no es queixaran de mi; els respecto el son amb una delicadesa que no sé si es mereixen... Ells demà matí no miraran prim a fer sorolls... Ja sóc a casa. A casa. Un corredor, dues cambres i una cuina; quatre mobles que em saluden com a vells coneguts... I la mamà que ronca amb un ritme solemne... És poc, però és alguna cosa... Mamà... Mamà... Sóc ximple, Déu meu... Ara, a què treuen cap aquestes llàgrimes?

Ves quin acudit d'acceptar la invitació d'aquest xitxarel·lo! Una invitació a xocolata i ensaïmada. Elvira ja podia haver comprès que a mi no em feia gens de gràcia. Si no fos perquè no vull que em jutgin massa tocada i posada, m'hauria negat en rodó... Però no és el meu gènere... Ara que, ben mirat, el xitxarel·lo està més anguniós que jo. Pot riure i somriure: veig perfectament com la processó li va per dins..., és de la primera volada; se li coneix de seguida. I jo, de quina volada sóc?... A estones en sembla que tot just m'apunta el plumissol de les ales. I altres, en canvi, crec que totes les coses que veig al meu voltant formen part de la meua experiència..., que ja he tingut amants..., que ja m'han dut a sopar en reservats..., que ja he estat *viciosa*..., tot! Gairebé em fa llàstima aquest minyó..., però quan parla en aquest to de setciències l'esgarraparia. No sé com no se n'adona que parla fals. És com si fes dringar una moneda de llauna. Ai, Déu meu, aquests homes!..., mai no acabaran de saber el seu ofici. Parlo per mi, perquè aquesta ximpleta d'Elvira —tan eixerida que es pensa ser— no para d'acceptar moneda falsa. I la cara d'aquest xicot no m'és desconeguda... Sols faltaria que me l'haguessin presentat *abans*, en alguna casa *comme il faut*. L'interpel·laré per sortir de dubtes.

—No sé d'on, però jo juraria que el conec a vostè...

—*Com no sigui una nit que vaig tenir l'atreviment de seguir-la fins a la porta de casa...*

—Ah!, era vostè?

—*Si senyora; el que m'estranya és que pugui recordar-me. No em va mirar gens.*

S'ha ruboritzat i ara, per dissimular, vol fer l'home. Imbècil! Tant que t'escau el teu posat ingenu, de cadell camallarg... Decididament, aquests conquistadors no hi entenen un borrall.

—Jo no prendré sinó el meu vas de llet i la meua ensaïmada.

Aquesta noia s'ha tornat boja!

—Elvira!

—*Què vols?*

Ca! No m'entén. Demanarà tota la carta. On s'és vist abusar d'aquesta manera? Maduixes, nata, xocolata, xurros, ensaïmada, orxata... Deu tenir fam

endarrerida; no m'estranya. Administra amb els peus. I els seus pares són encara més desmanegats que ella... Ai, què li ocorre a aquest jove?

—I vostè, no pren res?

—*No senyora; no acostumo. Qualsevol cosa em fa mal a aquesta hora.*

Miau! Aquesta no passa. Déu me perdoni, però em fa l'efecte que aquest minyó no duu prou diner per a pagar. Sí, sí; jo crec que l'encerto. Furga les butxaques dissimuladament però amb un neguit indissimulable. Si pogués donar-li una puntada de peu a Elvira perquè desencarregués la meitat del que demana... No puc... No hi arribo... I per gestos és incapaç d'entendre'm. No té gens de món aquesta noia. S'endevena d'una hora lluny. Veu que el nostre «amic» vesteix bé, que va ben afeitat, que duu guants i fuma egipcis, i ja no li passa pel cap que pugui anar curt de diners. Si hagués pertangut, com jo, a la *high life*, ja sabria que aquests indicis no són infal·libles... Aquell dia que la mamà i jo anàvem molt ben vestidetes, elegants i tot i no dúiem a la bossa ni tres pessetes per a agafar un taxi si es posava a ploure. Ves, ara pateixo. Perquè evidentment, a aquest noi n'hi passa alguna. Només cal tenir ulls per a adonar-se'n. Fa cinc minuts que no ha dit una paraula; ha canviat de color dues vegades; ens mira a nosaltres i mira el cambrer amb una preocupació que no pot dissimular. I Elvira devorant com una pantera! No es pot negar que en fa via. Pobre xicot! Li vaig a dir alguna cosa.

—Que no es troba bé?

—*Perfectament, gràcies.*

—Doncs, sembla tot capficat.

—*Potser sí... M'acabo d'adonar que m'he oblidat de fer una cosa urgent... Un encàrrec, sap?*

Com ment! I com li costa! No hi té gens de traça, pobret! I ara, on va?

—*Dispensin un moment.*

No faltaria sinó que tingués la barra de plantar-nos. Elvira menja que menja. Ella sí que no es neguiteja per res. És en un altre món —al món dels estómacs feliços. No, el nostre cavaller no ens planta. Va al taulell i s'explica. No els convencerà fàcilment; són gent escarmentada... Treu papers. Una targeta... Hi escriu. Vaja! El del taulell somriu. Potser n'arribarà a sortir. Tant de bo! Ara per què es gira? És inútil; veig perfectament com aboca tota la moneda que duu..., l'essencial és que eviti una situació ridícula per a tots. Problema resolt! L'«honor» s'ha salvat! El cavaller no ha hagut de confessar-nos que li faltaven un parell de pessetes per a liquidar la nota... I aquesta esbojarrada no s'adona de la tragèdia que ha causat amb la seva golafreria... Ja torna; no cal sinó veure-li la cara per a conèixer que n'ha sortit. Ara sí que somriu amb naturalitat. No fa aquelles rialletes a la Charlot... Sento una pruija de dir-li: «No dissimuli; ho he endevinat tot». Però no l'hi diré pas. Cercaré una frase insignificant per marcar el meu interès.

—Ha pogut fer el seu encàrrec?

—*Quin encàrrec?*

Bo! Ara no es recorda del que m'ha contat. I es ruboritza fins a les orelles. Tanmateix li he fet la pregunta ben planerament, sense cap reticència... Ara hi cau...

—*Sí, sí; he escrit una targeta i a primera hora la faran arribar a lloc... Gràcies.*

Gràcies de què? Aquest minyó prodiga les gràcies a tort i a dret. Potser li ha passat pel cap la idea que jo he descobert tota la seva tragèdia. Sembla que li fa respecte de mirar-me cara a cara i clava els ulls en l'Elvira i el seu escampall de vaixela... Ja li pot dir el que vulgui en aquest moment, que ella no el sent. Me'n ric, però, en el fons, fa pena. Tots tres fem pena. No estem a to. Es veu de seguida que ens falta entrenament.

—Elvira, has acabat, filla meva?

—*Sí. Anem?*

—Són les dues tocadés. Jo que demà volia llevar-me d'hora!...

—*Per què..., si no és indiscreció?*

—Per sargir mitges, si no li sap greu.

No sé per què li he fet aquesta resposta. N'hi podia fer qualsevol altra que no m'humiliés tant... Però hi ha una mena de follet que em dicta aquests estirabots. Fa fresca al carrer. Aquest abrigit de seda, si anés acompanyat d'un bon renard, molt bé; però així, tan pelat, no escalfa prou... Li diré al nostre amic si me'n vol comprar un de nou amb coll de marts, o de *skung*..., o d'ermíni, que fa més reina. No és això el que fa la Margot, sempre tan ben arregladeta? A la una..., a les dues... Ai, ara me'n recordo. El nostre capitalista ha suspès pagaments. Llàstima! Una vegada que sento dintre meu la flama de la concupiscència resulta que duc al costat un noi sense « panís ». L'Elvira en diu « panís ». El pobre papà trobaria que és una paraula vil, impròpia d'una senyoreta... Però, jo prou feina tinc amb vigilar els fets, per a entretenir-me a esporgar el vocabulari... Com s'allarguen les nostres ombres... I ara com s'escurcen... I ara com se tornen a allargar... La veritat és que fem una fila tots tres sols per aquest carrer tan solitari i tan ample! Massa ample! Ens empetiteix, ens acovardeix. És curiós: gairebé em fa l'efecte que som tres infants que tornen tard a casa, després d'una malifeta grossa, tot preocupats pels renys i pels càstigs que els esperen. Anem tan callats! I és que com més temps dura el silenci, sembla que s'atapeeix i es torna fort, fort, com una muralla... Jo, almenys, no goso trencar-lo. Elvira deu estar mig marejada. I ell no és dels que tenen gaire conversa. Què deu pensar? Potser camina d'esma, adormit per dins, i no es retira per aguantar el punt. Ah, ximple! Ves si no estaria millor al llit. Deu tenir un bon llit i un dormitori ben parat. Que avui s'hagi trobat curt de diners no vol dir que no visqui confortablement. És tan jove!... Formem un trio divertit... « Vida galant » ... Suposo que no és ben bé això la vida galant, o que és això amb alguns afegits d'importància... Sigui com sigui, no m'interessa. Si ho sabés aquest jove, potser cuitaria a retirar-se... I ara què

farà? Pretendrà acompanyar-me a mi després que hàgim deixat l'Elvira a casa? Ho pretendrà?

—Adéu, Elvira. Que descansis... Demà no m'esperis; aniré directament al teatre.

—*Bona nit, Fanny... Bona nit, Jordi... I compte..., que no us extravieu!*

És idiota aquesta criatura. Ara per què ha hagut de subratllar la situació... Res: no se n'hauria anat tranquil·la si no arriba a deixar anar una impertinència. Érem un trio ensopit i ara som una parella ensopida. Ensopida? Trobo que en Jordi es reviscola... Sí, sí, es reviscola. Potser ara que som dos pensa que té obligació de mostrar-se més expressiu. Li semblarà que m'ofendria si el fet de marxar sol amb mi, a altes hores de la nit, no li inspirava una certa vivacitat... Què diu ara?

—*Li asseguro que entre totes les dones que surten a l'escena, l'única que m'interessa és vostè.*

Vaja! La declaració és rotunda: «entre totes»...

—*M'he dirigit primer a la seva amiga perquè he comprès que, fet i fet, era el camí més curt per a acostar-me a vostè.*

Bé és prou murri.

—*Només vostè m'interessa.*

Tornem-hi! I ho diu força bé; no m'esperava pas que tingués aquestes entonacions en la seva lira. Veïam: deixeu-me prendre el pols..., cap alteració; pols normal. Ni em cal empassar-me la saliva abans de parlar.

—Agraïdíssima pel seu compliment.

Jo també he parlat amb molta discreció. Qualsevol creuria que ho tinc assajat.

—*No és cap compliment, Fanny, és una cosa mil vegades més greu.*

—Sí?

Un «sí» interrogatiu i carregat d'ironia. Jo crec que era exactament el que pretocava. I ara que concretí ell; no voldrà pas que sigui jo la qui l'ajudi a concretar?

—*Vull que em digui que no li sóc indiferent... O almenys que no li sóc antipàtic... Més endavant...*

No acabarà la frase?... Es veu que no. Realment no és indispensable. He comprès.

—No s'emboliqui, cregui'm. Una servidora —(ara per què he dit *una servidora?*)— no és la que vostè s'imagina. Truqui a una altra porta. És un consell amistós.

Protesta. El minyó protesta. Les seves intencions són immillorables.

—Pitjor! Quina idea! Acostar-se amb bones intencions a una noia que fa revistes?

—*Fanny, jo no sé ben bé les circumstàncies que l'han duta al teatre... Però es*

coneix d'una hora lluny que vostè és d'una pasta diferent de les altres...

Realment es coneix? Realment m'ho ha conegut? Hum! No ho acabo de creure.

—Vol dir que parla per pura impressió? Ningú no li ha explicat una mica la meua història?

—*En sé alguna cosa per l'Elvira.*

Ah, vet aquí! Ens acostem a casa. Veig la porteta de fusta despintada. Quanta claror de lluna! Com s'esveraria aquest xicot si en lloc d'entrar a casa, l'agafava bruscament pel braç i li deia: « Anem, sóc teva! ». Aquest compromís fóra pitjor que el de no tenir prou diner per a pagar les consumacions... Em sap greu, però tinc més son que no curiositat... No faré cap experiment, avui per avui.

—Perdoni, és tardíssim.

Es resigna sense gaire dificultat a perdre'm de vista.

—*Prometi'm que pensarà en mi.*

—Per què no? Sense voler es pensa en tothom...

La mà? Tingui, home, tingui: la mà.

—*Bona nit.*

—Bona nit.

Malviatge els llumins! No sé quan em vindrà bé de comprar-me una lampareta elèctrica... Té una mirada expressiva aquest xicot... No arriba ni a interessar-me, però resulta menys enfarfigador del que em temia. És un debutant.

—Aquesta és bona! Plorar. Ai, mamà, et tornes una sensitiva. Avanço en la meua carrera i en lloc de ballar d'alegria et poses a plorar... No t'entenc. Pensa que és com si tornés de col·legi amb un 4. Millor encara! Són quinze pessetes, en lloc de deu. Ho entens, ara?

—*Això s'entén de seguida... I no és que no me n'alegri..., figura't!*

—Ah, això ja t'interessa... Materialista!

—*Fanny, per l'amor de Déu...*

—Bo! Ja t'has ofès? Ho deia per riure... No sé com et tornes que ja no saps distingir entre el que dic seriosament i el que dic per fer el plaga... Si sé perfectament per què et traspals la notícia dels meus progressos. Com més endavant em veus, tems que em costarà més de recular. No t'espantis, dona. No compliquis el present amb el passat i el passat amb l'esdevenidor. No acabes d'escotar una bona notícia? Doncs, alegra't i fora! El passat és passat.

—*Per a tu tal vegada ho arribarà a ser; però per a mi... Les rels són massa velles...*

—Calla, calla. Avui, perquè t'he agafat en un moment sensible, però altres dies bé t'acomodes prou al nostre viure actual...

—*Jo? No sé d'on ho treus... Visc revoltada contra tot i contra tothom...*

—Girem full, mamà. Mira: fins he comprat això perquè celebrem el meu ascens.

—*Xampany?*

—No. No és xampany. És sidra. No és tan cara i fa el mateix efecte... La qüestió és una mica d'escuma.

—*Tens un humor, filla meua! Déu te 'l conservi.*

—Apa... On és el tirabuixó?

—*Ara mateix hem de beure?*

—Ara mateix! Doncs, què et pensaves?

—*M'atabales, criatura. Ets un remolí.*

—Sí, mamà. Sóc un remolí. I et juro que mai no em trobo tan bé, tan feliç, com en aquests instants en què sembla que visc a gran velocitat, empesa per una força irresistible. És una sensació com de « muntanyes russes ». Fins sento una contracció aquí, al ventre, i l'aire que em fa pessigolles a les orelles..., i em poso

les mans al cap per subjectar el capell, que vol arrencar a volar...

—*Em fas riure sense ganes.*

—Tot és començar...

Mare de Déu! Que també hagi de fer comèdia a casa. Em fa ràbia de veure-la engorronida. Em sembla que exagera. La mamà sempre ha tingut aquesta mania de compondre els seus posats com si fos una actriu. No dic que la nostra situació sigui per a cantar barcaroles tot el sant dia... Però, evidentment, la mamà es complau a dramatitzar les coses. Accentua, subratlla... Algunes estones està trista de debò, però àdhuc aleshores afegeix algun detall per acabar d'entrar en el paper que s'ha adjudicat.

—Riu, dona, riu... Cal aprofitar aquests bons moments... No faltaria sinó que els escanyéssim per respecte..., per respecte a no sé què... Tu no et fas càrrec de la sort que he tingut. Només n'hi ha vuit de la meua categoria. Sóc del « conjunt », però ja no sóc del « conjunt ». Encara que balli moltes vegades amb totes, en les desfilades solemnes vaig sola, sóc una figura. Espera't: ja m'entendràs. Recordes el quadro de les joies? Doncs, des de demà hi faré el Robí. El Robí, què et pensaves? Primer, el Diamant; després, la Perla; de seguida, el Robí. És el paper que feia la Matilde, saps? Aquella oxigenada que s'entenia amb el director d'orquestra i crec que també amb un dels *boys*...

—*Nena! ..., quina manera de parlar?*

—Però, mamà, com vols que parli? No puc pas tapar-me els ulls o omplir-me les orelles de cotó fluix. He de seguir el compàs... Prou papers ridículs he fet amb el meu candor...

—*M'esgarrifa de sentir-te parlar d'aquesta manera. Pensa que en la teua família...*

—Sí, mamà, sí. Una família impecable... Encara que un dia et va escapar que la tia Amèlia havia tingut algunes relliscades. Afortunadament, era la persona més aristocràtica de la família i els seus descarrilaments gairebé ens fan favor...

—*Fanny, quan et poses cinica resultes insuportable.*

—Perquè dic això de la tia Amèlia? És la veritat... Altrament, no t'encaparris, mamà. No sento cap vel·leïtat de « perdre'm ». Potser ho fa que visc tan voltada de perdicions... Deu ser això... No tinc cap, cap, cap curiositat.

—*No juguis mai amb aquestes coses; pensa, Fanny, que els sentits poden trair-te com més segura et creguis.*

—Ah, sí. Ja sé. Parles de l'embraguesa dels sentits? Què vols que et digui, mamà! Qui no beu, no s'embraga. Elvira em diu que sóc una dona de glaç. Potser exagera. Però, de fet, em sento tan tranquil·la enmig de tota aquesta troça com al col·legi de les Concepcionistes...

—*No diguis disbarats...*

—Formal. I mira, baldament algun cop la imaginació se m'esgarrï, jo crec

que em bastaria de seure a taula amb tu, dins aquest piset minúscul, perquè em fugissin tots els mals pensaments... Quin bon determini de deixar-me anar i venir sola del teatre!

—*Sols perquè tu ho vols... Ja saps que la meua voluntat era d'anar cosida al teu costat.*

—Ja ho sé, dona, ningú no et fa cap retret! No m'acompanyes, perquè no vull... Conformes. Em feia angúnia de veure't barrejada a tota aquella gent, entre tanta pell nua, tants reflectors i tantes paraulotes... Semblaves un borinot esmaperdut...

—*I tu?*

—Jo és diferent! No tinc tant caràcter... I un cop a escena, és com a la platja, no hi ha diferències...

—*Més de les que t'imagines... No et puc veure sortir una vegada a escena que no pensi: Fanny és una altra cosa, una altra dona.*

—En fi, no discutim. L'únic segur és que em fa més bé de trobar-te aquí, en aquest colomar, voltada de quatre mobles que recorden la nostra casa... Vaja! Ja hi tornem? Et parlo de coses entenimentades, te'n parlo serenament, i tu et poses a sanglotar com una criatura. Això no són els tractes. Mamà!

—*Què?*

—Et convido al cinema. Aquesta tarda no hi ha assaig ni funció... Un miracle! Apa. No serà cap disbauxa. Posa't el tarotet...

—*Vols dir?*

—Sí, sí; amb capell i tot. Per una tarda serem una mare i filla de l'estil més bon minyó que pugui desitjar-se... Veus? Fins em trec una mica de compacte de les galtes i una mica de carmí dels llavis per fer un posat més de circumstàncies... Et semblo bé? Mereixo la teua maternal aprovació? Doncs, ja hi estem anant. Fan una pel·lícula de Harold Lloyd. T'hi faràs un tip de riure...

—Com plou! Agafaré el tram via... Adéu, Jordi.

—*L'acompanyo.*

—No m'acompanyi pas... Es mullarà com un peix.

—*Prendrem un taxi.*

—Fugi, fugi.

En taxi! Sols faltaria això: ell i jo agafant un taxi davant la mateixa porta del teatre. Ja ve el meu tram via.

—Adéu!

—*Adéu, Fanny, dissabte tornaré...*

Veiam si podré enfilar-me a la plataforma. Quines empentes i aquesta pudor de llana molla que em fa tant fàstic! Sort que només són cinc minuts... Ara ho entenc! Gràcies a Déu! Estava contrariada, no pas perquè m'interessi gens aquest xicot, però és que em semblava inexplicable la seva conducta... I t'é: és que no el deixen sortir sinó dos cops la setmana. Encara estudia. I el seu papà, que deu ser un senyoràs amb barba i tot, li diu: « Només sortiràs dos vespres ». I ell acota el cap i respon: « Està bé, papà ». Veus? Sóc noia, sóc més jove que no ell i, no obstant, surto sola totes les nits, amb les claus a la bossa. Feminisme! Feminisme o misèria? En fi, és igual. No ens hi encaparrem. Sóc lliure!, la tutela de la mamà és tan lleu... Podem dir que no compta. En tindria prou amb quatre mentides o amb quatre arguments per a fer-li acceptar el que jo volgués... Oh, que n'és de tova! No ho semblava. En vida del papà, cridava i manava... Potser tots plegats no l'obeïem gaire, però ara ni això... D'ençà que ens hem trobat soles, sobretot d'ençà que les meves cames em van obrir el camí de l'èxit, ha abandonat enterament el timó. Realment no sap per quins mars navega. I crec que ja ni li interessa saber-ho. De vegades em fa malícia de veure amb quina facilitat s'adapta a les petiteses de la nostra existència..., i d'altres m'indigno perquè dramatitza massa a base de records... Tot és u, ben mirat. Dramatitza per dissimular les seves claudicacions... Però ja pot fer escenes de tant en tant... Jo la veig com agafa amistats amb la gent del veïnat, com s'enfonsa insensiblement en la xafardia..., i la delícia amb què menja la seva amanida de tomàquets... És horrorós! Jo l'hauria volguda veure sempre com era aleshores, tan senyora... Això, no l'hi podia llevar ningú: era senyora. Per egoisme meu, ho confesso,

hauria volgut poder-me dir a mi mateixa: sóc la filla d'aquesta senyora. Ballo en una barraca del Paral·lel, la gent de bé em mira de reüll, els maquinistes em diuen qualsevol barbaritat quan pujo les escales per entrar a escena..., però sóc filla d'aquesta senyora tan tocada i posada. Fia-te'n! La mamà se m'ha desfet com una figura de cera sota el sol...

—Dispensi. Em vol deixar baixar?...

Materialment no saps on posar els peus..., tot és un llac... Aquell em volia dur en taxi... Ara hi corro. Potser no portava prou diners a sobre per a pagar-lo. Ho dic perquè sí... Avui estic segura que anava ben proveït. És un noi de casa bona; això salta als ulls. Hi ha detalls que no escapen a una ex-burgesa com jo. Les seves camises de seda són com les que usava el meu germà gran en l'època de les vaques grasses... Pel cap baix, cinquanta pessetes una... El coll que duu sempre és de primera. Hi entenc, en colls d'home. Una de les poques ocupacions que tenia a casa era recomptar-los quan venien del planxat... Sembla mentida, oi? Els colls..., diran que són un detall secundari... No senyor: són un símptoma que revela cent misteris. Les dents també... No hi puc fer més; se me n'hi van els ulls... Un home amb les dents netes no pertany a la mateixa raça que un home amb les dents plenes de molsa... Ecs! Jordi és dels que raspallen de valent, fins a fer-se sang. Per això sol se li pot concedir un punt... L'hi concedim? Concedit! No és un Valentino —ni de molt. Però té un posat agradable. Fins no trobo cap inconvenient a reconèixer que la seva conversa, sense que arribi a enlluernar, resulta uns centímetres per sobre de la vulgaritat. I tanmateix, no n'estic gens enamorada. És que gens... Sembla estrany, no? No sé si ho fa la seguretat que unes relacions entre ell i jo són un carreró sense sortida..., o amb quines sortides! ... O bé que no ha arribat la meva hora fatal... Això sí: l'Elvira, encara que ho vulgui dissimular, està furiosa. No em perdona que aquest xicot hagi acabat dirigint-se exclusivament a mi... Ves quina culpa hi tinc jo! No t'he pas cridat, no pot dir que li hagi fet babarotes. Precisament ha estat ella la qui me l'ha presentat... Que no se'n recorda? Mel va presentar i em va obligar que anés amb ells al cafè. Si un cop allí es va oblidar d'ell i va començar a devorar ensaïmades, a qui vol acusar? Si ella no té conversa per dos minuts i jo en tinc per dues hores, què vol que li digui? « És clar, sou del mateix braç », m'ha dit aquesta tarda amb un verí imperceptible, però que jo he percebut de seguida. I és veritat! Ara, que és una veritat ben inútil. Del mateix braç, però ell ric i jo sense un cèntim; ell amb una posició social i jo amb un nom fet malbé... Sols l'amor..., l'amor... Bé: no continuem. És estúpid de perdre temps en fantasies deliqüescents... Jo no l'estimo i la seva passió per mi no és fàcil que el dugui a l'heroisme. Et conec, herbeta... Vols divertir-te; és natural a la teva edat... Potser t'interesso més del que t'esperaves quan et vas acostar a mi, seduït per la planta que tinc dalt l'escenari... Sóc alguna cosa més que un maniquí que evoluciona i que somriu. No ho nego pas. Però així que et deus posar —si és que t'hi poses— a pensar

seriosament en la Fanny del Paral·lel, deus veure l'ombra gegantina del teu papà que es dreça davant teu per dir-te: « Imbècil! Casar-te amb això!... ». Demà quan el veuré... Ah, no... Demà no vindrà... Fins dissabte... Aleshores li diré ben clar i ben net que no perdi més el temps i que em deixi tranquil·la. I immediatament ho faré saber a l'Elvira. Se'l pot ben confitar!... Té: m'he ficat de peus en un toll... No sé on tinc el cap... Avui precisament, que duc les mitges noves... Les hauré de rentar abans de ficar-me al llit...

—No diguis més ximpleries.

—*Et parlo amb el cor a la mà.*

—Doncs, fica-te'l a la butxaca, que se't pot fer malbé. No t'he dit vint vegades que l'amor és impossible entre nosaltres?

Em fa gràcia el seu posat quan em sent dir aquestes coses. No sap per on sortir. És quan demostra millor la seva joventut. Vint-i-tres anys! Ell vint-i-tres i jo vint-i-un. Però la més vella sóc jo.

—*Aleshores, per què m'acceptes? Per què deixes que t'acompanyi?*

—Perquè som amics i perquè ningú no ens priva de passejar plegats una estona...

—*Però, no veus, Fanny, que tothom pensa el que tu no vols deixar-me pensar a mi?*

—Què?

—*Que estem enamorats.*

—Ui, pensar... La gent que ens volta no s'entreté a pensar aquestes delicadeses... Enamorats!... Al teatre deuen creure simplement que ens entenem...

—No.

—No? Demana informes.

—*I ho dius en aquest to de tant se me'n dóna... No et revolta saber que et calumnien?*

—Des del moment que faig aquest ofici ja sé que la meua virtut no és article de fe per a ningú... I no creguis que sóc l'única que es conserva intacta. Allí dins n'hi ha més d'una dotzena que són unes bones noies a carta cabal. Però la fama pot més que no els fets. I, comptat i debatut, què més té? Són la gent del teu món, els qui donen importància a aquestes minúcies; però nosaltres...

—*M'indigna de sentir-te parlar així... Tot això és el pessimisme que et rosega...*

I s'indigna de debò; com m'estreny les mans! N'hi hauria per a creure'l.

—Doncs, no..., seré una optimista, si et sembla.

—*Ho series si volguessis.*

—A base de què?

—*A base de mi.*

—Fuig, home, fuig.

Si vol començar un altre cop a descriure'm els seus honorables propòsits, l'aturo a l'acte. No el vull tornar a sentir. No; l'home medita. Fa aquell gest tan seu d'oprimir-se el mentó amb els dits, com si volgués accentuar el clotet que se li hi forma... És un tic... Quina tarda tan clara! Es veu que anem de cara a la primavera.

—*És que en el fons n'ets d'optimista.*

—M'ho dius a mi?

—*Sí, Fanny. L'embranzida amb què balles, el delit amb què rius, l'abundor amb què parles de vegades, quan no et recordes de les teves cabòries..., tot això, què és, sinó optimisme? Precisament el que m'enamora més és de descobrir aquesta vitalitat que portes a dins i que surt a la superfície a penes et descuides...*

Apa, apa. Quarta o cinquena declaració d'amor... No sé quantes n'hauré de suportar aquesta tarda. Les recita bé... És l'únic que el disculpa.

—Sí, oi? El meu optimisme!... L'altre dia em vas dir que allò que et seduïa més era la meua tristesa.

—*També era veritat!*

—Això mateix... Embolica que fa fort!

Té! Ja anem de bracet. No sé qui li ha donat permís per a arribar a aquesta familiaritat. Jo, no. Li hauré de dir algun estirabot per tornar a marcar les distàncies... Però, qui gosa? Sembla mentida que una actitud tan insignificant li produeixi aquest efecte màgic. Està radiant... Massa i tot. Jo en tinc la culpa. Passeigs per dins de ciutat, bé; no són perillosos. Però aquest cantó de Pedralbes és gairebé solitari. No hi tornarem. La llàstima és que m'hi hagi deixat dur. Sols puc provar de desviar el perill parlant de banalitats.

—Escolta, i no em vas dir que coneixies les noies Brugada?

—*Sí, força.*

—La gran s'ha casat amb en Bacardí, oi?

—*Fa pocs dies. Però l'Eulàlia és més gran que tu.*

—Oh, i tant! Deu tenir vint-i-sis anys pel cap baix. Jo havia anat a les Concepcionistes amb la petita i en tornar de Bèlgica vàrem tornar-nos a trobar al tenis del Turó... Però entre la gran i la petita hi ha els tres nois.

—*No t'ho havia dit... L'altre dia els vaig parlar de tu.*

—Quina idea!

—*No me'n vaig saber estar. Cercava un pretext per dir el teu nom en veu alta..., i no vaig parar fins que el vaig trobar.*

—I què? Em recordaven?

—*Perfectament. Et van descriure amb molta precisió. Per ningú no sabia on havies anat a raure després de la mort del teu pare... Suposaven que eres a Buenos Aires amb els teus germans...*

—I tu els vas dir que era molt més a prop..., al Paral·lel...

—Jo?

—Naturalment... Hauries tingut un èxit. Els uns haurien dit que ja es veia venir. Els altres, que no semblava pas que jo hagués de fer una fi tan deplorable... Tard o d'hora, també se n'arribaran a informar. Qualsevol dia em faré unes targetes: «Fanny Comas, *chorus girl*». Fins trobo que així, en anglès, vesteix força.

—Vols abandonar aquest to? Com t'ho he de dir que em martiritzes? T'estimo de debò i amb totes les il·lusions possibles...

Ara sí que l'hem feta. M'abraça. És evident que m'està abraçant... Què diu? ... Només comprenc que parla apassionadament. El seu alè té un deix de menta. S'ha ben raspallat les dents abans de venir-me a trobar... Li brillen... Ah, però estic badant... He de prendre un determini; si no cuito a reaccionar... Com estreny, el poca-vergonya! Sembla que em vulgui esmicolar... I em besa..., un..., dos..., tres... Qualsevol els compta. És una pluja.

—Jordi!... Deixa'm.

No tinc autoritat, es veu. Un altre xàfec!... Ai, crec que n'hi he tornat algun... Una es creu preparada per a resistir totes les proves..., però, no ho està... Per què he tancat els ulls?... És que protesto o és que m'abandono?... No sé res... El compàs esdevé més lent... Adagio. Fanny, un esforç per trencar l'encís... Ja està! Gràcies a Déu.

—Fanny!

—Jordi, això no està gens bé.

—Això està divinament; és la glòria mateixa.

Anem agafats de la mà, com uns promesos de poble. Estic molt trasbalsada; aquesta és la veritat. No sé com prendre-m'ho. Més m'estimo callar amb un posat pensarós... I ell, que n'està de content! Gairebé em fa enveja. Què m'explica de la nostra felicitat venidora? El deixo dir... Val més que parli. Sento la pressió dels dits..., per força hi ha d'intervenir l'electricitat en aquestes coses... Hi ha un corrent que passa a través dels dits, que s'enfila pel braç i que arriba al cor... Dic el cor per donar-li un terme. Potser no hi té res a veure el pobre... El cabell se'l pentina amb una loció a base de Xipre; és el que més escau als cabells negres. Jordi... Es diu Jordi. És el meu tipus? Era així el que somniava quan tenia coratge per a somniar?... Tot eren cossos sense cap aleshores... Mai no he vist la cara dels meus somnis... Que de pressa caminen! Si, almenys, no acabéssim d'arribar mai!

Fanny Ward! Pronuncieu: Uord. Sona bé. Crec que no l'he inventat jo i que alguna *star* americana el duu fa temps. Però això no em preocupa. Tant com a tenir contractes a Ultramar no crec que arribi. I mentre la meua fama no surti del Paral·lel no és fàcil que em posin cap plet per usurpació de nom... Aquella envejosa d'Elvira ha deixat anar, com qui no hi toca, que m'han tornat a ascendir de categoria simplement per estalviar-se unes pessetes. Encara que fos cert, el mèrit ningú no me'l lleva. El paper, me l'han donat a mi i no a cap altra del meu rengle..., que també l'hauria acceptat a mans besades i sense entossudir-se pas a cobrar com la francesa que el feia fins ara... Elles haurien volgut que jo fes un punt i que perdés bous i esquelles. No m'he tornat ximple encara. M'estaré com de cremar-me, de fer cap traïdoria o de barrejar-me a cap intriga per avançar. Però, fills, el que m'ofereixen bonament i a la claror del dia, fóra estúpid que no ho acceptés... És un salt! No hi ha dubte que serveixo. D'alguna cosa m'han de valer la tenacitat amb què aprenc i la petita dosi de sentit comú que tinc jo i que no tenen les altres... Això sense retreure les «gràcies naturals»... No m'envaneixo ni perdo el món de vista. Però les coses són com són. I jo, ara com ara, resulto una mitja *vedette* molt presentable... Que no tornin a venir amb la cantarella que Mister Wallace em prefereix. Em prefereix perquè dono un rendiment artístic superior: veus-ho aquí. Em prefereix perquè tinc més comes que elles..., i més cap també! Diantre!, el que m'empipa és que de vegades arriben a deixar entendre que aquest pobre Mister Wallace, tan bon director com vulguin, però completament mesell, té una feblesa per mi. No sé d'on ho treuen. És la correcció en persona. Ni li interesso jo ni crec que li interessi cap dona... L'Elvira mateixa, no va fer córrer que tenia aficions estranyes? Aleshores, per què m'emboliquen?... Tot són ganes de no reconèixer que una té més aptituds que elles per a la plàstica i la coreografia... Crec que m'han tret un motiu i tot... M'hi jugaria qualsevol cosa que aquell grup que parlava de la «Senyoreta» es referia a mi. Que vagin dient! D'avui endavant, la mamà i jo podem tractar-nos una mica millor i fins formar un raconet per a qualsevol contingència... Fanny Ward..., quan m'han demanat com volia que possessin el meu nom al cartell, he pensat que l'empresari se'm rifava. Però no ho he deixat pas endevinar. Em torno més eixerida! He improvisat amb tant

d'aplom, que potser s'han pensat que ja estava preparada per a ingressar en els primers rengles... Millor! Més val que tinguin la sensació que una no bada... Un moment fins m'ha passat pel cap de donar sencer el meu nom veritable... Fanny Comas, amb totes les lletres... Al capdavant, per què el defenso amb tanta gelosia? En honor de què? A la memòria de qui? Els meus difunts, el cel sien, compto que es preocupen ben poc d'aquestes minúcies. El papà mateix, passat el primer moment d'estupor i en veure'm salvada de la misèria, qui sap si començaria a avenir-se a tenir una filla artista?... El que no es pot oblidar és que ell era un gran *amateur* dels bons espectacles. I tant! Que ho preguntin a la mamà. La seva moral de pare de família lluitaria amb els seus gustos estètics... Sobretot quan surto al cinquè quadro amb aquell vestidet —diguem-ne vestidet— per representar « la deessa dels amors venturosos ». M'escau molt. És un Max Weldy legítim. Els que confeccionen per aquí mai no tenen aquest *chic*... La mamà, almenys, no s'ha pogut estar de trobar-me divina. L'afecte maternal la duu a exagerar. Estic bé, el que se'n diu bé. Però tant com divina... Ara, el que m'espanta és imaginar la propaganda que farà entre les seves relacions del veïnat. Déu me'n guard de trobar-m'hi present! M'exaspera i he de fer un esforç per no tallar-li les oracions amb un exabrupte. És que no té mesura. El que feia abans amb les nostres festes i els nostres viatges, ara ho fa amb mi i amb la revista... Què els importa, a la senyora Antònia del segon pis i a la carnissera de la cantonada, que jo dugui tantes plomes al cinquè quadro i una capa de pedreria a l'apoteosi final? És ridícul. Comprenc que la pobra s'arrapa al meu prestigi amb totes les forces del seu cor. No li resta al món cap altra bandera per a arborar... I quan veu que es descorre una cortina d'or, i una altra, i una altra, i una altra, i a la fi apareix la seva Fanny amb molt poqueta roba, però tota voltada de resplendors i d'acataments, creu que va de veres, i els ulls se li neguen de llàgrimes... Ara digueu-me si a ella li faria res de veure el meu nom veritable al cartell... Tal vegada, si gosés, es queixaria perquè no l'hi he fet posar. I al capdavant no sé quin escrípol m'ha detingut... Jordi? No, no; ell no hi té art ni part. Ni li he concedit cap jurisdicció sobre els meus actes. És un amic que em fa més o menys gràcia, que m'inspira més o menys afecte, però que no pot ser un promès..., ni vull que sigui un amant... Què ha de ser, doncs?... Un amic, un company. Res més. Si un segon em deixo anar a imaginar qualsevol altra cosa, és senzillament perquè la imaginació és lliure i boja. Però les seves suposicions no tenen cap importància ni cap transcendència... Jo acceptar un promès i posar-me ingènument a creure en les seves bones intencions? Quina bogeria! Voler remuntar el corrent i entossudir-se a esborrar aquests quinze mesos de revista... Massa reflectors, massa llum, massa testimonis... Déu me'n guard! Com si no sabés què són aquests drames de família..., el pare colèric, la mare desolada, els germans recelosos... Mai! Tot plegat agafaria un aire tan desesperadament *Dama de les Camèlies*... Només de pensar-hi m'esgarrifo. Enmig de la catàstrofe he tingut la

fortuna de trobar un camí i d'avançar-hi de pressa. Amb només una mica de seny puc viure sense angúnies, amb totes les necessitats satisfetes i fins amb un bri de confort... Ah, fóra ben ximple d'esguerrar-me aquest benestar amb neguits de cap mena. I després, d'on treu aquell babau que jo serviria per al matrimoni? No s'adona que això de sortir cada nit a representar la « deessa dels amors venturosos », i la « musa de Montmartre », i la « Reina del paradís aeri », és una cosa que fa un séc definitiu? Si veiés com faig giravoltar el bec de gas de la cuina amb una puntada de peu... Fanny Ward o Fanny Comas, què més té?, són ben bé el mateix personatge. No valia la pena de dissimular-ho. No entenc per què dintre ho he volgut dissimular.

—Com l'hi he de dir, Quimeta? No se n'ha convençut encara? És inútil. Tant és que em dugui una capsa de bombons com un anell de brillants... No vull tenir cap entrevista amb ningú... No fa per a mi... Digui'ls-ho a tots aquests senyors.

—*Ets una criatura. Després et penediràs de no haver-me volgut creure... Una altra al teu lloc...*

—Cadascuna és com és.

Diantre d'aviosa^[1], si em deixarà en pau d'una vegada! No sóc cap personatge polític perquè hi hagi tants senyors amb febre de venir-se a entrevista amb mi... Tot plegat m'indigna, però no em sap greu... És la veritat... Aquestes ambaixades són aplaudiments d'una mena més antipàtica i més brutal que els altres, però són aplaudiments... Em volen venir a aplaudir a domicili... Sí, oi? Doncs, seguin i esperin.

—*No..., sé prou el que hi ha. Aquell minyó que et ve a buscar de vegades... Ai, boja! No veus que no és aquest el bon camí? A aquell xicot no vull llevar-li cap mèrit, és ben plantat, sembla de bona casa... Però tan jove! I ja sabem tot el que poden donar els xicots a aquestes edats...*

—Vol empolvorar-me l'esquena i deixar-me tranquil·la?

Ara, aquesta dona, per què ha hagut de retreure Jordi? Ell, almenys, no ha esperat que em pugessin de categoria per a adonar-se de la meva existència... Potser no tindrà cap altre mèrit, però aquest no se li pot llevar.

—*Parlo pel teu bé, filla meva. D'alguna cosa m'ha de servir la meva experiència i els meus anys. Pensa que en fa més de vint que m'arrossego pels escenaris i que n'he vistes de tots colors.*

—Asseguri'm aquesta goma.

Durant el primer mes cap abonat no va demostrar interès per mi. Cap ni un. Durant el segon..., tampoc... Em sembla que la primera ambaixada i el primer ram de flors —ben escarriant per cert— van arribar pocs dies després d'haver començat a desfilar sola... La influència de l'escalafó!... És evident que influeix... Aquí tens la Renée, que si no fos primera ballarina, tothom s'adonaria que és francament lletja... Però, fillets: «du Casino de Paris».

—*Tu ara, és clar; ets jove, tot ho veus de color de rosa, i vols ser tota per al teu capritxet... Sí... No cal que m'ho diguis... Però vols saber una cosa? Seguint així*

t'exposes a esguerrar la carrera... Una carrera tan bonica! Jo potser no en recordo sinó una que s'hagi enfilat tan de pressa com tu.

—Les sabates... No, dona..., les daurades!

És porfídiosa aquesta vella! Creu que sóc com les altres, que a còpia d'argumentació van estovant-se, estovant-se... A mi, al contrari, com més la sento, més ràbia em fa... No la faig emmudir violentament perquè no vull que m'agafi de cap d'esquila. Té una llengua!

—*I ten compte el que et dic: serveix sempre, per ara i per després... Ui, d'una altra manera van els tractes i els contractes, si els empresaris saben que no estàs sola i que hi ha qui vetlla per tu! Fa poc temps que treballes, perquè et puguis recordar de l'Olimpia. Però jo, que la vaig vestir durant cinc anys, t'asseguro que no valia la meitat que tu, i no ho dic perquè siguis al davant. Saps per què l'augmentaven? Doncs, perquè tenia un amic de molta influència..., i de moltes pessetes.*

—*Anem a començar!... Anem a començar!...*

—Som-hi!

—*On vas, criatura? Tu encara trigaràs a sortir.*

—És igual; prendré la fresca.

I deixaré de sentir-la! Senyor, quin nyeu-nyeu!...

—*Com hi ha món que sí. Amb aquella escalfor que surt de la bateria. Bé. Què li dic a aquest senyor dels bombons? Mira, que jo sé distingir i que a tu no et vinc a proposar sinó coses de primera de primera...*

—Calli!

—*Ni voler-lo veure? Què hi perds?*

—No, no i no.

—*Està bé, dona, no t'ho prenguis així. Deu ser veritat el que diuen que véns de l'aristocràcia...*

—De l'aristocràcia, jo? Tenen moltes ganes d'explicar històries.

—*Pot estar satisfet el teu estudiant. Santa Innocència! Com si per l'una cosa s'hagués de deixar l'altra...*

—*Fanny, preparada.*

—Escolti, Quimeta, si mai em torna a venir amb proposicions d'aquesta mena, li juro que no em vestirà mai més. Ara, ja ho sap!

Al diable! Ja no podia més. S'ha quedat rondinant alguna maledicció. Tant se me'n dóna. Ha aconseguit indignar-me... És que sí... Da-li, da-li... Crec que he envermellit de cap a peus. Sort que amb el maquillatge no es veurà gaire. I si no, resultaré més de color de rosa; això rai. Aquest bomber és nou. Mira amb massa curiositat. La veritat és que aquest vestit no pot passar per alt a ningú: dues immenses plomes al cap, un minúscul sostenidor de vellut negre al pit i un triangle de pedreria on tota la meva pudicícia ha anat dòcilment a refugiar-se.

—Noies: i ningú no té un tros de mirall per aquí?

—*Té.*

—Gràcies.

Vaja! El que fa el costum professional... Estic revoltada, indignada, esgarraparia a qualsevol... Però només de pensar en el públic ja em poso a somriure amb una felicitat perfecta. Sóc talment «la deessa dels amors venturosos».

—*Apa, Fanny.*

—Va.

Hi ha una bona entrada avui. I que durí! Aquell del prosceni ja comença a fer ganyotes. No s'hi cansi. Voldria una mirada de complicitat. L'atraparia al vol com un perdiguer un os de pollastre. I després es giraria al públic com dient: «Eh!, ja ho veieu...». Doncs, no veuran res. Què em diu aquell calb de la primera fila? Alguna barbaritat... Jo, com si sentís ploure... Ah, tots plegats que esteu bé a distància!... Us veig com si fóssiu a l'altra banda d'un vidre gruixut..., i intrèncable... Quina atmosfera tan espessa!... Sembla d'aigua tèrbola i no pas d'aire... Ara, que la travessen obliquament els feixos dels reflectors, la sala em recorda l'aquàrium d'Amsterdam...

Què li deu passar? No ho entenc. Va dir ben clar que tornaria divendres, que ens reveuríem divendres. I som dimarts. Si ha hagut de marxar a fora precipitadament amb la seva família, podia avisar amb quatre mots. És inconcebible que no li hagi acudit de fer-ho. A estones penso —però és una bestiesa— que el seu pare ha descobert la seva inclinació per mi, que li ha fet un sermó tremebund i que ell s'ha acovardit... És impossible, Jordi no és tan mansuet com això. A mesura que el tracto fins el trobo més impulsiu que a la primeria. És tímid, o ho sembla, en alguns moments, però no pas covard. Té una sensibilitat extrema. Ho he notat... No res el fa tornar-se vermell. Segurament no és capaç d'insolentar-se davant el seu pare. Però capaç de venir-me a veure encara que li ho haguessin prohibit terminantment, això sí. Un papà, un papà cada dia té menys importància. No sé; fins trobo que no se'n parla tant com anys enrere dels papàs... Fora! Desem la suposició d'un drama familiar. (No sé quantes vegades he dit que la desava). S'haurà ofès per alguna cosa? Faig examen de consciència i no trobo res que em pugui tenir en retret. Es va separar de mi afectuós, jovial, fent ganyotes i gestos, prometent que tornaria... Si sembla que el veig! També m'acut de pensar si li haurà sabut greu de veure'm pujar de categoria... Fóra bona! Encara no li he dit que l'estimo i ja s'atribuiria drets sobre la meva vida professional. Professional, sí senyor; no és cosa de riure. Fet i fet, guanyo més que la millor dependenta de magatzem, més que una taquimecanògrafa amb idiomes. Més que l'Amèlia Lloveres, que ja té el títol de farmacèutica, però que encara no té farmàcia... Més que... En fi, més que la immensa majoria de dones que treballen. Això: que treballen. Cal precisar, perquè si compliquem el problema amb certes activitats que potser són professionals, però que no depenen dels comitès paritaris, aleshores no acabarem mai... Ai, que nerviosa em poso quan vull fer broma sense ganes!... Per què no ve aquell ximplet? Si sabia ben bé la causa d'aquesta deserció inexplicable, no em preocuparia gens... Paraula. Giraria full amb una tranquil·litat absoluta. Quina una jo per treure'm mal-de-caps del damunt! El meu suplici és no saber res. I si s'hagués enamorat d'una altra? Això sí que no li ho perdonaria. Després de les protestes que ha fet —sense que ningú les hi demanés—, després d'aquells juraments —que jo no volia ni escoltar—, substituir-me d'aquesta manera fóra

simplement una iniquitat... És increïble. No és que visqui als llimbs. Ja sé que els homes són capritxosos i que Jordi no és sinó un home i joveníssim per torna. Però, canviar tan de pressa! No tenir constància ni tan sols per a arribar a desxifrar els meus sentiments..., que jo mateixa no acabo d'entendre... Ell podrà dir que jo no li he donat esperances de res..., però tampoc no podrà dir que les hi hagi arrabassades violentament... Que recordi el passeig per Pedralbes! No l'hi perdonaria. No, no, no... I si al capdavant resultés que no ve perquè està greument malalt? Hauria d'estar-ho greument, perquè sols conservés una mica d'esma, la seva obligació fóra d'enviar-me un missatge. No diu que tenen tres minyones? I si no, algun company seu podia dur una carta al correu o fer-me-la arribar per un *chasseur* de restaurant... En fi, quan hi ha veritable delit per a fer saber una cosa, hi ha mil recursos per a aconseguir-ho. Ai, però, si realment tingués el tifus o una broncopneumònia... No n'és el temps, però ningú no està assegurat contra aquestes malalties. Déu nos en guard! Fóra terrible d'estar-lo criticant, gairebé odiant, mentre ell jeia sense forces i en perill de mort. « No et neguitegis, Jordi; jo sóc aquí ». Pogués dir-t'ho de veritat! Com? Un miracle. En un pany de paret, el que s'escaigués davant el seu llit, s'obriria un practicable, i jo davallaria a la seva cambra, amb el meu vestidet de « deessa dels amors venturosos », fent-li l'ullet amb picardia. Li semblaria un somni, però seria veritat... No, no; això és absolutament inoportú; no fa per a malalts greus. Millor aniria que jo entrés per la porta, tot naturalment, però vestida d'infermera... Ara va bé... Una infermera tota vestida de blanc..., tant que m'escau el blanc!... M'acostaria de puntetes al seu capçal. Ell, sense sentir-me, em pressentiria i obriria els ulls lentament, segur de trobar-me. Somriuria. Mormolaria en veu baixa i al mateix temps amb una confiança infinita: « Tu, Fanny? ». Res més: « Tu, Fanny? ». Això ho diria tot. I després allargaria una mà pàl·lida i ardent que jo cuitaria a estrènyer entre les meves amb una pietat inefable... Acabaré per tornar-me cursi, ja ho veig. Potser val més cursi que no fúnebre..., com ahir que vaig posar-me a fullejar les esqueles de *La Vanguardia*..., com si pogués trobar el seu nom! I un que començava per Jordi, quin sotrac! Vaig restar sense una gota de sang. Ara, qualsevol que conegués el meu neguit, pensaria que estic enamoradíssima, apassionadíssima, bogíssima. I no, senyor. Tot és dubte. Si em pogués dir amb certesa: « no ve per això », o « no ver per allò! », recobriria automàticament la serenitat; sabria a quina carta quedar-me. Però, ara! Toquen hores! Una..., dues..., tres..., quatre..., cinc..., les cinc. I encara no he dormit ni un segon. Em passarà com ahir, que ja era ben alt el sol quan vaig poder sortir d'aquest martiri. No vull obrir els ulls; em fa por de veure com clareja; sé que em posaria més nerviosa encara del que estic... Tant que em convé descansar!... Qui aplaudeix? No és per a mi; és al vigilant... Un que es retira ben tard... Aquest soroll és de la portella de l'adroguer; ja el conec. Ahir també va obrir-la a aquesta hora; deu anar al mercat a fer provisió de fruita per revendre-la després

als clients del barri. Ja comença la màquina d'escriure del segon, segona. Ahir va començar més aviat. Escriu molt de pressa aquest mecanògraf. Jo quan vaig provar d'entrenar-m'hi, no arribava a posar ni trenta paraules per minut; no m'estranya que em desnonessin. Aquestes habilitats no s'improvisen. Al capdavall, ha resultat una sort que no trobés una d'aquestes col·locacions d'oficina, de sou petit i d'horitzons limitadíssims... Vés a saber! Podia acabar casant-me amb l'amo. Hi ha algunes pel·lícules que acaben així, i no trobo que sigui gens inversemblant que un tracte de tots els dies arribi a crear una simpatia... És igual! Ara què m'embolico a imaginar-me mecanògrafa? Si no m'aturo, sóc capaç d'entretenir-me a pintar tot el quadro, pinzellada per pinzellada..., des dels vestidets senzills, però boniquíssims, que duria jo, fins a la rosa que posaria en un pitxer de vidre al costat de la màquina... No vull divagar més... Provaré de comptar fins a cent..., o de dir parenostres... Senyor, tant que em convé descansar! Mira que n'arribo a fer de tombs sobre aquest llit! Amb el soroll de llauna que fa, no sé com la mamà no es desperta. Ella rai!... Maleint el dia que vaig conèixer aquest home! Els homes a l'altra banda de la bateria, enfonsats en la foscor de la sala, sense altre dret que el de xiular o d'aplaudir... Però aquí, en aquesta intimitat tan meva!... Quin disbarat, Déu meu!

—*Demà em vindràs a recollir?*

—No te'n refiïs; vull sortir a compres amb la mamà, i quan la deixi aniré directament al teatre.

—*Fins a demà, doncs.*

—Bona nit, Elvira.

Gràcies a Déu! Em fa nosa la companyia d'aquesta noia. Si no fujo més d'ella és perquè no digui que d'ençà que m'he enfilat ja no em vull fer amb les de baix. Però ni m'interessen les coses que m'explica, ni sento cap delit de confiar-li les que em preocupen a mi. Són vuit dies... No, són set..., vuit..., valga'm Déu, tantes vegades que he tret el compte i mai no l'acabo d'ajustar. Tornem-hi. Dilluns, que no hi va haver assaig ni funció a la tarda, vàrem anar plegats a Pedralbes. És això? Exacte! Dimarts, després de la funció de la tarda, va venir a acompanyar-me des del teatre a casa i va anunciar-me que l'endemà s'examinava... Dijous em va venir a dir que estava aprovat de totes les assignatures, em va dur una capsa de *tòfones glaçades*, em va besar impetuosament... Jo no vaig tenir coratge de cridar-lo a l'ordre. Va passar tota la tarda amb mi; s'estava entre bastidors mentre jo sortia a escena, tornàvem plegats al camerino en els entreactes... Vàrem parlar de moltes coses. De lectures: tenim uns gustos força acostats. No em pensava pas que conegués tants autors francesos. En canvi, en anglès a penes si ha passat de Dickens. Jo em vaig entusiasmar d'aquella manera que em fa perdre la noció del lloc i del temps, tot explicant-li l'argument del *Nocturne* de Swinnerton. Segurament les meves explicacions i els meus comentaris li revelaven una Fanny que no coneixia o que no preveia. I és que, no sé, tot contant històries d'altri resulta que una ven, sense adonar-se'n, els seus propis secrets. Ara no puc recordar totes les coses que li vaig dir i com la novel·la d'aquelles dues germanes i d'aquell pare baldat venia a remoure intimitats de la meva vida. Era un impuls més fort que jo mateixa. Potser feia anys que no havia parlat amb tant d'abandó, i estic certa que ell m'escoltava amb embadaliment. No rebaixo res: amb embadaliment. L'aviosa, que és tan garlaire, no gosava piular; entrava i sortia com una ombra i ens mirava de cua d'ull amb una sorpresa lleugerament irònica. Enmig de l'enrenou de l'escenari, de la música, dels crits, de l'anar i venir de les noies, el meu camerino

era un illot de calma, defensat per una barrera de corall, com la que volta les illes de l'Oceania... Què sé jo! Aquestes coses es senten, però no s'expliquen. Ell se'n va anar content, eixerit, enjogassat, prometent que tornaria l'endemà. I no ha tornat. Concebeu que després d'unes hores com aquelles un home no torni? No va tornar el divendres —un—, ni el dissabte —dos—, ni el diumenge —tres—, ni el dilluns —quatre—, ni el dimarts —cinc—, ni el dimecres —sis—, ni avui que és dijous... Són set dies! Set dies que m'estic migrant sense saber res..., i sense voler-me bellugar per esbrinar res. L'orgull, sí senyor, l'orgull! Si ha deixat de venir voluntàriament, sigui pel que sigui, no vull fer res que pugui tenir aire de persecució o de capta... Ara, que aquesta ignorància dura massa. L'impediment que el reté per força ha d'ésser molt greu... Què és? Què pot ser? No vull pas tornar a passar per la cantonada del cafè de la Rambla per veure si seu amb la seva colla d'amics. Un cop i prou. No basta passar; has d'inspeccionar descaradament les taules de dins... Figura't quina vergonya si ell s'adona que el busques i es pensa..., què sé jo el que es pot pensar! Arribar-se fins a la porteria de casa seva és pitjor: és anar a ficar-se dins la gola del llop. Li faltaria temps a la portera per a dir-ho a les minyones, i a les minyones per a comunicar-ho a tota la família. Ell creuria que m'he begut l'enteniment o que tracto de comprometre'l... Telefonar... Però, per què? En nom de qui? I si per casualitat es posa ell mateix a l'aparell i no tinc altre remei que confessar que sóc jo?... Si tingués una persona de confiança! Un moment fins he pensat en l'aviosa, però, Déu nos en guard! Sols faltaria això perquè agafés més prerrogatives i es cregués amb dret de marejar-me un altre cop amb les seves comissions... Tot just ara que m'ha deixat tranquil·la. Com ha emmudit! Es veu que la reprimenda de l'altre dia li va fer efecte. Sembla que ha desnonat aquell floret de senyors respectables que frisen per venir a felicitar-me. Que truqui a la porta del costat, o a l'altra de més enllà, que no toparà amb cap rebuf! Crec que ja hi truca. Això és a part. No cal que jo la guiï. Aquesta *santa dona* és de les que es guien totes soles... Té: ara ve un *David*... No em costaria pas gaire de fer-me dur fins al carrer de Corts. Tres pessetes? Encara que fossin cinc...

—Ei!... Miri: va pel carrer de Corts fins a la Plaça de Tetuan, volta i em torna a la Plaça de Catalunya... Però, fixi-s'hi bé: quan passi el tros de carrer de Corts, entre Llúria i Bruc, tant a l'anada com a la tornada, vagi ben a poc a poc...

—*Molt bé, senyora.*

Ja està! No sé com he tingut aquest impromptu. Segurament és una intenció que madura fa dies. Per què no l'he obeïda abans? Realment el perill de l'expedició és tan petit, que no val la pena de tenir-lo en compte... Potser encara serà més petit el botí que n'obtindrè. Però hauré provat alguna cosa. A estones m'irrita de trobar-me tan inquieta per dins i tan impassible per fora. Què pensarà aquest xofer? Que pensi el que vulgui! Es deu preocupar ben poc de mi i de les meves facècies. Diu que en veuen tantes de combinacions estranyes... Sobretot

que passi ben a poc a poc per davant la casa d'ell. Quina hora és? No ho puc veure... Ara! La una vint-i-set. Hem acabat ben puntual avui. Sempre hi acabariem si els maquinistes volguessin. Però allí dins ningú no té autoritat. L'empresari es baralla amb els comandataris, els comandataris no es posen d'acord per desembarcar-lo... És una olla. Bé, i a mi què? No és pas per examinar la situació d'aquests senyors que en lloc d'anar directament a dormir volto per Barcelona en taxi... I què veuré? El seu balcó... És ben poca cosa. Si està malalt, molt malalt, hi haurà claror. Si és fosc i obert de bat a bat, és que són encara aquí i que ell hi dorm... M'ho va dir que dormia tot l'estiu amb el balcó obert... Si totes les persianes del pis són tancades, és que tota la família és a Blanes... Ai, si almenys tingués la sort de trobar-me amb un senyal ben clar, ben indiscutible..., que després no em calgui rumiar per a interpretar-lo, perquè si l'he d'interpretar ja sé el que passarà: em faré un embull que no em deixarà dormir fins a les cinc o les sis de la matinada. Ja ens acostem. Déu meu, sembla que vagi a cometre un assassinat o a escoltar la meva sentència definitiva! Sols faltaria que els arbres em tapessin la vista. No..., alguna cosa podré entreveure. Obert? Tancat? Obert! No hi ha cap dubte. Deu ser aquí. Gairebé n'estic segura... Jordi, Jordi... Si cridava fins em podria sentir; són tan arran de terra aquests baixos! Quina pena que una no pugui fer mai les coses que té més delit de fer... Quin món més estúpid! Jordi; aleshores, per què m'has deixat? Què t'he fet? Quin crim he comès? N'hi ha per a tornar-se boja. I potser em precipito a suposar que ell és aquí... Però, sí que hi és. Si no hi fos, el balcó no estaria així... Ell m'ho va explicar... Ara, quan torni a passar, m'hi fixaré més. Saps què? Vaig a deixar el taxi. Tornaré a peu. Així me n'aniré més segura del que he vist i del que no he vist...

—Pari... He canviat de parer. Deixi'm aquí mateix. Una quaranta?... Tingui.

—*Gràcies, senyoreta.*

—Bona nit.

—*Bona nit.*

Com ha somrigut aquest beneit! Deu imaginar que vaig a córrer qui sap quina aventura... Si ho sabia!... Fet i fet ja fa estrany una noia sola a aquestes hores per aquest carrer solitari. En altres barris —en els meus— s'explica més que no aquí. Tant que hi havia passat per aquest tros de Granvia! La tia Amèlia vivia allí, en el 53 del carrer del Bruc. Torno a veure l'entrada i aquell porter rondinaire que embolicava els picaportes de metall amb paper de diari... Quins temps! Ben comptat, només fa quatre o cinc anys, però en realitat és a una distància enorme. Només de pensar-hi sembla que em desarreli tota. Em fa l'efecte que sóc una somnàmbula, enmig d'aquesta via tan ampla i tan deserta... Amb una mica més, perdria la noció del que hi he vingut a fer... Si gosés m'asseuria en un banc. Estic cansada. Avui assaig i dues funcions. Però no és això: és que vaig mal dormida. La feina, rai. Els nervis, els nervis. Ningú no ho diria. El meu posat és

generalment el d'una noia serena i impassible. Però darrera aquesta façana, quantes tempestats, quants remolins! El silenci del carrer em serveix de sedant. Els qui viuen de nit van a entaforar-se als teatres i als cinemes i als cabarets en lloc d'aprofitar aquesta gran pau que es desprèn del son dels altres i que deixa imaginar que la ciutat és un immens cementiri... Sí, un cementiri. Em feia molta por i només d'anomenar-lo ja se m'accelerava el pols. Però ara és ben bé al contrari... Té! El balcó de Jordi... I vinc per això i per res més... És inútil que provi de fugir d'estudi. Vinc per això. Volto per aquest carrer com una ànima en pena —sóc una altra cosa?— per ell... Vull passar per sota mateix del balcó... És una ximplera... Però sento una irresistible necessitat de fer-la... De terra al balcó potser no hi ha ni dos metres. Si de cop sortís i s'hi aboqués!... No diuen que la telepatia fa miracles? Doncs, què espera? Abocant-se bé, em podria estrènyer les mans, i amb una mica de traça em podria hissar fins a la barana... Romeu i Julieta amb els papers canviats... Que sóc criatura! Quines ganes de divagar, de jugar amb fantasies impossibles... És l'amor tot això? No, no; encara que els meus passos ho facin creure, jo no n'estic pas d'enamorada. Més aviat em sembla que al fons de tot de la meva ànima hi ha una mena de voluntat que m'empeny a estar-ho... És terrible... Em repeteixo el seu nom i evoco la seva imatge talment com per embriagar-me'n... Jordi... Tot plegat deuen ser al·lucinacions... El meu únic propòsit és d'aclarir un enigma. Res més... No cridaré l'atenció aturada al peu mateix d'aquesta barana? Déu nos en guard que el vigilant sortís de trascantó i comencés a interpel·lar-me. Una idea: faré veure que em cordo una sabata. Això és perfectament versemblant... Traspals a imaginar que som tan a prop i tan lluny l'un de l'altre! Sento un desig de llançar-li el mocador que duc a la bossa... Demà no podrà explicar-se com ha arribat fins aquí un mocadoret amb la meva inicial i el meu perfum... Ho suposarà?... No, no! Mai! Fóra una feblesa imperdonable. Me'n vaig sense deixar rastre... Ni els sospirs ni les llàgrimes no en deixen... Jordi! No sé si t'he de maleir o de beneir... És això el que em desespera...

—Com vols que em posi, mamà?

—*Més alegre, molt més alegre.*

—Si no ho puc estar més...

—*Ningú no ho diria. Ja veig que t'ha ofès allò que insinuen a la carta.*

—Què insinuen, mamà?

—*Sí, dona... No has llegit aquest paràgraf? ... Escolta: «Pel que ens heu deixat entreveure en les vostres cartes i per noves que ens han arribat per altres conductes, sabem l'èxit de Fanny. No ens en sabem alegrar com voldriem... Era tan diferent l'avenir que somniàvem per a la nostra germana! A estones hem arribat a pensar si no us vàreu desesperar prematurament de trobar altres ocupacions menys compromeses...». Veus?*

—És això? No m'han ofès... Ni me n'havia adonat. Estigues tranquil·la, mamà. De més a més, això ja ho veia venir... Mentre no han pogut enviar un cèntim han callat com uns morts; ara que es comencen de veure les orelles ja s'atreveixen a judicar-nos.

—*Els xicots ho diuen a fi de bé. A distància, saps?, aquestes coses fan tot un altre efecte... Ells és natural que no vegin amb gust que la seva germana treballi en una revista... Fes-te'n càrrec. Si haguessin viscut aquí s'adonarien de com ets considerada per tothom i no...*

—No et cansis, mamà. He començat per dir-te que no sols no estic ofesa, sinó que ni m'havia adonat d'aquesta insinuació. Tot plegat no té la més petita importància.

—*Aleshores, com és que no saltes d'alegria? Podem tornar-nos a reunir! Qui sap si encara m'espera una vellesa feliç!*

—Ui, com et precipites!

—*Ho diuen ben clar que ens esperen...*

—Però, i creus prudent d'acceptar de seguida a la primera invitació, que tal vegada no es sinó un compliment?

—*Ah, jo sí.*

No té aturador. Si pogués, volant se n'hi aniria.

—Doncs, vés-hi, mamà.

—*I tu no?*

—Naturalment que no. Tinc el meu contracte... Això per una banda...

—*El podries rescindir! Em penso que si l'hi demanaves al senyor Mirambell i li explicaves el motiu...*

—No. És que encara que el pogués rescindir, no voldria. Em semblaria una temeritat d'abandonar un guany segur per anar a complicar una situació que potser no és tan ferma com suposes...

—*Reina Santíssima! Així estem?*

—De què t'admires?

—*De veure que et detures a fer tants càlculs. Jo quan he llegit que ens cridaven al seu costat i ens he imaginat tots quatre asseguts altre cop al voltant d'una taula, ja no he tingut esma de pensar res més.*

—Doncs, vés-hi... No ho dic perquè sí.

—*Criatura, ni que fós boja. Deixar-te sola aquí i anar-me'n a l'altre cap del món... No veus que no pot ser?*

—Què tindria de particular? Has estat quatre anys amb mi i separada d'ells, que et són fills com jo...

—*Però tu ets una noia i és més natural que estigui al teu costat que no al seu.*

—Sóc noia, però una noia com no en corren gaires. Conec el món, mamà... Creu-me, em pots deixar sense cap remordiment.

—*I si et posaves malalta? ... Oh, Déu me'n guard!*

—Em posaria a viure a casa de la Ramona, i amb salut o sense ja saps que em cuidaria tan bé com tu...

—*No ho nego; la Ramona ens estima molt i ara que li podries pagar una pensió decorosa...*

—Veus?

—*Calla! És una bogeria de pensar-hi. No m'ho perdonaria mai... Qualsevol cosa que et passés...*

—Vas, els veus, estàs una temporada amb ells i tornes.

—*Em fa no sé què de sentir-te parlar així. O anem, plegades (que és el que hem de fer) o no em bellugo d'aquí.*

—Serà una llàstima. Jo no puc, mamà... Jo he de consolidar-me en el meu lloc, no ho comprens? No puc, quatre dies després d'haver ascendit, anar-me'n... Em dec a la meua carrera...

—*La teva carrera! No veus que el millor present que podries fer als teus germans és d'abandonar-la?*

—Magnífic! I ets tu qui m'aconsella aquest disbarat? Ai, mamà, que aviat perds la memòria i amb quina facilitat et deixes influir per aquell parell. Mentre no gosaven piular, és allò, em podia creure que veies les coses amb els teus ulls propis... A penes han insinuat una opinió, ja t'han tornat a atrapar... Vés a veure'ls... Ho necessites i ells tal vegada et necessiten... No ofereixen pagar dos passatges?... En tens per a anar i tornar... Això si un cop allà baix...

—*No segueixis, Fanny. Si veiessis l'efecte que em fa de sentir-te parlar amb aquest aplom...*

No té ganes de seguir la conversa. S'estima més reflexionar sobre el que hem dit totes dues. És que hem dit coses extraordinàries; ni ella ni jo no sabem potsers que les d'úiem a la consciència. Jo he parlat de la meua carrera amb una gravetat sorprenent. I ella ha pogut multiplicar les protestes i les negatives..., però se n'anirà. Sí, sí. Se n'anirà. Amb mil recances, amb plors i sanglots, però se n'anirà a veure els nois. Tan cert com que em dic Fanny. I un cop allí, qui sap?... La perspectiva de tornar a presidir una llar que recordi vagament la d'abans, baldament hi manquin algunes figures, li fa perdre el seny. A còpia de dir-se: «és impossible», havia arribat a renunciar-hi i a cercar compensacions per una altra banda... Però heu bastat quatre ratlles per a tirar per terra l'obra de quatre anys... N'hi hauria per a desesperar-se, i tanmateix no em desespero. En el fons —és horrible— jo també sento una ànsia absurda de trobar-me sola. Sola, sola... D'un temps ençà la meua mare és un testimoni tan superflu de la meua existència!... No m'entén; no entén res del que em volta. Si fóssim realment una mare i una filla que es saben supervivents d'un gran naufragi, hauríem d'haver viscut en una compenetració tan íntima, en una confiança tan constant... I és al contrari... Ens hem anat separant més cada dia... Què saps, pobra mamà, de les angúnies de la teua Fanny? Vas al teatre a veure'm quan hi ha un quadro nou; t'emociones, em beses, dius que sóc el teu orgull i la teua salvació, que sense mi ja fores morta i enterrada, però l'endemà ja gairebé t'oblides de la meua vida de treball i et poses a vegetar entre aquestes comoditats miserables. Tornes a anar-te'n al llit d'hora, a prendre amb tota calma la teua tassetta de camamilla amb aiguanaf, a llegir de cap a cap les esqueles i les notes de societat del diari, per anar-les comentant en veu alta: «Aquest Suris que ha mort, no serà parent de les Bartra i Suris, aquelles que tenien dues butaques al Liceu?...». I jo faig veure que t'escolto i que segueixo els teus castells de suposicions... Però no m'interessen poc ni gaire. De bon principi, em feia la il·lusió que caminàvem plegades, però es veu que els nostres camins no poden ser més divergents. Tu ignores completament l'existència de Jordi. No he fet res per informar-te'n; és veritat... Però hauria calgut si m'haguessis mirat els ulls amb una mica de passió? No has pogut inspirar-me ni una vel·leïtat de confessar-me amb tu. Et sé tan incapaç de comprendre'm! Ara entro i surto de casa, parlem de mil futilitats, mengem a la mateixa taula, dormim a la mateixa cambra, ets la meua mare i no saps que hi ha un home que m'ha dit que m'estimava, que m'ha omplert la cara de besades..., i que després ha desaparegut sense que jo hagi entès per què... I serà absurd, serà estúpid, però em fa l'efecte que quan estigui sola trobaré la manera d'aclarir aquest misteri que s'ha convertit en centre dels meus pensaments... Ai, sí; estar sola, sola...

Sí que hi és! Ni mort, ni malalt, ni empresonat. És aquí. La cara ben colrada per l'aire de mar, els ulls lleugerament congestionats de les soledades, vestit de clar... Molt bufó! No em cal veure'l més estona. Aquesta instantània em basta. L'he presa amb la *kòdak* de la meua memòria, que no la deixarà pas esvair-se... Vacances sense *kòdak*, vacances perdudes... Ah, no! No vull perdre res. És un clixé massa preciós... Ell, Jordi, assegut a la taula del cafè amb la seva penya d'amics i amb un aire de felicitat que no enganya... N'he estat de ridícula! Tantes vacil·lacions, tants insomnis, tants plors —perquè, fet i fet, he plorat com una beneïta—, per a acabar amb aquesta revelació... L'home feliç, prenent un *cocktail* en un cafè de la Rambla. Per sort l'he pogut veure ben bé, sense possible error. Parlava i reia amb totes les seves dents. (Ja ho sabem que les tens molt blanques!). Reia. T'hi fixes bé? Alegre com mai; feliç; un home que fa el seu posat, no té cap pena ni cap recança... Convé que aquesta impressió em penetri fins al moll dels ossos, com un desinfectant enèrgic..., que després, en la fosca del meu dormitori, no tornés a desvariejar... Ara, rai. Ara ja no hi ha cap mena de por. Cura radical; cirurgia d'alta precisió... Són dos quarts de vuit i tres minuts... A aquesta hora solemne, Fanny es deslliura del seu neguit i comença una nova era. Llestos! No vull patir més, ni preocupar-me més. M'he convençut que no val ni un sol dels minuts que li he consagrat. Un ésser frívol, superficial, un senyoret aviciat. Això és el que és. Jordi!... Sí el que sobren són Jordis a Catalunya! Bon vent i barca nova... Jo no serà precisament una barca el que prendré, sinó un tramvia. Sí: vull airejar-me abans de tornar a casa... Cap on aniré? Cap al Tibidabo, en un imperial?... cap a la Barceloneta?... Ni esma tinc de triar. Estic tan bé aquí, dreta en el meu salvavides, de cara a la Rambla! L'entrada de tardor és el millor temps a ciutat. Hi ha una mena de febre, d'alegria. Crits de venedors de diaris, remor de passos i de converses, botzines... Autos, autos, autos; gent, tramvies. Tot plegat té una vibració que s'encomana... I les resplendors dels anuncis que cauen a l'asfalt humit i sembla que hi rebotin. Resplendors blaves, vermelles, blanques, morades, verdes... Això ben mirat fa com un escenari de revista... Jo hi duc una mica més de roba i hi faig un paper menys brillant. Aquí no hi ha *vedettes*; tots som comparseria... Quanta comparseria! No s'acaba mai; n'entra per la dreta, per l'esquerra, pel fòrum, per

l'orquestra... I mai no es repeteix... Jo, almenys, no veig cap figura repetida... Les seves evolucions no són d'una harmonia que admiris, ni d'una novetat que desconcerti... Però fan efecte; un efecte de riuada que talment s'enduu alguna cosa meva, enllà, lluny, qui sap a quina mar... Oh, de bona gana m'abandonaria tota a aquest corrent, amb els membres esllanguits, els ulls clucs, la imaginació aturada talment com si fos morta... Fóra un viatge deliciós... Un viatge: és això el que em caldria. Un viatge llarg i sense objecte. Pogués tornar a Brussel·les, o millor a Bruges, que té aquella tristesa tan íntima i tan confortable... Jo no he nascut per viure en aquests països recremats de sol, amb tants caires que punxen la vista i el tacte. *Allà dalt* es varen equivocar. M'havien d'haver facturat a una altra adreça... Ara, a Bruges, ja deu ploure gairebé cada dia..., aquella pluja que no sembla que caigui, sinó que es gronxa entre terra i cel, com un esquinç de glassa... La gent parla baix i no gesticula d'aquesta manera exagerada..., putxinel·lis!... Passejaria lentament vora el Dyver, que té aquella aigua verda i grassa que sembla gairebé immòbil; escoltaria el trilleig del carilló; m'asseuria en els bancs molsuts que hi ha en aquell jardinet, darrera la Gruthuse..., i acabaria per dur una còfia blanca i una capa negra amb caputxa, com les dones que sortien de l'església; visitaria aquell museu petit vora l'Hospital, on hi ha les pintures de Memling... Tinc memòria... En aquest moment, sobretot... Veig tan bé cada carrer, la Gran Plaça, el *beffroi*, els edificis... He de fer un esforç per convèncer-me que no sóc realment allí... Ai, no delirem. Què mira aquest individu del bigotet retallat en forma d'accent circumflex? Deu haver-me atrapat amb una expressió d'enze que l'haurà seduït, o potser la meua immobilitat aquí, tanta estona, l'ha inclinat a atribuir-me males intencions. Com s'equivoca! Ni bones ni dolentes; no tinc intencions de cap mena. Ja ni la de prendre el tramvia, que és de les més enraonades i modestes que pot tenir una noia. El bon home amb el seu diari vol dissimular que s'ha plantat per mirar-me. No estic malament, oi? Esvelta sense magrícia, ulls de color difícil de definir, però grans i expressius, faccions regulars... I aquest capell negre que m'afavoreix força. Ja me n'he adonat. No cal pas el mirall per a fer aquests descobriments... Però, en fi, l'efecte que faig és agradable, però no és el que se'n diu arravatador... Interès, simpatia, « que està bé aquesta noia! », però no una flama que devori... No seré responsable de cap desgràcia; ja ho veig. I tal vegada és millor. Deu ser molt carregós de sentir-se *dona fatal*... L'adorador d'un minut no s'ha sentit prou explícitament animat per les meves mirades i es retira. Ah, aquests homes! Fins els més conquistadors, que en necessiten de precaucions i d'informes abans de fer un pas endavant!... Vagi, vagi, senyor del bigotet a la Ronald Colman. Deu tenir costum de sopar d'hora, i entre una conquesta problemàtica i un sopar segur, l'home no dubta... Una altra dona amb el volant als dits. Les envejo. Em sap greu de no haver après de conduir quan nosaltres teníem auto... Però aleshores no havia arribat la moda. Ja sé: em compraré un dues-places..., així que pugui. I dic

dues-places, perquè no n'hi ha d'una. Però jo el voldria per fugir sola, sola, a una velocitat fantàstica... Si m'estavellava el cap contra un arbre, millor. Aquest nou espectador que m'ha sortit no hi deu estar conforme. Potser troba que una noia així és malaguanyada per a morir trossejada en un accident d'automòbil. Ui, quines mirades! És del gremi dels hipnotitzadors. Mentre no s'acosti i pretengui lligar conversa, tot anirà bé. Quina una en fóra que ara, de cop i volta, fes cas al primer vingut... A aquest, per exemple. Fóra d'una estupidesa sublim. Haver resistit a dreta i a esquerra, haver arribat a fer qui sap quins castells a base de la meva puresa i ara, perquè sí, lliurar-me a un desconegut qualsevol... Molt estúpid, tan estúpid com vulguin, però qui m'assegura que les altres solucions ho són menys?... La que és irreparablement estúpida sóc jo quan em poso transcendental!... Deixa't de romanços, Fanny. Mira la gentada que camina com un exèrcit que va a l'assalt... Apa, apa, apa... Enlluerna't amb la pampalluga dels anuncis i els senyals lluminosos; eixorda't amb el brogit de la ciutat... I, sobretot, no pateixis, que el món és molt gran i té més direccions que el trànsit urbà... Mira; fins aquí a terra, davant els teus peus, brilla un arc de Sant Martí..., la gota d'oli mineral que s'ha destriat sobre l'asfalt en tots els colors de l'iris... Un iris dur, llord, verinós, però tanmateix un iris de bonança!

N'he vistos vint o trenta... Què sé jo! Ja he perdut el compte. Evidentment, n'hi ha d'escampats per tot Barcelona. Gairebé mareja... Tants retrats i tantes vegades el meu nom!... Aviat em farà l'efecte que sóc dins una sala de miralls i que la meua imatge hi salta d'un cantó a l'altre com una pilota de goma. En un sol quiosc hi havia penjats tres *Gràfics*, tots tres oberts per la plana on sóc jo... Això deu obeir a una debilitat del quiosquer, altrament no s'explica... Pensar que a hores d'ara sóc a totes les taules de barberia, a tots els bancs d'enllustrabotes i a la sala d'espera de tots els dentistes! No faltaran judicis ni comentaris. Les *senyores* i *senyoretetes*, sobretot, no s'estaran de trobar-me defectes. No els declararan rodonament. Això, no. Atacaran de biaix, d'aquella manera que em sé de memòria... « És bonica, és ben plantada, però no trobeu que els ulls..., oi?... , una miqueta... », i no acabaran de precisar què. La qüestió és que el marit que és a prop, o el cosí, o l'amic, o el pretendent, comencin de pensar que hi ha algun detall que no va a l'hora... I ai si algun d'ells té la caritativa idea d'afegir que tampoc el coll no és d'una perfecció que enamori, o que tampoc les cames no són cap meravella, perquè aleshores el batalló femení cuirarà a reforçar l'atac i, cinc minuts després, Fanny Ward, feta a miques i bocins, serà declarada la dona més lletja del món... Conec la maniobra. I no és pas que hi hagi pres part personalment... Això, mai. Aquell dia a casa de les Quintanes, l'única que va defensar Raquel Meller vaig ser jo. I si vaig dir que a hores d'ara està tan amanerada que sembla una pepa de cartó, no va ser per cap gelosia, sinó perquè és la veritat... De mi, poden dir el que vulguin... Al capdavall, em fa l'efecte que els homes en aquest punt és en l'únic que no es deixen influir per les dones que tenen al voltant... Mira-ho com vulguis, aquest retrat i aquest interview són un èxit. L'interview és molt infeliç, però té alguna cosa... Almenys demostra que he anat a estudi... El que fa riure és la poca solta amb què insinua que abans de brillar en la « revista » he brillat en el *beau-monde*... Oh, vol callar? No; no em varen deixar temps per a arribar a brillar; van tallar el corrent un parell d'anys abans... « No hi ha corrent », com en els tramvies. I, apa, si us plau per força, rondinant o en silenci, baixa i posa't a caminar a peu... I, de més a més, aquest diantre de repòrter, què sap? Feia una cara de misèria i estava més esverat que jo. De bona gana li hauria dit: « Deixi, ja me'l faré jo mateixa, l'interview ». De tota manera,

Déu n'hi do. Molta propaganda i, tot plegat, de franc. Les noies no ho creuran; estic segura que fins fan córrer la quantitat exacta que me n'han fet pagar... És igual. Poden anar dient. Jo, és evident que avanço. Això rai! No són els afers públics els que em preocupen, sinó els privats. A mesura que l'èxit artístic creix..., no sé..., diria que l'èxit personal minva... Al començament jo mateixa em deia: «No et capfiquis, ximpleta; això és *la solitud dels cims*». Però eren ganes de fer el plaga. No és una explicació que satisfaci. Aquí hi ha d'haver alguna altra cosa... Però, què?... No m'estranya que l'aviosa hagi deixat en rodó de marejar-me. Es veu que al capdavant es va convèncer que perdia el temps miserablement. El que m'estranya és la conducta dels altres, dels qui treballen directament... Evolucionen d'una manera incomprendible... O que jo almenys no puc comprendre! I tots, tots, igual... Una entrada de cavall sicilià, que sembla que em vulguin devorar de viu en viu, i que m'obliga a adoptar una guàrdia cenyida; pocs dies després una frenada ràpida que fa grinyolar tot el metall del vehicle, i l'endemà o l'endemà passat..., desaparició! Ni una excusa, ni un pretext. Com si caiguessin en un pou. Això no és normal. Amb aquest últim, que va venir una setmana seguida a l'escenari, fins crec que vaig arribar a coquetejar... Estic segura que vaig mantenir-lo en una tessitura més pròxima de l'esperança que no de la desesperació. El dia que li vaig tancar la porta del camerino, ho vaig fer amb compte, empenyent-lo, però al mateix temps rient, com si no estigués gens indignada. L'endemà, quan em va voler abraçar, li vaig incrustar el meu colze amb certa delicadesa, en lloc de fer-ho brutalment, com era el meu desig..., tot per curiositat de veure si es comportava com els altres... No es va ofendre pas. Va tornar al vespre; vàrem parlar. Vaig riure dels seus acudits, que no em feien gens de gràcia. Vaig permetre que em besés la mà..., per prolongar l'experiència..., perquè una arriba a exasperar-se d'aquestes desaparicions misterioses... Hauria jurat que el tenia ben agafat; no revelava en res fatiga ni descoratjament. Al contrari! Era un tipus vulgar, una mica enze i tot... Tant se val! El que m'interessava era de sentir alguna presa vivent dintre la xarxa, que esbategués, que saltés, que amb les seves batzegades m'arribés a escorxar les mans... Ho necessitava!... Saber d'una vegada que si no sóc com les altres és perquè no vull, no pas perquè no puc... Va tornar encara un altre dia. Ja em va semblar que parlava amb alguna reticència... Però no en vaig fer cabal. És tan fatigant de seguir totes les llunes d'un individu que no t'interessa gens!... He hagut de fer un esforç!... I també inútil. No ha tornat. Per què, Déu meu, per què? M'agradaria tenir-lo al davant, per agafar-li les solapes i interpel·lar-lo al meu gust. Imbècil! Encara que vulguis fingir que em menysprees, no et mereixes ni els cinc segons que t'he deixat tenir la meva mà entre les teves! Que no ho veus que per mi no has estat sinó un conillet d'Índies, una bestiola de laboratori?... Ni tu ni cap altre home no m'interessa. Cap! Volen que faci aquesta declaració davant de notari? La faré. Això rai. Jo només vull esbrinar què hi ha

en la meva persona, que comença per atreure'ls vivament i triga poc a rebutjar-los amb una força que ningú no pot resistir. Pateixo alguna maledicció de gitana? A estones em passen pel cap idees estrambòtiques.

—Mamà!

—*Què vols, filla?*

—Acosta't i digue'm la veritat.

—*Sobre què?*

—Acosta't més... Així... Ara seu i escolta... No vagis de pressa a respondre: trobes que és desagradable d'estar-me a la vora?

—*Quina pregunta!*

—Tan estrofolària com vulguis. Però fes-me el favor de contestar: trobes que és desagradable d'estar-me a la vora?

—*Filla, per la teva mare no hi ha al món companyia millor que la teva...*

—No, no; res de sentimentalismes. Vull que em contestis prescindint de tota mena d'afecte, com si jutgessis una persona estranya, un viatger que seu al teu costat al tramvia i que no saps qui és, d'on ve, ni a on va..., comprens?

—*Amb prou feines...*

—Tu respon-me amb absoluta sinceritat... No m'has dit vint vegades que estar al costat de l'Annetta Magrinyà és insuportable?...

—*Ah, és per aquest camí?... Ara t'entenc! Però què t'agafa?... Estigues tranquil·la. Ets tan agradable de prop com de lluny, criatura! I com vols que sigui? Una noia com un sol, jove, sana, neta fins a l'exageració...*

—El meu alè?

—*Envejable, Fanny. Poques persones poden anar tan tranquil·les com tu sobre aquest punt... I ara suposo que em diràs la causa d'aquestes consultes. Què t'ha passat?*

—No res, mamà. Absolutament res. Jo sola, sense saber com, he començat a preocupar-me, fins que no m'he sabut estar d'interrogar-te... Des del moment que tu m'assegures que no hi ha res, res que faci desagradable la meua proximitat...

—*Quina mania! No, dona, no. El que et trobo sempre és massa bonica i massa atractiva per a anar sola pel món. Per això em costa tant de pensar a deixar-te, encara que només sigui un parell de mesos...*

Ha estat més terrible del que em pensava. El moment que el vapor ha començat a separar-se del moll, amb aquella lentitud, amb aquella recança, he cregut que no podria resistir i que em posaria a cridar com una boja... Mamà! Mamà!... Hi havia famílies senceres, empleats de la Companyia, obrers, xofers, carrabiners que alguna fressa devien fer tots plegats; però a mi m'ha semblat que es feia un silenci esglaiador al meu voltant i m'he trobat petita, desamparada, davant un mar ple de sol... La mamà se'n va! La mamà et deixa! Durant uns segons he tornat a tenir deu anys, cinc, a ser una nena poruga i irresponsable... La mamà et deixa!... En aquell moment no podia recordar-me de tot el que he fet per empènyer-la a aquest viatge i de la secreta voluptuositat amb què he esperat l'hora de trobar-me sola. No sentia sinó la ruptura d'un lligam molt fort —un lligam trenat amb el costum de molts anys de viure plegades... L'estimo, pobra dona! Però baldament no l'hagués estimada gens, hauria sentit el sotrac de la separació. És com una corda a la qual et repenges inconscientment; la corda es trenca i, paf!, rodoles per terra... Però ja m'alçaré, si a Déu plau. L'instint que em feia desitjar de trobar-me completament sola no em pot haver enganyat... Sembla mentida que una dona tan poc enèrgica, tan sense caràcter, tan fàcil d'ensibornar, exercís encara una coacció sobre gairebé totes les meves accions... No ho feia a posta. Ca!, ni se n'adonava. Però els seus posats, la manera de vestir, la manera de parlar, els mínims detalls del nostre piset, tot contribuïa a enganyar els meus passos. La mamà era al meu costat com una mena de museu de la burgesia; tota plena de vitrines amb objectes i rètols que volien evocar un món desaparegut... Era irritant, la pobra... Tant de bo a l'altra banda de l'Atlàntic trobi la llar que somnia i que segurament es mereix. Li ho desitjo de tot cor. No em recarà de saber-la feliç al costat dels meus germans i de trobar-me exclosa de llur felicitat... No, no. A mi l'únic que em fa falta és de sentir-me completament a l'altra banda de la barricada... Desamarrar com el seu vapor, deixar el contacte del moll i navegar cap a l'alta mar, seguint la meua ruta. Estic cansada de pactes i d'equilibris... Una cosa o altra... I ara per què camino tant? Fa mitja hora que podia haver agafat un tramvia, en lloc de cansar-me d'aquesta manera... No aniré a dinar a casa; és massa tard i no tinc humor de posar-me a fregir patates... De més a més, comprenc que m'impressionaria de trobar-me

sola davant la taula on fa tan poques hores que hem esmorzat plegades... Sóc forta, però convé que m'estalviï entendrims inútils. Al vespre m'instal·laré a casa de la Ramona, tal com ho he promès a la mamà... Per a la pobra dona serà una festa tenir a casa la « senyoreta Fanny ». Qui l'hi havia de dir quan em duia el desdijuni al llit, en aquella torre de Sarrià que assenyala el zenit de la nostra esplendor? Ningú no pot anunciar res a ningú. Ella és vídua d'un sots-oficial, té una botiga de robes i és mare de dues filles... Jo sóc una aproximació d'estrella... Quants capgirells! Ara, de moment, conservaré el piset... Total: quaranta pessetes. Però hauré d'acabar per deixar-lo i vendre els mobles. Pel que valen!... Va ja, perquè no sigui dit en conservaré un parell: la calaixera dels avis, que és de xicranda (amb quina entonació pronunciava aquest mot la mamà: *xicranda!*) i el meu llit..., un llit que no té res de particular, però que ha suportat tants somnis i tants insomnis d'una servidora, que bé té dret a una jubilació decorosa... I proud! Els altres, ben poquets per cert, no tenen cap interès... En fi, abans de cridar un drapaire, consultaré els d'Amèrica; no fos cas que ara que comencen d'anar una mica bé, sentin l'enyorança dels volin fòtils i dels records de família... On dinaré? Sembla mentida que encara estigui tan desentrenada en aquesta mena de pràctiques! Gairebé no tinc idea de quins llocs són molt cars, de quins altres no ho són. Talment com una col·legiala. Això sí que no fa *vedette*. Llevat dels dos o tres bars i xocolateries que hi ha pels voltants del teatre, no sé res... O sols en tinc vagues referències del temps del papà —dels bons temps del papà... A les darreries ja no parlava gaire del Suís, ni de Can Ribes, ni de la Maison Dorée... No em vull encaparrar. Per una vegada em ficaré al primer lloc que em faci goig. Avui em convé distreure'm una mica!... Pensar que en quatre anys no he posat els peus a cap restaurant!... Entro aquí? Té bon aspecte; ni massa elegant, ni massa ordinari. Una cosa discreta. A la una?... A les dues?... Mai no hauria dit que costés tant de fer una cosa tan senzilla com dinar fora de casa... En això sí que no he avançat; més aviat he reculat... Quan tenia setze anys o disset no m'hauria estat cap problema d'entrar i sortir d'un restaurant decent... Sóc ridícula amb els meus dubtes... Apa: a les tres! Suposava que hi hauria poca gent. Déu n'hi do... Tots els racons estratègics estan ocupats. En fi, no hi ha més remei; he de seure aquí, on convergeixen totes les mirades de la clientela. I a fe queestic perquè em contemplin avui! Dec tenir uns ulls més vermells de plorar!... Jo bado! Per què duc el meu arsenal a la bossa? No en fa poca d'estona que podia haver fet una mica de toaleta reconstructiva. El meu estoig no és d'una elegància suprema: ja ho sé; no cal que m'ho diguin. Pertany a la primera etapa de la meva carrera... Sis pessetes cinquanta en un basar de la Ronda... Però, els senyors ja em faran el favor de no jutjar-me per aquestes minúcies... Bah! No estic tan malament com això! Amb una passadeta de compacte quedaré força presentable... No els sembla? Crec que assenteixen. No són exigents, es veu. Aquell senyor que treballa amb tanta bona fe per caragolar correctament els

spaghetti al voltant de la forquilla, encara té temps per a fulminar-me amb els seus ulls grisos... Grisos? Posem que són grisos.

—*Carta o cobert, senyoreta?*

—Carta; prendré molt poca cosa.

—*Té poc apetit, potser?*

—Molt poc.

—*Tanmateix, cal alimentar-se, senyoreta.*

—Sens dubte.

Déu meu, quin accent tan paternal té aquest cambrer! I quin diàleg tan «mètode Berlitz» que estem fabricant entre tots dos... Aquesta *omelette paysanne* per dues setanta-cinc em sembla molt oportuna... Després..., després una ració de pernil de York per tres. I prou! La disbauxa ja resulta excessiva.

—Ja està: *omelette paysanne* i pernil de York.

—*Em dol que la senyoreta no s'hagi decidit a tastar la bouillabaisse... Li asseguro que la fem com enlloc.*

—Un altre dia. Avui m'estimo més no prendre coses fortes.

—*I per a postres?*

Me'n passaria perfectament de les postres; però aquest cambrer tan imponent s'esgarrifaria si li digués que no en prenc. Bah! Un dia és un dia. Demanaré *ananas au Kirsh*... Fa tants anys que no en tasto!

—«Ananas au Kirsh».

—*Perfectament, senyoreta. I per beure?*

Encara que s'esgarrifi, jo no passo d'aquí. No em vull deixar dominar per les convencions mundanes, ni per la sol·licitud d'un cambrer paternal.

—Aigua clara.

—*Està molt bé.*

No pot estar millor. Aquelles dues senyores del fons deuen estar irritadíssimes; és evident que s'ocupen de mi. No han deixat de registrar el meu èxit i el deuen atribuir a la meua qualitat de noia suspecta. Realment, tinc el tipus d'una mena de *flapper*? No n'estic segura. De vegades fins em sembla que la gent s'adona que em falta l'essencial; que els estafo... En aquest moment, no. El fet d'haver entaulat sola i d'haver refet els meus *encisos* amb afectada naturalitat, domina tots els dubtes... Les meves antenes receptores em donen entenent que tots aquests senyors malpensin de mi amb unanimitat. És commovedor. Tots els meus gestos i moviments adquireixen una importància inesperada. Els segueixen, amb dissimulació o amb cinisme, va a caràcters, però amb el delit evident de trobar-hi un missatge clar, alguna cosa que els orienti de debò. Algun —potser aquell que s'assegura les ulleres cada tres minuts per apreciar-me millor— si no tinguéssim por de fer un nyap, s'arriscaria a pagar-me el dinar. Però, jo em comporto amb tanta discreció, que ningú no es troba encoratjat al sacrifici. Em

deuen prendre per una amistançada seriosa, ben col·locada i sense cap desig d'aventures escadusseres. No sé si el de les ulleres ha demanat algun informe al cambrer sobre la meua persona... No ho asseguraria. El que no dubto és que s'han ocupat de mi. Sóc un enigma, estimats senyors. Ni el bon cambrer que fa cara de saber tantes coses no us podrà donar cap detall que valgui la pena. Ni cap adreça; ni cap xifra... Un enigma! Manejo bé les eines, no? Ah, en aquest aspecte la meua educació ha estat excel·lent; era la dèria del papà... Si fos aquí ja es neguitejaria veient com aquell senyor del brillant al dit es fica la pala de peix a la boca... Quina incorrecció! No ha tingut al costat una sola persona caritativa que li ensenyés a menjar decentment?... El planyo... Que lluny que ja deu ser la mamà! Ja ni de Montjuïc estant es deu veure el rajolí de fum de la xemeneia. Ep! No ens tornem a posar sentimentals... Què dirien aquests senyors? Foren capaços de voler-me consolar...

—*Aquí hi ha la truita paysanne. Veiam si la té al seu punt. He recomanat que la deixessin ben cuita per fora i ben crua per dins...*

—Moltes gràcies.

És amable aquest vell amb el seu mostatxo caigut i els seus ulls de gos fidel. Ho deu fer per la propina? Més aviat diria que em té compassió.

... Fer córrer que tinc aqueixa malaltia horrible! I que, de més a més, ja l'he encomanada a algú!... És possible tanta infàmia? Només de veure'n escrit el nom ja m'esgarrifa... Sembla que em foradi el cervell amb les seves tres is... Canalles! Han anat a triar la calúnnia més vil, la que podia d'un sol cop comprometre'm cos i ànima, present i esdevenir. I pel que veig ha pres consistència amb facilitat increïble. D'un cap a l'altre de teatre no hi deu haver ningú que no l'hagi sentit i repetit vint vegades... L'aviosa bé que ho ha confessat: « Tothom ho diu ». Tothom! És clar: volen res més natural? Que la Fanny sigui tan perduda com la qui més i, per torna, que tingui una tara por tota la vida... Així tot va bé... No en devia fer poc de temps que esperaven aquesta revelació... Els feia falta alguna cosa per a fer-me la traveta. No podien pair la meva ascensió. Era massa ràpida i massa resplendent. Una —perquè això és malesa de dona—, una haurà inventat la calúnnia i a les altres els ha trigat de fer-la circular, d'esbombar-la pertot, de crear-me una atmosfera d'asfíxia... Pobra de mi! He viscut voltada d'una mena de cordó sanitari... « Molt bonica, sí... Balla molt bé, sí... Però, alerta... No la toquin... Perill de mort! » ... El cop és directe. Qui l'ha combinat té tanta traça com verí. De manera que si alguns adoradors no s'han mostrat brutals o grossers, no és perquè la meva virtut els hagi fet efecte... És perquè em tenen por!... Ah, si fins no sé per què m'he revoltat amb tanta fúria contra l'aviosa i per què li he clavat les ungles al braç fins a fer-la cridar... Per què he protestat, veïam? No valia la pena! Tota aquesta púrria ja està bé que m'imagini com un vas exquisit però ple de metzines... Haver-ho sabut abans! Com hauria jugat atiant alternativament llur desig i llur por!... Jo també en sé de ser cruel, quan m'hi poso. L'aviosa no ha volgut denunciar cap de les persones que l'hi han dit a ella. S'ha excusat dient que ja no ho recordava. Quan ha vist la meva exaltació ha semblat que anava a pronunciar un nom. Però de seguida s'ha repensat; ha temut nous conflictes... M'ha dat entenent que el seu propòsit de no cantar era definitiu. Però aquella frase que li ha escapat: « De vegades les que tenen més amistat són les que tenen més mala llengua... ». Aquella frase només pot referir-se a l'Elvira. Ah, sí, sí... Aquella noia fa dies que m'inspira una mal confiança invencible. A través dels seus afalacs i de les seves efusions, més d'una vegada m'ha semblat que brillava un llampec d'enveja. És ella! Ara no en tinc el

més petit dubte... No sóc capaç de fer mal a ningú i tremolo d'imaginar-me amb una arma als dits, però la que ha comès aquesta infàmia mereixeria un càstig immediat..., un càstig terrible... Què li he fet jo perquè m'hagi volgut enfonsar d'aquesta manera? Si he demostrat més condicions que ella, quina culpa hi tinc? ... Veiam: que m'ho diguin... Jordi... Serà això? Gelosia perquè Jordi em va preferir? Ja ha saltat aquest nom... Jordi... Talment semblo una nena petita que va menjant seguit seguit tot el pa, per delectar-se en acabat amb la presa de xocolata... Sí: d'ençà que he començat a desembolicar aquesta troca, tinc el pressentiment que m'acosto a un punt extraordinàriament interessant. I ja hi sóc! Aquesta revelació inesperada aclareix la conducta de Jordi. És indiscutible. Algú, la mateixa Elvira segurament, va acostar-se a Jordi quan va sortir del meu camerino... O qui sap si per maniobrar més a la segura el va citar en una altra banda, tot proment-li una confiança preciosa... El procediment no el sé amb exactitud; però, de totes maneres, la desaparició de Jordi ha deixat de ser un misteri... L'han enganyat; li han fet creure que quan jo em presentava com noia castigada per la desgràcia, plena d'amargor, però intacta de cos i d'ànima, no feia sinó ensibornar-lo... Ja ho tinc! Tantes suposicions, tantes recerques, tants neguits... I és això. Ben mirat hauria de saltar d'alegria per haver sortit d'aquell infern de dubtes... I tanmateix no puc alegrar-me. M'estimo més saber del cert la causa de la seva fugida, que no pas ignorar-la; això sí. Però per què la primera paraula que li ha dit una altra persona, dues persones, cent persones, si és que han format un cor per a desacreditar-me, han esborrat tantes paraules com li havia dit jo? S'ha cregut enganyat i ha fugit ple de ràbia... Molta ràbia, no, puix que poques setmanes després reia a cor obert amb els seus amics... I encara primfilant, admetria que aquestes rialles no signifiquen gaire cosa... La passió m'encega: és possible que un home rigui, sembli contentíssim, parlotegi amb els amics i que tanmateix la processó vagi per dins. Ho admito. Admeto que realment m'hagi deixat amb una mica de recança, que m'enyori i tot, que maleeixi amb violència la meva suposada traïdoria. Però, com és que ni un sol moment, en les crisis que ha d'haver passat, no li ha acudit la idea de venir-me a interpel·lar? Després d'haver-me abraçat i besat, quasi contra el meu voler, després d'haver-me fet juraments i promeses, que jo no li demanava pas, com és que no ha sentit cap pruija de venir-me a dir quatre penjaments, a insultar-me? Sí senyor, sí, a insultar-me. Si m'hagués estimat només la tercera part del que deia, no hauria pogut desaparèixer tan sigil·losament... Dignitat? Estimant de debò no hi ha manera de ser *tan digne*... Qui sap si fins ha aprofitat amb gust el pretext que li oferien per a plantar-me sense cap explicació... Jo li resultava un entreteniment massa perillós... Cercava una cosa més vulgar i més fàcil... Res de mal-de-caps i sobretot res de psicologia... Et conec, Jordi, et conec... La pintura horrible que t'han ofert de mi atenua la teva culpa, però no l'esborra. Et mantinc al banc dels acusats... Ja hi ha algun advocat, i no dels pitjors, que

pledeja per tu... Oh, prou! Però no m'embolicarà pas... No nego que els meus sarcasmes i les meves reticències poden haver contribuït a fer-te acceptar bruscament, sense la discussió que calia, el fet de la meva caiguda. T'ha pogut fer l'efecte que les meves amargors i els meus recels no eren altra cosa que previsions de la catàstrofe inevitable... També bo vull admetre: no diran que no sóc una persona enraonada. Però, malgrat totes aquestes atenuants, no tens aquella fuga de gran enamorat que t'adjudicaves. Restes una mica ridícul, estimat Jordi, amb la teva retirada fulminant i sense retorn. Fas l'efecte d'un jugador novell i temorenc que a penes veu que el rasclat s'enduu la primera posta, es separa de la ruleta i abandona la sala... Ara no vagis a creure que jo em suposo digna d'inspirar passions violentes, d'aquestes que desafien la mort, la malaltia i la vergonya... No. Ja sé que no sóc cap Manon Lescaut... Sols argumento per demostrar-te que tu tampoc no tens la fusta d'un cavaller Des Grieux... Per què et parlo, si tu no em pots sentir? Res: per exaltar-me inútilment. De totes maneres, una mica contenta d'haver trobat la paraula de l'enigma, sí que ho estic. El dia que el vaig veure rient al Cafè de la Rambla, vaig voler-me persuadir que ja no em calia res més. No era ben veritat. Provava d'atabalar-me, per no sentir el corcò que tanmateix persistia... Però, ara sí que he arribat al capdavall d'un capítol de la meva vida. Sé per què m'has deixat!... Només per pura curiositat de dona, per veure la cara que farà, m'agradaria de poder-lo trobar a soles i dir-li: «Jordi, t'han enganyat miserablement; sóc la verge més sana del món. I ara que ho saps, bona nit!». No li diria sinó la veritat. Sana i ben construïda com la que més ho sigui. És potser la cosa que més he d'agrair als meus pares... Vaig néixer a llur millor època. Vaig tenir una infància perfecta, una *nurse* amatent, aire i sol a dojo... I més tard, encara, fins als disset anys, vaig jugar al tennis i vaig nedar, i vaig dormir amb el balcó obert... Tots els altres avantatges han anat a fons en el naufragi familiar, però aquest no!... I per això mateix, les envejoses, les que tenen unes clavícules sortides, o una cara de fam, me l'han volgut robar i han fet córrer que sóc un sac d'immundícia. El que em dol és de tenir aquesta idea tan vaga del mal que m'atribueixen. N'he sentit parlar tres o quatre vegades com d'una cosa terrible. La Vicenteta i la Clàudia, aquell dia que es varen barallar a l'escenari, entre els insults que van bescanviar, no varen oblidar pas aquest... Però, en resum, vaguetats; només que vaguetats. No sé res! M'agradaria tant poder imaginar amb exactitud la idea que Jordi s'ha format de mi... I no puc. Fa pena i ràbia. A una li obren la porta de casa, deixen que surti a guanyar-se la vida o que arribi al matrimoni sense preparar-la gens. Apa! Vés!, si hi ha algun trencacoll ja te n'adonaràs tot caient-hi. Està mal organitzat el món! Ara em costaria poc d'enfilat-me en un banc i començar a fer un míting... Diria coses terribles. Quina falta em feia d'aprendre a brodar inicials o de conèixer la llista dels reis visigòtics? El que calia de veres és que m'il·lustressin una mica sobre aquestes misèries que poden sortir al pas en

qualsevol moment... Si gosés entraria en una llibreria i demanaria un tractat... Però, decididament, no goso. El moment de fer la demanda al llibreter m'esgarrifa. Fóra un altre que també em creuria tarada. Ja n'hi ha prou. Tal vegada en una biblioteca pública podria, sense comprometre'm gens, consultar un diccionari. Això està més ben pensat. Vull saber!... Sortir dels llimbs! Sols em caldria demanar al bibliotecari una lletra, tots els volums de la « s » si n'hi havia més d'un... L'Enciclopèdia que ens vàrem vendre, quin servei em faria a hores d'ara! Però, Déu sap on ha anat a parar. Va ser de les primeres coses que van sortir de casa. Després la gramola; al cap de poques setmanes la col·lecció de ceràmica, més tard el rellotge anglès del despatx... En fi, tota la processó. Ara mateix aniré a la Biblioteca Arús..., o a la Biblioteca de Catalunya, que és més a prop. Vull veure-hi clar. No és un capritx, ni una curiositat ximple... Ho necessito!

Veiam si l'aigua freda em treu del cap tota aquesta teranyina de mals pensaments. Mira: aquest *bibelot* que es reflecteix tot nu dins el mirall sóc jo, la quasi-cèlebre, la quasi-estel·lar Fanny..., que, per cert, ha passat una nit d'angúnia. No té cap ni centener que una persona tan gentil passi hores tan negres. Però les passa. (Aquesta esponja es desfà tota. N'he de comprar una altra). Ha estat un pèssim acudit de llegir tot l'article de l'Enciclopèdia Espasa. Ja podia preveure que semblant tip de patologia no em cauria bé. Només de recordar-ho se'm posa pell de gallina. I no de la fredor d'aquesta aigua, sinó d'horror. D'horror i de fàstic. Sembla mentida que al món hi pugui haver flagells tan terribles... Quin somni he tingut! Ara em torna a la memòria. Sí, sí... He somniat que nedava dins una mena de pantà poblat de monstres —uns monstres verds, lívids, llefiscosos. A penes em tocava un dels seus horribles tentacles, la pell em quedava tacada per sempre. Cada cop que m'arrapava a les vores amb el desig frenètic de salvar-me, els dits em relliscaven sobre una molsa viscosa i tornava a caure dins l'aigua... I altre cop a nedar mirant d'esquivar els monstres... I altre cop a provar d'hissar-me fora d'aquell pantà infecte... Suava d'angúnia... Si almenys m'hagués pogut despertar! Però no podia. Entreveia d'una manera estranya que tot allò era un malson i, tanmateix, no en podia sortir i patia, patia tremendament... Ai, gràcies a Déu que torno a veure el meu cos net i pur sota la claror del dia! No tornaré a llegir cap cosa més sobre aquesta malura... *Vade retro!* No vull tenir més visions nocturnes. D'informació ja en tinc prou. I massa. Seguint per aquest camí, al capdavall acabaria neurastènica... M'agafarien aprensions. M'embrancharia a pensar en les malifetes de l'herència, i encara que tots els ascendents que he conegut tenien bon aspecte..., què sé jo!... Quan s'agafa una mania poc es distingeix entre el que és raonable i el que és absurd... No em vull preocupar. Tampoc no vull que Jordi segueixi vivint amb la idea que estava festejant amb una miserable desgraciada... No tracto pas de desfer l'equívoc per recobrar el seu afecte, ni tan sols la seva amistat; no. Això mai. Però em sembla necessari, fins crec que tinc obligació de fer el possible per restablir la veritat. Entre nosaltres dos hi ha hagut un sentiment tan fràgil i tan lleuger com vulguin..., però jo he estat lleial. Li he dit: « No he tingut cap amor », i era veritat. Li he dit: « Ets el primer que m'ha estret en els seus braços » ..., i era

veritat. (Sí, era veritat, perquè aquella abraçada que em va fer per sorpresa el meu cosí, al cel sia, no compta... Va ser una criaturada i jo vaig protestar enèrgicament...). He estat lleial i és indispensable que ho sàpiga. Fóra donar massa gust als calumniadors i als envejosos deixar que aquesta espina verinosa restés en el lloc on ells mateixos han volgut clavar-la. Però, com ho faré? Anar-lo a trobar sense com va ni com costa, no. De cap manera. No podria endevinar les meves intencions, potser em rebria amb una rebufada i l'explicació s'esguerraria. El millor és que comenci per escriure-li. A casa seva? No; li podria portar malde-caps. Li escriuré al Cafè de la Rambla; deu seguir anant-hi cada dissabte; bé el deuen conèixer... Però, i si no la rep? Déu me'n guard! Passaria uns dies de neguit. He de cercar un procediment segur per a fer-li arribar la carta. Si l'enviés a la Universitat? Al quiosquet de la porteria sempre hi ha cartes exposades... Però, qui m'assegura que ell va cada dia a mirar si hi té correspondència? No hi va... Jo m'estimo més que no hi vagi... Vull un procediment segur; si no contesta, que jo sàpiga del cert que és perquè no vol. Ja sé. Li enviaré un noi des de qualsevol lloc quan hagi comprovat jo mateixa que és al Cafè de la Rambla. No badaré. Asseguraré el cop. Ara, rai, que estic decidida a fer-li arribar noves de mi... No sé el que em faig... On he ficat les sabates? Mira-te-les... De seguida vull començar a fer l'esborrany de la carta. Ha de ser molt concisa i al mateix temps molt clara; que tot i no revelar el motiu que m'ha decidit a escriure-li, doni entenent que és un motiu seriós i sense cap mena de segona intenció. Ja veuràs: no perdem més temps. Escriguem. «Estimat»... Fora! Res de «estimat». «Distingit»... Distingit, què?... Amic? Fora! «Distingit senyor». Això és el que pertoca. Ell és un senyor, i distingit es diu a tothom. «L'objecte de la present...». Fuig! Massa comercial!..., una certa eixutesa ja m'estaria bé, però sense caure en la vulgaritat. Vinga una altra, fórmula... «Sens dubte t'estranyarà»... Tampoc! No n'he de fer res de les seves estranyeses i, de més a més, no l'he de tutejar. «Si em determino a escriure-li, ja comprendrà que un motiu d'importància m'impel·leix a fer-ho»..., això, si de cas, després. Per començar és millor que exposi planerament el meu desig de parlar-li. Veiam: «Desitjaria tenir ocasió de comunicar-li de paraula certes maniobres que s'han realitzat contra el meu bon nom...». Ai, no! És esgarriífós. Sona a melodrama. Cal una cosa més directa i més cenyida. Per exemple: «L'he de veure. No pas per fer-li cap retret, ni per cercar una ocasió d'apedaçar una amistat definitivament rompuda, ni per demanar-li cap mena de servei. Sinó per informar-lo...». Per informar-lo de què?... «... per informar-lo d'un detall històric que és un deure per mi de fer-li conèixer...». És això si fa no fa... Excita la curiositat; té una certa amargor subterrània que no em desagrada i no resulta gens «pobra noia»... I per acabar, què?... «Tot plegat, qüestió de cinc minuts. De seguida, vostè podrà tornar tranquil·lament a les seves ocupacions i jo a les meves. No caldrà que ens tornem a veure més». Així! Ben reblat el clau. Que vegi ben clar

que no es tracta d'un parany, ni d'una maniobra. Em sembla que una carta escrita en aquests termes mereix una resposta. Només cinc minuts de conversa! Es concedeixen a qualsevol, a un pobre del carrer, a un desconegut que trobes al tramvia... No me'ls negarà a mi per molt avall que m'hagi fet rodolar la calúmnia... Si només és això el que vull: prendre-li el retrat falsificat que conserva de mi i deixar-li el retrat autèntic.

Ell! Potser era al teatre i m'ha esperat aquí fora... No li devia fer gràcia d'anar-me a trobar al camerino. Millor!... Jo tampoc no vull que torni a barrejar-se amb aquelles... Ve directament a mi. Faig com si no me n'adonés i marxo carrer amunt. Ja m'atraparà si vol... Doncs, m'atrapa; és a dues passes només... Ja és aquí.

—*Fanny!*

—Què... Ah, és vostè, Jordi.

—*He rebut la teva carta.*

Em tuteja; encara em tuteja. Es veu que va adquirir bé el costum...

—Sí. Perdoni que l'hagi fet venir..., necessitava parlar cinc minuts amb vostè.

—*Ni que siguin deu.*

—Enllestiré de seguida.

Realment no sé com començar. Per què l'he fet venir! Estic anguniosa. Si pogués tornar enrere...

—*Vols que entrem en un cafè?*

—No, gràcies. Hi ha massa gent. Val més que caminem una estona carrer amunt per sortir dels voltants dels teatres. Aviat perdrem de vista els testimonis.

No té esma de dir res; està tan neguitós com jo, una mica trèmul i tot. És una pena haver de parlar! De bon grat seguiria caminant al seu costat, silenciosa, amb la il·lusió que els nostres passos acostats poden explicar-ho tot millor que les paraules. Déu meu! Sembla mentida que hàgim de tractar un tema tan greu i que una falsedat ens hagi separat tant de temps... El veig de cua d'ull; els llavis juraria que fan un esforç per no somriure'm com abans i sento que em mira amb una mena d'expectació afectuosa. He de parlar! Aquest silenci no pot durar un moment més. És injustificable.

—Jordi, a vostè li han dit que jo...

No puc seguir. No puc! Creia que era més fàcil de fer una pregunta com aquesta.

—*No s'esforci a continuar. Efectivament, m'han dit que vostè era molt diferent del que jo l'havia jutjada. Després de la revelació, vaig dubtar si li escrivia dues ratlles..., però al capdavant em va semblar que la meva desaparició deia tot el que em calia dir.*

Ara tinc coratge de mirar-lo de fit a fit. La seva declaració m'ha tret un pes de sobre. Ha parlat amb una mica de rancúnia... Sembla que comencem un duel i que el meu instint de conservació es revifa.

—I mai no li va passar pel cap la idea que tant vostè com jo érem víctimes d'una calúmnia?

Em mira sense respondre. Sorpresa? Recel?

—No, Fanny.

—Ah!

—*Què vols dir? Parla!*

Quina violència en els seus ulls! Tanmateix, li interessa d'haver-se equivocat? Deixem-ho! No vull caure en un parany. Ara és el moment de recitar aquell paràgraf que he elaborat amb tanta de cautela...

—Està bé, Jordi. Ja li deia a la meva carta que no el citava per fer-li cap retret, ni menys per provar de recobrar una amistat... Cridant-lo he obeït un impuls que potser trobarà pueril, però que jo, després de pensar-hi molt, he jutjat digne i respectable... Passo per tot, em resigno a tot..., sens dubte és un bé que les nostres relacions no hagin seguit endavant; sí, sí, li ho he dit des del primer dia..., però no sé avenir-me a passar per una perduda que ha volgut enganyar-lo... No ho sóc...

—*M'ho juraries, Fanny?*

M'ha agafat el braç i l'estreny amb força. Jo hauria de protestar, de rebel·lar-me...

—Sí, t'ho juro, perquè el desig de persuadir-te de la meva innocència és més fort que el meu orgull... Però no t'ha calgut pas cap jurament per a creure els altres...

—*És veritat... He estat boig... Perdona'm... Et demanava el jurament pel gust de refermar uns pressentiments que tinc d'ençà que he rebut la teva carta... Perdona'm. La penitència que he fet durant aquests mesos ha estat ben dura... Davant la gent potser semblava el de sempre, però a soles en el meu llit m'he desesperat i t'he maleït amb una ràbia... No pots imaginar...*

—Què és el que no puc imaginar? Per grans que hagin estat les teves amargors, t'asseguro que no es poden comparar amb les meves...

Aquest plany no l'havia d'haver deixat anar.

—*Tens raó. Com deus haver patit, pobreta meva!...*

Ara m'agafa els dos braços; això és absurd. L'entrevista no és el que volia que fos. No tenim prou serenitat; no puntualitzem.

—Però, Jordi, pensa que som al mig del carrer!

—*Al mig del cel!*

—Prou, prou, no em besis més.

—*N'hi ha tants d'endarrerits!*

Ai, gràcies a Déu que em deixa. No, no; això no va.

—Parlem formalment. Mira que passada aquesta rauxa, quedarem pitjor que no abans. Em creus de debò? No tens ni un raconet de dubte?

—Res; t'ho juro.

—Vas de pressa a prendre i a deixar conviccions...

—Fa aquest efecte... Sóc un impulsiu. Però estic segur que si no hagués tingut a cop calent l'estúpida idea de fugir de tu, hauria bastat la teva presència per a no creure una sola paraula del que m'havien dit...

—Qui?

—Elvira.

—Elvira! Ho sospitava... Totes les meves sospites es confirmen!

És estrany: no sento delit d'insultar Elvira. No pronuncio en veu alta cap de les frases violentes que li he dedicat interiorment quan la suposava culpable. Sembla que tingui por de separar-me del tema apassionant... Jordi em mira sense parlar; marxem de bracet com la parella més feliç del món. Deu fer set minuts o potser només cinc que ens hem trobat..., i quin canvi! Massa. No hi estic conforme. Jo volia destruir els seus dubtes d'un a un, amb raonaments; si calia, amb juraments... Si no bastava, amb proves. Aquesta sobtada conversació m'afalaga, em commou, em fa delirar d'alegria... Però no hi estic conforme. Sento una mena d'esglai.

—En què penses?

—Tantes coses!

—Digues quines!

—Em sembla que ens esgarriem, Jordi. Jo no pretenia tornar-te a sentir enamorat. M'acontentava de saber que tornaves a creure'm una dona sincera...

—D'això et queixes? No emmetzinis la vida amb més dubtes i amb més subtilitats... T'estimo!

—Jordi, per l'amor de Déu! Deixa'm. Som al mig del carrer. Pot comparèixer un guàrdia i donar-nos un disgust...

—Prenguem un taxi.

—No, el que cal és que ens separem.

Protesta. Diu que no em deixarà fins a la matinada i encara!... Parla, parla. Quina resclosa s'ha esfondrat, Déu meu? Ha obrat precipitadament; no va poder dominar la primera reacció; s'ha esforçat inútilment per oblidar-me... Fa bo d'escoltar-lo; a estones perdo el sentit de les frases i només en recullo la música... Què més té! Una mena de fluir acosta les nostres ànimes i els nostres cossos. Caminem espatlla contra espatlla, formant un angle que els fanals projecten a les parets de les cases, a les soques dels arbres, a terra..., pertot... Pertot el signe de la nostra felicitat... Durarà? És una follia esperar-ho... Tot el fluir del món no és prou per a fondre certs obstacles... Jo crec que és la desesperança secreta que tots dos duem al fons del cor el que dona al nostre sentiment aquest punt de desvari.

—Jordi, t'estimo!

És una ximpleria de pronunciar aquests mots en veu alta. Ho sé. Però no podia més! Adéu, precaucions i reserves; adéu ironies i sarcasmes... He patit tant i hauré de patir tant encara!... Bé tinc dret a ser dèbil uns minuts... Què fa? És tossut. Hem d'anar en taxi si us plau per força. No he sentit quina adreça ha donat... I no vull demanar-li-ho. Tant se val.

—Ha hagut de ser la teva.

—*Em fa pena d'obligar-te a caminar més. Ja fas prou exercici des de la una de la tarda a la una de la nit...*

—Ara rai que no em toca ballar tantes vegades...

—*Ah, tens raó. Encara no hem parlat dels teus progressos. Ja t'adones, Fanny, que vas camí de ser una celebritat? Ah, el dia que vas sortir retratada al Gràfic!... Va ser horrorós... Et veia pertot... Semblava una al·lucinació.*

—La fantasma del remordiment!...

—*Calla, no em recordis la meua imbecil·litat. No m'explico... Abandonar un tresor com tu! Baldament m'haguessin dit que tu eres el mateix infern, el meu deure era de llançar-m'hi de cap...*

—No blasfemis... I estigues quiet d'una vegada... *De la douceur, de la douceur...* Així.

No podem parlar seguit. Jo crec que si no féssim aquestes pauses de silenci i d'esllanguiment ens asfixiaríem; el cor no té prou força per a resistir una tensió tan alta. Quan llisquem sobre l'asfalt, em sembla que no som nosaltres els qui correm, sinó els llums, els arbres, les cases, la gent... Som ben bé a Barcelona? No la reconec. Fa l'efecte que hem arribat en una població desconeguda, i que tot plegat té una vida inexplicable com si ballés al so d'una música que nosaltres no podem sentir..., però que no ens interessa perquè la nostra és millor que totes les músiques del món. És ben misteriós el que passa amb els besos. Tots diries que són idèntics i, no obstant, cadascun té un regust diferent. Diferent i inesgotable... Encara no sé si prefereixo els llargs, llargs que arriben a fer com un desmai..., o els curts i seguits, que semblen una agressió... I ara? Aquí ens aturem?

—Jordi: de veres? En aquest restaurant vols que entrem?

—*No t'agrada?*

—Pots trobar algun conegut; no veus que és massa cèntric?

—*Millor; així m'envejaran.*

El grandíssim trapella em mira amb els ulls riallers, segur de l'efecte. Que és criatura, en el fons! I el que fa gràcia és que jo em sento tan criatura com ell... Ui, quanta gent!... Sort que allí hi ha una taula buida. Aquest senyor calb que em mira amb tanta curiositat em sembla que el conec del teatre..., qui sap si és algun dels candidats de l'aviosat... Fa cara d'home ric; la companyia que duu no és cap premi de bellesa, evidentment. No es pot tenir tot... Hem causat una miqueta de sensació. Mirin-ho com vulguin, formem una parella que no necessita

propaganda. Jordi no és un atleta, però té unes proporcions molt estimables. No li cal un carregament de buata per a simular unes espatlles ben deixades. L'encesor de la pell, tota colrada de sol i de mar, l'afavoreix molt. Duu una galta afaitada fins més amunt que l'altra; però això és un detall que no desfà l'harmonia del conjunt. La seva mà sobre la tovalla és d'un vermell assalmonat, i aquest borbiscol negrós al mig de les falanges encara li afina els dits..., dits senyors..., això no falla... I jo? Jo sí que dec fallar! Hagués sabut que havíem de venir a raure aquí, m'hauria posat el vestit de crespó negre... No és que aquest estigui malament, però a aquesta hora, en un restaurant hauria estat millor l'altre. Amb aquesta sessió de besades, on deu haver anat a parar la pintura?... Sort que fora d'escena l'uso amb moderació, si no, pobre Jordi!

—*Què voldràs prendre, Fanny?*

—Poca cosa... Un vas de llet.

—*No, no; avui hem de sopar com una parella que es respecta.*

—Si no tinc gana.

—*Ho penses. De seguida que comencis ja veuràs com creix el teu apetit... Treballes molt i de més a més, avui has tingut moltes emocions... Apa... Aquí tens el maître.*

—*Què prendran els senyors?*

—*Digues, Fanny.*

—Ja he dit...

—*El vas de llet?... Fuig, dona. Un menú sòlid.*

—Aleshores, tu mateix... Tot m'és igual.

Crec que si m'entossudeixo a no acceptar sinó el vas de llet, s'ofendria. Quin capritx! Es veu ben clar que li feia il·lusió d'obsequiar-me en públic. Examina la carta atentament i parla al *maître* amb una mica miqueta d'afectació, com si tractés un afer d'Estat. De bona gana el pessigaria per sota la taula... No pas amb ràbia, sinó amb delícia. Em fa l'efecte que debutem tots dos en un paper que sols coneixem per referències. Tant de bo fos veritat! Tan veritat per a ell com ho és per a mi! Però ell... Val més no pensar-hi. Seria tremendament ridícul que uns minuts després d'haver-lo recobrat, ja comencés a engelosir-me... Sóc un cas ben curiós, jo. Per primera vegada sec al costat d'un home en un restaurant de nit. He sortit a escena si fa no fa nua; m'he sentit grosserament admirada per milers d'espectadors, però només fa deu minuts que he dit a algú: t'estimo.

—*Et sembla bé el menú que he encarregat?*

—Meravellosament..., però no he sentit res.

—*No?... En què dintre pensaves?*

—Et mirava tant, que no em quedava esma per a res més. Què has encarregat?

—*Doncs, ara no te'l diré. Endequina! El que t'anuncio des d'ara és que no serà com aquell ressopó que vàrem fer mesos enrere en aquell bar infecte. Te'n*

recordes?

De tan vivament que el recordo, amb prou feines em puc tenir el riure. Els treballs que hi va passar el meu Jordi!

—*De què rius?*

—No t'indignaràs si t'ho dic?

—*No, dona. Vinga!*

—Aquella nit..., aquella nit tu estaves inquiet, amoïnat... I jo en vaig endevinar el perquè...

—*Jo que em pensava haver dissimulat tan bé!*

—Vaig patir molt... Si hagués pogut frenar la fam d'aquella mala pècora, creu-me que ho hauria fet. Però aquella no veia sinó les ensaïmades.

—*Doncs, aquesta nit no patiràs. No diré que pugui fer de milionari. Però pagaré sense entrebancs tot el que he encarregat... Què et penses!*

No penso gairebé res. Mengem cara a cara i ens somriem entre bocí i bocí. No fem res més... El fet que Jordi em prengui un peu entre els seus genolls i l'estrenyi de tant en tant, no compta, perquè ningú no ho veu. Som salvatgement feliços. Aquests restaurants estan fets a moltes coses, però a una felicitat així ja es veu que no. Tothom ens mira amb una mica d'esglai. No m'estranyaria que ens vinguessin a dir que és prohibit de fer aquesta cara d'embadaliment... És clar; tots els parroquians fan un posat de tedi i de fatiga... Sembla que hi hagin vingut per complir una obligació... Dispensin, senyores i senyors! És la nostra hora; amb el temps qui sap si arribarem a aquest magnífic desmenjament que respiren tots vostès, però encara no hi som... El que m'agrada de Jordi és l'aire de «company de classe» que té sovint, quan s'oblida del públic, com ara... Al seu costat em sembla que retrobo el meu tarannà optimista, el bo, el que tenia abans de conèixer-lo.

—*Digues, digues...*

Creu que no l'escolto perquè m'embadaleixo sovint i fins m'oblido de menjar. No comprèn que el meu magí té molta feina en aquests moments; està com una mestressa de casa en dia de canvi de pis... «Això va aquí» ... «La figura va al saló» ... Tot el que em diu dels seus projectes per exercir la seva carrera amb profit em sembla admirable. Però per què em comunica tots aquests detalls? Endevino la seva intenció. Vol dar-me entenet que em lliga al seu avenir, que no sóc l'aventura d'una nit... Gràcies. Però no parlem d'ahir, ni de demà..., sinó d'avui. D'ara... Aquesta llagosta, per exemple, és fresquíssima. Ja gairebé no em recordava del gust d'aquest marisc... Tanmateix, és un marisc?

—*Jordi, la llagosta és un marisc?*

—*Crec que no. Però si vols una opinió autoritzada, puc telefonar a un amic meu que és naturalista.*

—No cal que el molestis. Em fa l'efecte que els naturalistes han d'anar al llit d'hora...

—Això depèn. Hi ha els que es dediquen a bestioles nocturnes...

—Tu en deus ser un...

Sembla mentida que de bescanviar aquestes puerilitats ens trobem tan feliços i ens sentim tan envejables. Jo, almenys, canvio paraules amb ell amb el mateix enjogassament amb què quan era petita canviava estampes o agulles de colors... No és ben bé això. Aquella alegria no tenia ressonància; ens hi lliuràvem esbojarradament. Ara, en canvi, sembla que cada mot em circula per tots els nervis com una esgarripança, *au relenti*.

—T'agrada aquest *Sauternes*?

—Infinitament. En bec poc perquè el vi no és indicat per a les ballarines... I a més a més, perquè fa molt de temps que no el tasto i tinc por que no em reprengui.

—*No siguis aprensiva: ni una copeta ni dues no poden fer-te cap mal.*

Decididament, em fa els honors de la taula amb molta sol·licitud. Potser és que hi té molta pràctica? Ara sí que li ho demano.

—Escolta, Jordi: quantes dones has invitat a sopar abans d'invitar-me a mi?

—*Cap ni una! Per què t'he de dir una cosa per altra? Faig el paperot, perquè sóc molt intel·ligent..., no sé si te n'has adonat... Però és la primera vegada que convido una dona a sopar.*

—Hum!

—*No em creus? És la pura veritat Si encara que ho hagués volgut fer, no podia... Tot sembla providencial avui... T'he retrobat quan feia poques hores que havia cobrat una de les poques feines útils que he fet en aquest món...*

Gairebé el crec. Cansa tant això de malfiar-se de tot! Ell s'adona de la meua feblesa. Ara, per què m'agafa la mà? Fan un contrast les dues mans damunt les tovalles! Un bon primer terme de pel·lícula... Com m'estreny els dits! Estic convençuda que hi ha una mena d'electricitat en nosaltres. Així que s'estableix el contacte no salta cap espurna, ni cap llampec; però se sent el corrent que passa deliciosament..., d'ell a mi..., o de mi a ell..., això sí que no ho puc precisar... I en el fons m'és ben igual...

—Deixa'm; tothom ens mira.

—*Tothom et mira, diràs... Els tiraria una ampolla entre cap i coll... Són impertinents... Només els excusa que cada minut que passa tu et tornes més bonica.*

—Gràcies.

Sóc ximple. Sento perfectament que m'he enrojolat tota. Ara, ves, per què? Com si mai no hagués sentit una galanteria; no és precisament això el que m'ha fet falta. Sort que ell no se n'ha adonat. M'hauria sabut greu que hagués començat a comentar els meus rubors... Jo que estic tan contenta de portar al dia el registre dels seus! Ara ja tinc una certa frisança per tornar-me a trobar al carrer amb ell. Aquesta atmosfera no és gaire simpàtica, ben mirat. L'aire de la nit em farà bé.

—Si ens en anéssim?

—*Tu manes... Vol fer el favor?... La nota... Fanny, fes el favor... No m'examinis així quan actuo, que em fallarà la veu... Trobes que no estic bé?*

—Sí, home, sí. Estàs admirable.

Ara és ell que s'ha ruboritzat. Això són els nervis. No té res a veure ni amb la poquesa d'esperit ni amb la innocència... I, tanmateix, m'estimo més que es ruboritzí amb aquesta facilitat, que no que tingui una epidermis inalterable... Li costarà moltes pessetes aquest petit sopar... Els plats eren alguna cosa, però el vinet farà la balançada. El papà ho deia sempre: un dinar sense vins de marca, mai no és car. I el pobre, entre els dinars sense vins i els vins sense dinar, ens va deixar a l'escapça... De totes maneres, jo crec que la catàstrofe no va venir per aquesta banda... El cop de gràcia l'hi va donar la baixa dels cotons, si no... Ah, si em pogués veure a les dues de la matinada sortint d'un restaurant en companyia d'un jovecell ben vestit... « On vas, Fanny? », em demanaria amb aquella cara ampla i aquells ulls petits... « Què sé jo, papà! », li respondria...

—*Quan vulguis, Fanny.*

—Anem.

Ni la claror del dia aconseguí asserenar-me. Al contrari: com més claror, més tèrboles veig les coses. Deixa'm reconstruir. Vàrem arribar fins a la cantonada de Floridablanca. Tot havia anat divinament; érem feliços. Caminava repenjada al seu braç; ens havíem dit moltes ximpleries que ens havien fet riure com bojos. Callàvem. Una fatiga deliciosa ens envaïa a tots dos. De tant en tant, reclinava el cap a la seva espatlla... Els ulls se'm tancaven... Tot d'una em va acudir de demanar: «Cap on em duus?». Ell pensava que em duia cap al meu antic domicili, cregut que jo encara hi vivia. Li vaig dir que el pis encara era pagat per mi, però que d'ençà que la mamà era fora jo m'estava a dispesa. Va quedar tot sorprès; em va fer unes quantes preguntes. De seguida vaig veure que la partida de la mamà i el meu canvi de residència no li feien cap goig. Per què, Déu meu? Ni jo vaig gosar demanar-li-ho, ni ell va dar-me explicació de la seva sorpresa. Fins vaig notar que s'esforçava a fer-me creure que tot plegat li era ben igual... Però no sé quin pressentiment em feia insistir sobre la decència d'aquesta casa on estic, sobre la fidelitat de la Ramona, una vídua exemplar, que ha estat cambra nostra durant vuit anys; sobre la bondat de les seves dues filles; sobre la netedat d'una llar on no entra cap home a escampar cendra de cigars i fang del carrer... Després, vaig explicar el viatge de la mamà a Buenos Aires, on la cridaven els fills i on segurament feia més falta que no aquí... Li vaig contar les discussions que havíem sostingut i com, al capdavant, l'havia decidida a embarcar... I ves com sóc! Ara em tinc malícia d'haver parlat tant per justificar una situació que farà l'efecte que vulgui, però que no amaga res que sigui reprobable... Qui sap si de tant que vaig voler aclarir les coses no vaig fer sinó enfosquir-les. Ell no m'escoltava amb gust... No, no... Sembla mentida que no me'n volgués adonar... A cada punt provava de dur la conversa a una altra banda. I era jo, obcecada de mi, que tornava a descriure l'atmosfera en què visc i les raons que tenia la mamà per a anar-se'n a Amèrica... Vàrem arribar a la porta. Vaig sentir —això sí!— que anàvem a separar-nos en el pitjor moment, i si hagués tingut coratge li hauria proposat qualsevol cosa per seguir una estona plegats. Però no vaig gosar... A més a més, em sentia immensament cansada. De bon grat m'hauria deixat caure a terra i hauria aclucat els ulls. «Què tens? Per què fas aquest posat?». Gairebé no em va respondre; va fer un moviment amb la mà, no

sé si per esquivar la meva pregunta o les seves preocupacions, i em va agafar les espatlles. Durant uns segons em va mirar de fit a fit, amb una tristesa dolçíssima. Em va besar violentament als llavis i de seguida em va ajudar a obrir la porta. No sé com he tingut forces per a pujar l'escala! Com un autòmat he arribat aquí dalt, he entrat a la meva cambra i m'he ficat al llit. No sé res més. Dec haver-me adormit tot seguit, estúpidament. Vuit hores de son..., vuit hores que el neguit ha entrat sota terra i ha circulat com un doll d'aigua, per sortir després a la claror més revingut i més impetuós que mai... Ho veig; és inútil voler disfressar les coses... Jordi dubta de mi! De moment, quan s'ha trobat a la meua vora, l'empenta de la simpatia ha estat més forta que tot, i el noi s'hi ha lliurat en cos i ànima. Però ha bastat la topada amb un parell de circumstàncies que ell no sabia o que no preveia, perquè els dubtes hagin tornat a alçar el seu cap d'escurçó... No és un joc de nens desfer una calúmnia com la que m'han tirat a sobre. Massa que ho veig... *La dona marcada*, per Lilian Gish... Ai, deixa't de pel·lícules, ara! El que voldria és saber un per un tots els seus pensaments. Mira que en deu haver fabricats durant aquests mesos..., i durant aquells segons en què em va tenir agafada per les espatlles, abans de dir-me adéu! Com m'imagina? Em creu la criatura més vil de la terra? O sap que sóc enterament digna d'ell? Se'n va anar content o desesperat?... Per què no hi ha una manera ràpida de desfer aquests malentesos!... No; el que passa és que ell, com els altres, només s'acosta a mi per una cosa, i li sembla increïble que una noia que treballa a la «revista» pugui ser..., tot el que jo sóc encara... Li diran mil cops que sóc un àngel i no ho creurà. Li han dit una sola vegada que sóc un diable i ja no pot deixar de pensar-hi... No té remei. Encara que avui tingués la sort de convèncer-lo un altre cop, demà, per qualsevol detall, tornaria a dubtar. No sap tenir fe... I a mi ja em comencen a faltar les forces per a tenir-la... Mira que he lluitat durant aquests quatre anys! Feia el cor fort; plantava cara a les contrarietats; potser el desig de simular optimisme davant la mamà m'ajudava a anar tirant... Però avui sembla que tota la tristesa que he procurat defugir em caigui a sobre d'un plegat. Estic trista, tristíssima. Si descompto els anys de la infància i de la primera adolescència, tots els altres han estat melangiosos o horribles. Surto del col·legi; disset anys; una educació refinada, amb voravius d'esnobisme i tot... Quina família trobo? No pas una família innoble; ho reconec. Però tampoc la família que em calia... El pobre papà amb les seves fantasies financeres i les seves febleses de *bon vivant*, cop d'escampar diners... La mamà sense altra preocupació que servir unes aparences que cada dia resultaven més falses. Quan hi penso!... Dos mesos abans de morir el papà, aleshores que ja devia ser evident el nostre desastre —la fàbrica ja devia estar embargada—, encara vàrem oferir un te a cinquanta persones, i la mamà no va parar de retreure les delícies del nostre viatge a Egipte... El temple de Karnak... La vall dels Reis... El Nil... Per què no ens vàrem negar tots plegats al Nil? Hauria estat una fi més poètica que la

que farem al capdavant. I ara afegeix el rengle d'humiliacions que he hagut de comportar després de mort el papà... La primera va ser de passar del xalet del carrer de Ganduixer al piset del carrer del Bruc, amb la consegüent venda de mobles... I com que la mamà es posava nerviosa, ja he de ser jo la que s'afronti amb els compradors i discuteixi heroicament per salvar uns centenars de pessetes més... No m'estalvio cap episodi de l'esfondrament de la casa. Cap! Va venir el desengany de les « velles amistats ». Velles i noves van començar a fugir o a fer el distret quan ens veien; la mamà les esglaiava amb la seva demanadissa d'auxilis... Tot ho volia adobar així... El dia que fins les monges del col·legi em van fer un paper tot fred i circumspecte, no sé com no em vaig desesperar... Doncs, no senyor. M'ho havia pres com un esport i la meva posa de tant-se-me'n-dóna era més forta que totes les calamitats. Mentrestant els nois que provenen de treballar i no acaben de trobar col·locació que els escaigui. A la fi, projecten el viatge a Amèrica. Allí que ningú no els coneix i que no hauran de mirar prim, podran obrir-se pas. I protegir-nos! De moment, aplega totes les escorrialles, véa a trucar a les poques portes que encara no s'han tancat del tot, i compra dos passatges de segona classe per a Buenos Aires... De segona! I encara una discussió amb la mamà perquè jo m'atreveixo a contradir-la quan es plany de no haver-los comprat passatges de primera... No vol acabar-se de fer càrrec del daltabaix. Joan i Miquel s'embarquen. Un cop allí no troben res de bo; cartes amb excuses i gairebé amb insinuacions perquè els enviem alguna cosa... Què hem d'enviar, si amb prou feines mengem? Que ara com ara no comptem amb ells... Amb qui, doncs? Passem cinc mesos vivint de manlleus i de combinacions. Crec que aquesta és la pàgina més negra i més trista. Teníem tan lluny de la imaginació la idea de treballar per guanyar-nos la vida que, evidentment, ni cinc mesos ni deu no eren prou per a arribar-hi... Jo crec que molts dies ens llevàvem amb l'esperança d'un miracle... Els Reis havien passat durant la nit i ens havien deixat dins cada sabata un xec de cinc-centes mil pessetes!... És l'esperança que fatiga més, la dels miracles... Em fa l'efecte que és una droga d'aquestes que venen d'amagat i que diuen que produeixen una sensació tan terrible de benestar..., però que després deixa una lassitud immensa... L'únic miracle de debò va ser que enmig d'aquestes fluctuacions un dia vaig agafar la mamà pel braç i vaig dir: « Anem a buscar feina ». Una altra peregrinació instructiva... Ah, no sóc pas de les que entren al món amb els ulls embenats... N'he vistos, de tipus roïns, i n'he endevinades d'intencions abjectes!... Més ben dit: no les he endevinades totes! Ca! És ara, ara que apareixen brutalment a la meua presència, com un exèrcit de monstres... Hauré estat més ridícula amb el meu candor!... Jo mateixa em faig pena i ràbia... A alguns compliments que jo he tingut la debilitat de contestar amb un somriure, hauria d'haver respost amb una bufetada... Les *sufragistes* tenen raó. Jo que me'n reia!... Es veu que sóc la pitjor combinació possible: prou bonica per a ser desitjada i no prou atractiva per a

inspirar un afecte poderós... Per això em mirava d'aquella manera aquell advocat que va estar a punt d'acceptar-me com a mecanògrafa..., tot i que jo en sabia tan poc d'escriure a màquina... Ara ho veig tan clar, tot plegat... Aquest, l'altre i l'altre, tots cercaven el mateix, tots oferien el mateix. I mira com al capdavant has anat a parar a un ofici aproximat al que ells et volien fer fer. Són els homenots els qui fabriquen la nostra planeta... Oh, com els odio! Distribueixen papers amb la mateixa tranquil·litat que un director de companyia... «Tu, a fer de monja»... «Tu, a fer d'escarràs»... «Tu, a divertir»... «Tu, a plorar»... «Tu, a riure»... És just això?... Almenys, n'hi haurà una que no s'hi avé, que no accepta... Ai, Déu meu, quantes exaltacions inútils! Seguiu el calvari sota bons auspicis!... Sí; és veritat. Però a costa de què? ... Per fer-me pagar l'única sort, em roben la salut, la decència, la felicitat... Faci el que faci, el dubte no s'esvairà mai més. Digui el que digui, darrera meu sempre es dreçarà una fantasma espantosa... Ja sé: davant un Tribunal podria provar que tot és mentida. Un metge pot certificar, després d'haver-me reconegut..., i després de fer aquella reacció que explica el Diccionari... Sí, sí... Molt bé... Però no puc pas anar pel món exhibint un certificat medical... «Mirin, senyors: verge, pura, intacta..., i sense perill!...». No puc! No vull... Jo, almenys, bé dec tenir tant dret a ser creguda com les altres noies. Aquest darrer privilegi no el vull renunciar!... M'estimo més morir... I un cop morta, aleshores sí, que vinguin tota la facultat, i tots els jutges, i tots els calumniadors i tots els qui els creuen, a exercir les seves funcions... Examinin, analitzin, escateixin; autòpsia, reaccions..., tot el que calgui perquè resplendeixi la meua innocència... Fanny no ha mentit... Veus? És ben bé l'única cosa que em fa il·lusió encara... Morir perquè la veritat visqui sempre més... Què faig en aquest món? Què hi he vingut a fer? Divertir amb l'espectacle de les meves nueses uns quants centenars d'homes que ni conec ni m'interessen i que amb un sol mot que els digués a l'orella s'apartarien de mi com d'una empestada?... No val la pena. És un destí massa miserable. Oh, no seré gaire plorada! La mateixa mamà i els meus germans a l'altra banda del mar, tan lluny, no trigaran a oblidar-me. Fet i fet, si és veritat que prosperen, els faré més nosa que servei... «Pobra Fanny!»... «Era un caràcter massa independent; no tenia respecte a res...». La mamà no s'estarà pas de dir-ho; serà el meu epitafi... I Jordi?... De moment, es desespararà, plorarà, maleirà... Vull creure que sí... Però, després..., una anècdota per a contar als amics tot donant-se importància... No. Ho exagero a posta. Si faig el que he de fer, Jordi no podrà pensar en mi lleugerament. En la carta que li escriuré li tornaré a jurar que sóc la noia que li vaig dir i que em sacrifico amb gust perquè no pugui dubtar-ne mai més. I pregaré al jutge que esbombi tant com pugui el resultat de l'autòpsia i de les anàlisis..., i que n'envii una còpia a Jordi... Això!..., que se n'assabenti ben bé... Que el meu record li cremi les entranyes cada cop que es desvetlli! Ja sé que aquest missatge pòstum resultarà una cosa

brutal i antipàtica... No importa! No és hora d'anar amb compliments ni amb delicadeses. És culpa meva si em trobo assetjada, sense altra sortida que aquesta? Ai, sí: acabar d'una vegada! No haver de regirar més aquests pensaments, que ja semblen uns draps destenyits i esfilagarsats... Fa quatre mesos que visc en un infern. Anit —que en vaig ser d'il·lusa!— vaig creure que s'obria la porta i que em deixaven fugir... Només ha servit per a tornar a caure de més amunt. És evident. Tantes vegades com aconseguís de restablir la veritat, tantes tornaria a enfonsar-me en aquest toll d'immundícia... N'hi ha prou amb un xoc imperceptible per a ressuscitar els seus dubtes... És inútil lluitar. Fins en els moments que em cregués semblaria que em fa un favor especial i immerescut. No, no. Acabar! Acabar! És tan senzill! No em faltará el coratge. N'he tingut per a anar vivint fins ara!... Ni em cal fer maniobres estranyes per a procurar-me una arma. Crec que el revòlver del papà és aquí; va venir amb la calaixera. Quines esgarriances!... Deixa'm acabar de vestir; estic mig nua; no és estrany que tremoli. Però no cal pensar-hi més: la solució és aquesta. Seria una feblesa tan gran de seguir aquestes alternatives miserables! L'únic digne de mi és tallar-les des d'avui, definitivament. Farà bonic i tot! « El suïcidi de Fanny Ward! ». No arribaran a cridar-lo pels carrers, però en algun racó de diari hi haurà uns titulars que diran el meu nom i potser un gravadet a columna amb el meu retrat que no s'assemblarà gens... I quin enrenou entre bastidors i als camerinos! « No saps? La Fanny s'ha suïcidat!... ». « Diuen que ha deixat escrites dues cartes ». « La Fanny s'ha suïcidat... ». Fóra més exacte de dir que l'heu morta... Interiorment alguna de vosaltres no podrà estar-se de dir-ho. A qui donaran el meu paper? A l'Elvira, no. Això és seguríssim; ni que s'haguessin begut l'enteniment; que no es faci pas la il·lusió de beneficiar-se de la meva desgràcia. Per mi que el donaran a la Carmeta... Té unes cames un pensament massa plenes, però s'aguanta bé a escena... La funció no la suspendran pas per la meva mort... Quin un el senyor Mirambell per a perdre una nit en aquest mes que el teatre s'omple... I aquí la Ramona i les noies, quina emoció i quins comentaris... « Precisament anit la vaig topar al corredor i em recordo que feia un posat tot estrany... ». Detalls, gestos, paraules, tot serà retret; durant un parell de dies, pel cap alt durant una setmana, seré el tema principal de les converses. Després vindrà l'oblit. L'oblit trencat de tant en tant, molt de tant en tant, per una al·lusió escadussera que esclata a la superfície, com una bombolla d'aire, venint de qui sap quines fondàries... Per Jordi serà el mateix. Amb un compàs més lent, però, fet i fet, el mateix. Tu també l'oblidaràs, la teva Fanny. És inevitable! No vull dir que se t'esborrin enterament els meus ulls ni el meu posat, però els veuràs aparèixer i desaparèixer dins una boira i lluny, lluny, com si els miressis amb uns binocles capgirats. Qui sap si ara mateix ja no comences a fer esforços per treure't la meva imatge del davant? Sóc una intrusa. Encara que no dubtessis del meu cos ni de la meva ànima, no sóc la dona que et convé. Massa personalitat, saps? Les

donec amb personalitat, mai no duen bona astrugància. En fi, no te'n preocupis... Fanny mateixa et resol el problema d'una manera definitiva... Quan? Aviadíssim. El revòlver, efectivament, és aquí. Bufó i tot! El papà el va adquirir per dur-lo a la butxaca aleshores dels atemptats sindicalistes. Mai no crec que hagi estat amenaçat, i imagino que en el fort dels assassinats ja gairebé no tenia obrers, ni treballava la fàbrica... Però el papà era així. Li interessava més de dur el revòlver i donar-se aires d'home que es juga la vida, que no pas de tenir feina. Ell no el va fer servir mai i ara serà la seva filla la qui l'estrenarà. Ironies del destí! El ficaré a la bossa, carregat amb les seves cinc bales..., deuen estar en condicions, suposo..., les bales no crec que es passin... El ficaré a la bossa i me n'aniré als afores; aquí no em vull pas quedar. Fóra massa trasbals per a aquestes pobres dones, i, de més a més, aquestes parets i aquest sostre, no sé, em fan angúnia. Aire lliure! Cercaré un indret solitari, relativament solitari..., que em puguin trobar aviat i dur-me a l'Hospital de seguida. A Pedralbes, per exemple. La detonació cridarà algú. I aquella soledat és tan íntima! I els records que em guarda! La darrera excursió amb Jordi; i les que feia amb la *miss*, abans de la catàstrofe... Pedralbes! Ja ho tinc tot. Començant per la voluntat, que semblava el més difícil... Aniré al teatre i faré la funció del vespre. En sortir —aquell no tindrà pas l'acudit de venir-me a veure..., ca!... En sortir agafaré un taxi i em faré dur a Pedralbes. Serà tot fosc. Qui em veurà baixar de l'auto pensarà que vaig a una cita... Sóc ximple! Em fatigo, m'enervo a còpia d'imaginar detalls inútils. Prou! L'únic que em calia fer era fixar el lloc i el moment. Ja ho tinc! Ara, com un autòmat a viure les hores que resten..., sense pensar res, sense evocacions del passat, ni de l'avenir... Què faig? M'he posat una mitja de cada parell... Si acabaré de vestir-me!

Prou, prou... No aplaudeixin més... No veuen que els maquinistes i acomodadors s'impacienten?... Té: sembla talment que coneguim que és la meva última *soirée* i que es vulguin acomiadar de mi... Jo sí que m'he volgut acomiadar d'ells, ballant amb més empenya que mai.

—*Apa, Fanny, quina ovació avui!*

—Oh, sí.

No sé què m'ha agafat; ha estat talment com un deliri. El vaitot, la roda final.

—*Vas cap a casa, Fanny? ... Si has de sortir de seguida, t'espero.*

—No m'esperis, perquè trigaré una estona.

—*Doncs, adéu.*

—Adéu, Lluïsa!

Com suo! No vull sortir sense passar-me l'esponja de cap a peus. Si les coses estiguessin com Déu mana, al costat del meu camerino hi hauria una sala de bany amb tots els ets i uts. Però ves, digues-li a l'empresari que la instal·li..., t'hauries de tapar les orelles per no sentir on t'envia.

—Quimeta... Es deu haver adormit aquest diantre de vella... Quimeta!

—*Mana.*

—Apa, dona... On és l'aigua de Colònia?

—*No és a sobre del tocador?*

—No.

—*Doncs, no sé. Demanaré a l'Alice que em deixi la seva.*

—No... Busca... L'hauràs desada a l'armari... Mira que en fas de catúfols.

—*Aquí la tens.*

—Veus?... Apa, vés a dormir. Ja m'apanyaré tota sola.

—*Vols dir?*

—Sí, dona, sí; vés.

—*Bona nit, doncs.*

—Bona nit... Ah, espera't. Té... Per tu...

—*I ara... Per què em dones tots aquests diners?*

—Res... Perquè vull... Pren-los, dona, que no t'escau fer compliments...

Apa, vés.

—*Moltes gràcies... Tens unes rauxes!*

—Apa!

Finalment. Ai, tenia unes ganes de restar sola... Ganes i por, tot a la vegada. De debò, Fanny, sabràs acabar de patir? Sí que en sabré!... Al capdavant és més fàcil acabar d'un cop que no pas seguir aquestes angúnies que han arribat a emmetzinar-me tots els minuts del dia. Tinc la sort de no sentir cap recança. El mateix èxit que m'havia fet una mica de goig, ja no me'n fa gens... Sembla mentida! Hi renuncio amb una tranquil·litat absoluta. I és que tot m'és completament igual... Per a mi, tot ja té el mateix regust de cendra... Ai, he d'enllestir. L'aigua tot just és tèbia, però tant se val; amb un bon raig de Colònia ja farà el fet. És una coqueteria ben ridícula aquesta de rentar-me abans d'anar a morir sobre les lloses de Pedralbes. Però és que em fa pena d'imaginar que els qui em recullen em puguin mirar amb fàstic. *Il faut mourir aimable si l'on peut...* De qui és això? No ho sé ni m'interessa... Erudició a aquestes hores... Cal que cuitis, perquè si no em costarà de trobar cap taxi pels voltants del teatre... I si en Jordi m'hi esperés?... És una imbecilitat i una debilitat de pensar-ho. No hi serà, no hi serà, no hi serà... Es va separar de mi amb el desengany més incurable; ho veig claríssimament; ho sento amb tots els sentits... Això és l'única cosa que encara em fa adonar que sóc un autòmat! No cal pas que torni per centèsima vegada a revisar aquest procés. Ara, el meu itinerari ja és fixat d'una manera definitiva. Surto d'aquí, tanco la porta, segueixo el corredor, passo pel vestíbul, surto al carrer i, sense girar-me a dreta ni a esquerra, em planto a la vorera per agafar el primer taxi que passi. Ja ha estat una idea aquesta de fer-me la toaleta aquí... No s'acaba mai. Havia d'haver sortit engegada, sense ni tan sols vestir-me, amb l'abric sobre la pell... Bé: deixem-ho; no ens neguitegem. Serà l'última feblesa... Al capdavant no ve d'un quart... Si m'esperés algú!... Déu meu, on he ficat la pinta?... Com més de pressa vols anar, pitjor... Veiam: com a toaleta de suïcida no es pot demanar més. Veient-me dins el mirall, mai no diria que tinc els minuts comptats. Potser al fons dels ulls, endins de les nines, hi ha un punt d'infinita tristesa... Però cal fixar-s'hi per a descobrir-lo. Pobra Fanny! Ens mirem cara a cara, per últim cop... És que no ens hem acabat d'entendre, o és que el destí ens ha embolicat la troca?... Em miro a mi mateixa i em fa l'efecte que estic mirant una altra persona..., una altra persona que, mentre jo sortiré per la porta, ella es retirarà mirall endins, cap a qui sap quina llunyania... Adéu, petita... Res d'entendiments... Adéu... No em deixo res?... La bossa..., els guants..., la clau... Gairebé no valdria la pena de tancar... Però tancaré perquè demà puguin fer les coses amb regla...

—No duus llumins, Jordi?

—*No, com que no fumo...*

—Ja fa dies que els he deixats de portar... A l'altra casa no els necessito... No hi fa res. Dóna'm la mà i segueix-me. L'escala és una mica estreta. Deixa't dur... Compte: dos esglaons i un replà... Procura no fer soroll; val més que no despertem els veïns. Potser s'alarmarien de sentir pujar algú a aquestes hores... Un cop dins el pis ens descalçarem... Els sorprendria de sentir petjades en un pis deshabitat. Duc sempre les claus a la bossa, per si m'agafa la fal·lera de venir, però d'ençà que la mamà és fora només hi he vingut dues vegades... Callem.

Ai, sí! Callem. Sento la seva mà contra el meu cor i els batecs són tan forts que gairebé m'ofeguen. Anem pujant a poc a poc, a poc a poc. Crec que retardo el pas a posta i que més que la precaució, és l'emoció el que em frena les cames. Vaig a ser seva! Inevitablement, irremissiblement, fatalment... Quasi no sé com he arribat a aquest determini; quasi no sé si sóc jo que em lliuro o ell qui em pren... No no; és inútil que escamotegi la veritat... Sóc jo! Si jo no hagués volgut no hauríem arribat al deliri que ens ha dut fins aquí... Sóc jo! Ell ha estat impetuós, suplicant, tendre, viril... Però jo he estat dolça, desesperada, trista, femenina... No necessito enganyar-me a mi mateixa ni tirar damunt d'ell la culpa que és meva... Les altres no sé si es donen així... Sols sé que l'estimo! A estones fins em feia por de no poder arribar a estimar així, sense reserves, amb cos i ànima. No sé si això em justifica o m'excusa... Tant m'és! Diuen que els condemnats a mort tenen dret de demanar el que desitgen... Doncs, bé: jo he demanat donar-me a l'home que estimo. Heus-ho aquí. El cor m'arrossega i per primer cop a la vida no experimento cap necessitat de contrariar-lo. En el fons, crec que és ben legítim el que faig i que tenim dret a unir-nos del tot abans de separar-nos del tot... Almenys li deixaré una penyora del meu amor i de la meva innocència... Això no és tan prosaic ni tan policíac com els certificats dels metges... Quina idea he tingut aquest matí... Hi havia una mica d'orgull en aquell determini d'anar-me'n sense tornar-lo a veure i d'acarar-lo bruscament amb la notícia del meu suïcidi... Ara, el cop serà més fort encara, però no tindrà cap regust de venjança... Venjança de què? Del món que crea tantes barreres i emmetzina tantes ànimes... Però d'ell, no...

—*Devem ser al segon pis.*

—Sí.

—*Sembla que no acabem d'arribar mai!*

—Calla... I no m'estrenyis així, que no puc caminar, gairebé.

Si no arriba a comparèixer, a hores d'ara ja estaria erta i glaçada.

—Jordi!

—*Fanny.*

Ja m'haurien recollit potser... Quin calfred de pensar-hi!...

—*Fanny!*

—Més baix...

—*Ja hi devem ser...*

—Falten pocs esglaons.

I tan pocs! De seguida obriré la porta i entrarem al pis. No em resistiré. Que em prengui! No sé quines idees deuen passar per la seva imaginació..., si és que el desig no l'embriaga del tot, o si té, com jo, esma de pensar enmig de l'embriaguesa... No em preocupa. Ara que pensi el que vulgui i que em jutgi com li sembli. Després no tindrà més remei sinó pensar la veritat i estimar la seva Fanny... Sols que després ja serà massa tard...

Què deu ser aquest tic-tac? Ah, ja sé; la màquina d'escriure del segon, segona. Ja m'havia oblidat d'aquest tecleig que m'ha fet companyia tantes matinades quan ens estàvem aquí... De primer antuvi aquests copets secs tenien un ritme que em recordava aquells ocells que cantaven cada matí al peu de la meua finestra quan passàvem els estius a Sant Feliu de Codines... Bitxac? Sí; en deien bitxac... Potser el nom ja els ve del soroll sec que fan quan canten... Bé treballa aquest pobre empleat del segon, segona!... A penes clareja; no deuen ser les sis encara... A quarts de nou, després d'haver esmorzat a corre-cuita, se n'anirà a l'oficina. Aquest soroll metàl·lic és de la porta de l'adroguer. Reconec tot el repertori. D'aquí a una estona arribarà el carretó amb la fruita... Tot segueix... Què és això, Déu meu?... Jordi i jo, costat per costat, en el mateix llit, en un abandó increïble... De tan a prop com estem no el puc contemplar..., i no em vull bellugar de por que no es desperti..., sols pogués retirar-me de sobre el seu braç..., dec atuir-lo... Però no goso. Volia que si em despertava abans que ell l'avisés de seguida. Ja té temps de tornar a casa abans no es llevi el seu pare... No diu que es lleva a quarts de deu? L'avisaré quan comenci d'entrar el sol... Qualsevol es priva d'aquesta felicitat tan suau..., sentir-lo al meu costat, dormint, amb un respir igual, confiat enterament a mi que el velló... Alçant els ulls veig l'ombra de la seva barba, l'orella més aviat gran, però ben dibuixada, i un ble del seu cabell ondulat... «Malaguanyat per a un home», diria la mamà. No, no. Li escau molt aquesta cabellera ondulada; trobo que endolceix les seves fraccions, una mica fortes. Potser algunes dones, amb idees de targeta postal, el trobarien lleig i tot. No hi entenen!... És un galant minyó! Em presentarien en rengle tots els homes que m'han cridat l'atenció d'ençà que m'he adonat de llur existència, tots els que de prop o de lluny han estat pretendents o sospirants, tots..., i al capdavant tornaria a triar Jordi... Jordi!... He de fer un esforç per no cridar el seu nom en veu alta... Un nom que no m'agradava gens. Jordi... Però els noms sols, sense una persona que els doni sentit, són síl·labes buides; no es poden jutjar. Ara quan dic Jordi sembla que tot un món sorgeix del no-res... En les últimes vint-i-quatre hores he viscut més que en deu anys... Tota la vida, ben mirat, m'apareix com un camí per a arribar en aquest tombant decisiu. La ruïna del papà, la seva mort, la meua entrada al teatre, el viatge de la mamà a Buenos Aires, fins aquest

piset deshabitat que sembla talment que ens esperava amb un posat de còmplice... Tot sembla que s'hagi lligat per produir aquest desenllaç. No sé si estava escrit... Em costa de ser fatalista en aquests moments; fins no em repugna d'imaginar que jo mateixa o, més ben dit, una altra que jo no conec prou bé, que no depèn ben bé de mi, que va una mica a la seva, ha fet alguna maniobra per llançar-me als braços de Jordi... No ho he cercat deliberadament, no. Això, no. Ho juraria. Però em sento massa feliç i fins amb una mena d'aplom... És inexplicable. Sóc una altra dona. I no és pas que hagi cregut els grans juraments de Jordi, parlant-me a l'orella, pocs minuts abans d'adormir-nos... Ha estat gentil. No tinc cap experiència, i totes les vegades que aquella pocavergonya d'Elvira ha volgut instruir-me he refusat amb energia o be procurat desviar la conversa. Però tinc la seguretat que, enmig de tanta follia i de tant deliri, Jordi s'ha comportat gentilment... « El que m'has donat només té un preu, Fanny: ens casarem ». Ah, boig! Casar-nos!... Mai. Encara que el teu heroic propòsit fos durador i no un llampec entre dues besades, jo no tindria coratge per a tornar a afegir-me a una societat que ja m'ha suprimit de les seves llistes i que de debò mai no tornaria a admetre-m'hi. Fóra un disbarat. Ens n'hauríem de penedir tota la vida. D'ençà que va morir el papà, he anat saltant d'una a una totes les barreres... Hop!..., hop!..., hop!... No puc recular! No vull reprendre els prejudicis que, si us plau per força, he hagut d'escampar pel camí. Sospito que en caure a terra, s'han macat, s'han fet malbé, com la fruita... Gràcies, Jordi. Has dit el que calia i amb un accent patètic, trèmul, greu, que m'ha arribat a l'ànima. Però no pot ser! Tal vegada quan despertis i em trobis tota arraulida contra teu, tan nua, tan teva, insistiràs amb la mateixa vehemència, i a còpia de besades em voldràs encomanar el teu optimisme... Però no ho aconseguiràs. Això, no. Totes les forces del meu esperit sembla que em posin en guàrdia davant aquest parany llaminer. Sóc una criatura que deu haver d'aprendre moltes coses encara, però n'hi ha una que ja sé de cor: no ens hem de casar! No, Jordi, no. Has aconseguit reconciliar-me amb la vida... Et sembla poc? A mi em sembla massa. No sé si en l'últim recés de la meva consciència hi havia, efectivament, el decidit propòsit de suïcidar-me... Potser, no... Qui sap! Si tu no arribes a comparèixer amb aquella alegria irresistible, sense rastre de dubtes ni de quimeres... Sigui com sigui, has aconseguit que ara em faci riure el pobre revòlver embolicat en un mocador de seda i amagat al fons de la meva bossa... No em suïcidaré. Ho veig clar... No em suïcidaré. Faig malbé un efecte dramàtic i privo el món d'un minut d'emoció... Era tan bonic aquest desenllaç, en plena joventut, en el començament d'una carrera de gran espectacle!... Em sap greu, però què hi puc fer jo, si en el fons no tinc pasta de suïcida? En aquest moment, sóc la veritable « deessa dels amors venturosos » ... Durarà gaire aquesta ventura? M'ha semblat tan miraculós que arribés a existir, que no tinc forces per a demanar que s'eternitzi... Sols voldria jurar-me que ens separarem l'endemà mateix que

l'encís es trenqui. Res de pròrroques tristes, res d'agonies fatigoses. Ai, no! Si no tinc coratge per a deixar-li un record roent i incorruptible, almenys que en tingui per a rompre a temps... Una nit d'amor!... He viscut una nit d'amor! No tinc cap decepció, no em penedeixo de res... Però potser donaria tots els desvaris d'aquesta nit, per aquests instants d'una felicitat tan quieta. El tinc contra meu... Què deu somniar? Respira amb un compàs ample, assossegat. No puc veure si la seva cara té una expressió seriosa o si prova de somriure... Què deu somniar? Voldria que no en tingués cap de somni, ni bo ni dolent; saber-lo en una beatitud d'infant... Ja somnio jo per tots dos... Ai, el sol ja és aquí. Només un raig prim i vermellós que travessa de biaix per sobre els nostres caps, com una fulla d'espasa... Ha sonat l'hora... No puc esperar més a cridar-lo... És terrible. Em sento plena de coratge; no em suïcidaré; vull viure!..., però aquest moment és tan ric, que tots els que vindran, per força m'hauran de semblar miserables...

—Jordi... Jordi...

CARLES SOLDEVILA I ZUBIBURU va néixer a Barcelona el 26 de març de 1892. Cursà els seus estudis a la Universitat, d'on sortí llicenciat en Dret. L'any 1916 guanyava per oposició una plaça en els organismes provincials i, durant molts anys, exercí de funcionari. Però la seva autèntica vocació anava per uns altres camins i ja es manifestà en els seus temps d'estudiant: als disset anys ingressava al periodisme i en el seu transcurs aconseguí una envejable notorietat amb el « Full de Dietari », que fou potser la secció més llegida de *La Publicitat*. Cultivà amb èxit la poesia, però el seduí molt més la prosa literària, escrita amb una elegància i una pulcritud extraordinàries. Després de molt exercitar-se en el conte es llançà a la novel·la, en la qual se significà amb *Fanny*, que ha estat diverses vegades reeditada, *Eva* i la trilogia *Els anys tèrbols*. Pompeu Crehuet l'inicià al teatre, on ha aconseguit èxits molt notables amb obres com *Civilitzats tanmateix*, *Els milions de l'oncle* o *Bola de neu*. Les seves obres completes, que enclouen, a més de la producció narrativa i teatral, un gran nombre d'articles i una important quantitat de traduccions, van ser editades en la « Biblioteca Perenne » de l'editorial Selecta, el 1967, any de la seva mort.

Notes

[1] Corrupció del francès *habilleuse*, d'ús corrent als escenaris. [\[Torna\]](#)